

biblio

collège

George
Sand

La Mare au diable

HACHETTE

Cái Đầm Ma

George Sand

Chia sẻ ebook : <http://downloadsachmienphi.com/>

Tham gia cộng đồng chia sẻ sách :

Fanpage : <https://www.facebook.com/downloadsachfree>

Cộng đồng Google : <http://bit.ly/downloadsach>

Table of Contents

[Cái Đầm Ma - George Sand](#)

[Chương 1](#)

[Chương 2](#)

[Chương 3](#)

[Chương 4](#)

[Chương 5](#)

[Chương 6](#)

[Chương 7](#)

[Chương 8](#)

[Chương 9](#)

[Chương 10](#)

[Chương 11](#)

[Chương 12](#)

[Chương 13](#)

[Chương 14](#)

[Chương 15](#)

[Chương 16](#)

[Chương 17](#)

[Chương 18](#)

[Chương 19](#)

I. Công việc cày bừa

*Mặt đầm mồ hôi, người kiếm sống;
Đòi người khốn khổ, chẳng ra chi.
Lao động, mỗi mòn, như thế mãi,
Đến ngày thần chết gọi người đi.*

Đoạn thơ bốn câu bằng tiếng Pháp cổ đó, đặt bên dưới một bức tranh của Holbein, thật là một nghịch lý, mà lại buồn thấm thía. Bức tranh miêu tả một người thợ cày đang cày giữa một cánh đồng. Một vùng quê rộng lớn trải ra xa xa, người ta trông thấy ở đó những túp lều tồi tàn; mặt trời đang lặn sau đồi. Đây là vào cuối một ngày làm việc nặng nhọc. Người nông dân đã già, thấp bé, quần áo rách rưới. Cỗ ngựa bốn con, ông đang đẩy về phía trước, vừa gầy, vừa kiệt sức, lưỡi cày ngập sâu xuống một thứ đất gồ ghề, khó làm. Trong cảnh này chỉ có một sinh vật vui vẻ và nhanh nhẹn. Đó là một nhân vật quái dị, một bộ xương, được vũ trang bằng một cái roi, coi như làm thợ phụ cho ông lão thợ cày, đang chạy trong luống cày, bên cạnh mấy con ngựa đang khiếp sợ, và đuổi đánh chúng.

Tôi vừa xem bức tranh ấy một lúc lâu và thấy buồn thấm thía, rồi tôi ra đồng đi dạo, lan man nghĩ đến đời sống nơi đồng ruộng và số phận người thợ cày. Chắc chắn là vất vả rồi, khi phải tiêu hao sức lực và ngày tháng của mình vào việc cày xới mảnh đất ác nghiệt ấy, mà phần thưởng duy nhất và lợi lộc duy nhất nhận được cuối một ngày làm việc nặng nhọc như thế, chỉ là một mẩu bánh mì loại đen nhất và tồi nhất.

Những tài nguyên bao phủ mặt đất kia, những thóc lúa gặt về kia, những hoa quả kia, những con vật kiêu hãnh được nuôi béo trong đám cỏ cao kia, là tài sản của một vài người và là công cụ làm mệt mỏi và nô dịch số người đông nhất.

Kẻ nhàn rồi nói chung đâu có yêu những cánh đồng, đồng cỏ, cảnh sắc thiên nhiên, những con vật đẹp, mà tất cả những cái đó phải được đổi ra những đồng tiền vàng để người ấy tiêu dùng.

Kẻ nhàn rồi ở lại đồng quê để tìm kiếm một ít không khí và sức khỏe, rồi lại trở về các thành phố lớn để tiêu phí thành quả lao động của những kẻ lệ thuộc mình.

Về phần mình, người lao động bị đè nén quá, khổ sở quá, và quá sợ hãi cho tương lai của mình, nên cũng không thưởng thức được vẻ đẹp của đồng quê và những cái thú vị của cuộc sống nơi thôn dã. Đối với người ấy cũng vậy, những cánh đồng vàng óng, những đồng cỏ mượt mà, những con vật tuyệt vời, là đại diện cho những túi tiền, trong đó mình sẽ chỉ được một phần rất nhỏ, không đủ cho nhu cầu của mình, nhưng tuy thế, hàng năm vẫn cứ phải lèn đầy những cái túi chết tiệt đó, để làm vừa lòng ông chủ và trả tiền cho quyền sống dè sẻn và khốn khổ trên đất của ông ta.

Ý nghĩ của tôi đã chảy theo dòng ấy, trong khi tôi đi ven theo một cánh đồng mà nông dân đang chuẩn bị cho vụ gieo hạt sắp tới. Diễn trường cũng rộng như trong tranh của Holbein.

Quang cảnh cũng rộng và bao quanh bằng những hàng cây xanh lớn, đã hơi ngả sang màu đỏ vì sắp tới mùa thu, cái thửa đất rộng màu nâu khỏe khoắn kia, nơi các trận mưa vừa qua còn để lại, trong vài luống cày, những dòng nước mà mặt trời chiếu vào, làm sáng lên như những sợi chỉ bạc. Không khí trong trẻo, ấm áp và đất mới được lưỡi cày mở ra, tỏa lên một làn hơi nhẹ.

Phía trên cánh đồng, một ông già, ăn mặc không có vẻ nghèo khổ, đang trình trọng đẩy cái areau, một cái cày kiểu cổ; kéo cày là hai con bò lạng lã, lông vàng nhạt, hai vị trưởng lão thực sự của đồng cỏ, cao lớn, hơi gầy, sừng dài và quặp xuống, những lao động già mà thói quen lâu ngày đã biến thành anh em ấy - Ở quê chúng tôi, người ta thường gọi chúng như vậy - và khi kẻ

nợ thiếu kẻ kia, sẽ không chịu cùng làm với một bạn mới và tự để chết dần vì buồn đau. Những ai không biết về đồng quê cho rằng nói đến tình thân của con bò với bạn cùng kéo cày với nó là kể chuyện hoang đường. Xin mời họ đến xem, ở cuối chuồng, một con bò khốn khổ, gầy còm, kiệt sức, đuôi sợ sệt đập vào hai bên sườn trơ xương, mồm thối một cách ghê sợ và khinh bỉ vào thức ăn người ta đem đến cho nó, hai mắt luôn quay về phía cửa chuồng, chân cạo cạo vào chỗ trống bên cạnh nó, mũi hít hít những cái ách và dây xích bạn nó đã mang, và không ngớt gọi bạn bằng những tiếng rống thảm thiết. Anh chăn bò sẽ bảo: "Thế là mất cả một đôi bò; người anh em của nó đã chết, còn con này không chịu đi làm nữa. Đáng lẽ phải vỗ béo nó để làm thịt, nhưng nó không chịu ăn, nên chẳng mấy chốc, nó sẽ chết vì đói." ông lão thợ cày làm việc chậm chạp, lẳng lẽ, không phí sức. Hai con vật ngoan ngoãn cũng không vội vàng hơn ông; nhưng nhờ lao động liên tục và tập trung, với một sự tiêu phí sức lực đã được thử thách và bền bỉ, luống cày của ông cũng được xới lên nhanh không kém luống cày của con trai ông, ở cách đó một quãng, đang điều khiển bốn con bò không khỏe bằng, trên một thửa ruộng cứng hơn và nhiều đá hơn.

Nhưng sau đó, cái đã lôi cuốn sự chú ý của tôi, thật sự là một cảnh đẹp, một đề tài quý cho họa sĩ. Ở đầu bên kia của cánh đồng có thể cày được, một chàng trai trẻ, mặt mũi dễ coi, đang dẫn một cỗ bò tuyệt vời: bốn đôi bò non, lông sẫm, pha màu đen vàng hung lấp lánh màu lửa, với những cái đầu ngắn có lông xoắn còn phảng phất vẻ hoang dại của bò mộng, những con mắt to, dữ tợn, những động tác thô bạo, cách làm việc nóng nảy và giằn giật, như còn muốn nổi khùng với cái ách và cái roi, nên chúng chỉ vừa vâng lệnh, vừa run lên vì tức giận dưới sự thống trị mới áp đặt. Người ta gọi chúng là những con bò mới bị buộc. Người đàn ông điều khiển chúng có nhiệm vụ khai hoang một góc trước đây đã bỏ làm bãi chăn nuôi, và đầy những gốc cây cổ thụ, một công việc của lực sĩ mà nghị lực của anh, tuổi trẻ của anh và tám con vật hầu như chưa thuần hóa của anh chỉ mới tạm đáp ứng.

Một đứa trẻ khoảng sáu, bảy tuổi, đẹp như một thiên thần, một tấm da chiên phủ lên hai vai, trên áo choàng, làm cho nó giống cậu bé Thánh Jean-Baptiste của các họa sĩ thời Phục hưng, đang đi trong luống cày, song song với cái cày và chọc nhẹ vào sườn mấy con bò bằng một cái sào dài và nhẹ, đầu hơi nhọn. Dưới bàn tay bé nhỏ của đứa bé, những con vật chồm lên, và vừa làm cho các cái ách và dây đai buộc vào trán chúng rít lên kèn kẹt, vừa làm cho cái cày lắc mạnh. Khi có một rễ cây cản lưỡi cày lại, anh thợ cày quát lên bằng một giọng cáu gắt, gọi mỗi con vật bằng tên của nó, nhưng để khiến chúng nguôi giận hơn là để chọc tức chúng. Vì lũ bò, tức giận vì bị cản lại đột ngột, chồm lên, khơi sâu xuống đất những bàn chân to bè chẻ đôi của chúng, có thể sẽ văng mình sang bên cạnh, mang theo cả cái cày, băng qua các cánh đồng, nếu bằng tiếng nói và cái roi chàng trai trẻ không giữ vững được bốn con đầu tiên, trong khi đứa bé lèo lái bốn con kia. Nó cũng quát, thảng thốt tội nghiệp, bằng một giọng mà nó muốn làm thành khùng khiếp, nhưng giọng nó vẫn còn dịu dàng như khuôn mặt thiên thần của nó. Tất cả những cái đó đều đẹp: cảnh sắc, người đàn ông, đứa bé, những con bò mộng dưới cái ách; và mặc dù đó là cuộc chiến đấu ác liệt trong đó đất đã chịu thua, người ta vẫn thấy có một tình cảm dịu dàng và bình yên sâu lắng bao trùm trên mọi vật. Khi đã vượt qua được vật cản và cỗ bò đã trở lại bước đi đều đặn và trịnh trọng, anh thợ cày, mà sự thô bạo lúc trước chỉ là giả tạo và là một bài tập rèn sức mạnh và tiêu phí năng lượng, bỗng chốc lấy lại vẻ thanh thản của những tâm hồn giản dị, rồi đưa mắt nhìn con mình một cách hài lòng, và nó cũng quay lại cười với bố nó. Rồi giọng đàn ông của người bố trẻ cất tiếng hát khúc ca long trọng và u sầu mà truyền thống cổ xưa của vùng này để lại, không phải cho tất cả các thợ cày, mà chỉ cho những người tài giỏi nhất trong nghệ thuật kích động và giữ vững được nhiệt tình làm việc của các con bò. Khúc ca đó, mà nguồn gốc gô-loa của nó có lẽ được coi là thiêng liêng, và người ta đã cho là chịu nhiều ảnh hưởng bí ẩn từ xa xưa, thì ngày nay, vẫn còn nổi tiếng là có khả năng duy trì được lòng dũng cảm của những con vật ấy, làm cho chúng đỡ bức bối và đỡ buồn chán với công việc kéo dài của chúng. Biết rõ cách dẫn chúng đi để vạch được một luống cày thẳng tắp, biết cách làm chúng đỡ vất vả bằng cách nhắc lên, hoặc ấn sâu lưỡi cày xuống đất đúng lúc, vẫn chưa đủ: người ta chưa phải là một thợ cày hoàn hảo, nếu chưa biết hát cho bò nghe, và đó là một khoa học riêng biệt, đòi hỏi phải có năng khiếu và một số phương tiện đặc biệt.

Khúc ca ấy, thực ra chỉ là một loại hát nói, ngừng lại, rồi lại hát tiếp tùy ý muốn. Hình thức không đều đặn và những cách nhấn giọng sai lệch của nó theo quy tắc nghệ thuật âm nhạc, làm cho nó không thể dịch được. Nhưng không phải vì thế mà nó kém hay, nó lại rất thích hợp với tính chất công việc nó đi kèm, với bước đi của con bò, với sự yên bình của các miền quê, với sự giản dị của những người hát nó, khiến cho bất cứ một thiên tài xa lạ với công việc đồng áng nào cũng không thể sáng tác ra nó được, và bất cứ một ca sĩ nào khác, ngoài một thợ cày giỏi của vùng này, cũng không thể lặp lại nó được.

Vào những thời kỳ trong năm không có công việc và hoạt động gì khác, ngoài việc cày bừa, thì khúc ca ấy, thật là êm dịu, thật là mạnh mẽ, cất lên với giọng điệu đặc biệt của nó, phảng phất giống giọng một làn gió nhẹ. Âm cuối cùng của mỗi câu, được giữ lại và rung lên bằng một hơi dài và mạnh không thể tưởng tượng được, vừa lên cao một phần tư âm, vừa hát sai đi một cách dứt khoát bằng một chuỗi quãng mà những quy ước âm nhạc của chúng ta không sao đánh giá nổi. Thật là hoang dại nhưng cũng thật là thú vị, không bút nào tả được, và một khi đã nghe quen rồi, thì người ta không tưởng tượng được là một khúc ca nào khác lại có thể cất lên mà không làm rối loạn sự hài hòa vào những giờ đó và ở những nơi đó.

Vậy là tôi đang có trước mắt một bức tranh tương phản với tranh của Holbein, mặc dù đó là một cảnh tương tự. Thay vào một ông già buồn rầu, là một chàng trai trẻ thư thái; thay vào một cỗ ngựa mệt nhoài, là tám con bò khỏe mạnh và hăng hái; thay vào thần chết, là một đứa bé đẹp như thiên thần; thay vào một hình ảnh về tuyệt vọng và một ý nghĩ về hủy oại, là một cảnh tượng về nghị lực và một tư tưởng về hạnh phúc.

Tôi biết chàng trai trẻ và đứa bé xinh đẹp đó, tôi biết chuyện của họ, vì họ có một chuyện - ai cũng có chuyện của mình - và mỗi người đều có thể quan tâm đến cuốn tiểu thuyết về cuộc đời của chính mình, nếu người ấy đã hiểu nó... Mặc dù chỉ là nông dân và thợ cày giản dị, Germain đã hiểu rõ những nhiệm vụ và tình yêu của mình. Anh đã kể cho tôi nghe những điều đó một cách ngây thơ, rành rọt, và tôi đã nghe anh một cách thích thú. Khi tôi đã xem anh cày khá lâu, tôi tự hỏi tại sao lại không viết chuyện anh, mặc dù chuyện đó cũng giản dị, cũng thẳng thắn và cũng ít trang điểm như luống cày anh vạch ra bằng cái cày của anh.

Sang năm tới, luống cày đó sẽ lại đầy lên và phủ bằng một luống cày mới. Dấu vết của phần lớn những người trong những cánh đồng nhân loại cũng in dấu và biến mất như thế. Một ít đất xóa nó đi, và những luống cày mà chúng ta đã xới lên cứ tiếp nối nhau như những ngôi mộ trong nghĩa địa. Chẳng lẽ luống cày của anh thợ cày lại không có giá trị bằng luống cày của người nhàn rỗi, vậy mà người này lại có một cái tên, một cái tên nó sẽ ở lại, nếu như do một sự kỳ cục hoặc vô lý nào đó, người ấy gây được một ít tiếng vang trong xã hội? Vậy thì ta hãy dứt, nếu có thể được, cái luống cày của Germain, anh thợ cày giỏi, ra khỏi cái hư không của sự quên lãng. Anh sẽ không biết gì đâu và cũng sẽ chẳng bận tâm mấy; nhưng tôi sẽ được một chút thích thú khi thử làm việc đó.

II. Bố Maurice

- Germain này, - một hôm ông bố vợ bảo anh, - tuy nhiên, con cũng phải quyết định lấy vợ kể đi chứ. Chồng thật, thế là đã được hai năm, con gái ta đã mất, và con đã góa vợ, và thằng con lớn của con đã bảy tuổi rồi. Con đã gần ba mươi, chàng trai ạ, và con biết là ở vùng ta, một người đàn ông quá tuổi đó, bị coi là quá già để lấy vợ. Con có ba đứa con xinh xắn, và cho đến tận bây giờ, chúng chưa hề làm chúng ta phải lúng túng. Mẹ vợ con và con dâu ta đã hết lòng chăm sóc chúng, và họ làm như thế là đúng. Đến nay Pierre đã khá lớn; nó đã thúc được bò khá tốt; nó đã khá khôn ngoan, biết chăn bò ở nội cỏ và đủ sức dẫn các con ngựa đến máng uống nước. Vậy nó không phải là đứa quấy rầy chúng ta; nhưng hai đứa kia, mà chúng ta yêu quý, trời cũng biết đấy, sang năm nay hai đứa ngây thơ tội nghiệp ấy đã khiến chúng ta phải lo nghĩ nhiều. Con dâu ta sắp đẻ, mà nó vẫn còn một đứa bé tí tẹo trên tay. Khi nào đứa cháu mà chúng ta đang đợi ra đời, nó sẽ không trông nom được con bé Solange của con, và nhất là thằng cu Sylvain của con, nó chưa tròn bốn tuổi, và chẳng chịu ngồi yên được lâu cả ngày lẫn đêm. Nó cũng hiểu động giống máu con: nó sẽ thành anh thợ giỏi, nhưng nay thì là một đứa bé khủng khiếp, và bà lão của ta không thể chạy nhanh để giữ nó lại được nữa, mỗi khi nó chạy trốn về phía ao hoặc khi nó lao vào chân các con vật. Và rồi với đứa con mà con dâu ta sắp cho ra đời, thằng anh nó sẽ lại rơi vào tay bà lão của ta trong một năm là ít. Vậy các con con khiến chúng ta lo ngại vì quá sức chúng ta. Chúng ta không thích nhìn thấy những đứa trẻ chẳng được chăm sóc cẩn thận; và khi nghĩ đến những tai nạn có thể xảy ra với chúng, do thiếu chăm nom, thì người ta không yên tâm. Vậy con cần có một người vợ khác, và ta, một người con dâu khác. Hãy suy nghĩ đến điều đó, chàng trai ạ. Bố đã nhiều lần cảnh báo con, thời gian trôi đi, năm tháng chẳng hề đợi con. Vì các con con và vì tất cả chúng ta là những người muốn cho trong nhà mọi việc đều tốt đẹp, con cần phải lấy vợ kể càng sớm càng tốt.

- Vậy thì thưa bố, - anh con rể trả lời, - nếu bố dứt khoát muốn thế thì con sẽ phải chiều ý bố thôi. Nhưng chẳng giấu gì bố, con chẳng muốn làm thế hơn là đi trầm mình nhiều lần.

Người ta biết mình mất ai mà người ta không biết mình sẽ tìm thấy ai. Con đã có một người vợ đảm, một người vợ đẹp, dịu dàng, can đảm, ăn ở tốt với cả bố mẹ và chồng con, làm lụng giỏi cả ngoài đồng lẫn trong nhà, lại khéo chăm sóc súc vật, tóm lại cái gì cũng tốt; và khi bố mẹ cho con người vợ đó, khi con lấy cô ấy, chúng ta đã không đặt ra điều kiện là con sẽ phải quên cô ấy, nếu chẳng may để mất cô.

- Điều con nói là xuất phát từ một tấm lòng tốt, Germain ạ, - bố Maurice lại nói, - ta biết là con đã yêu con gái ta, là con đã làm cho nó được sung sướng và nếu con được thế chân nó mà thần chết cũng hài lòng thì giờ này, nó sẽ vẫn còn sống, và con thì đã ở ngoài nghĩa địa. Nó rất xứng đáng được con yêu thương đến mức đó, và nếu con không khuây khỏa được thì chúng ta cũng không khuây khỏa được. Nhưng ta không bảo con quên nó. Chúa lòng lành đã muốn nó phải rời bỏ chúng ta, và chẳng có ngày nào chúng ta lại không làm cho Người biết, bằng những lời cầu kinh, những ý nghĩ, những lời nói và những hành động của chúng ta, rằng chúng ta tôn trọng kỷ niệm về nó và khổ tâm vì sự ra đi của nó. Nhưng giả thử từ thế giới bên kia, nó có thể nói được với con và cho con biết ý muốn của nó, thì nó sẽ ra lệnh cho con phải tìm một người mẹ cho những đứa con mồ côi của nó. Vậy vấn đề ở đây là tìm được một người vợ xứng đáng thay thế nó. Việc đó không dễ lắm; nhưng không phải không làm được; và khi chúng ta tìm được người ấy cho con, thì con sẽ yêu người ấy như con đã yêu con gái ta chứ, bởi vì con là một người đàn ông lương thiện, và sẽ vui lòng được giúp đỡ chúng ta và thương yêu các con con.

- Vâng được, bố Maurice ạ, - Germain nói, - con sẽ làm theo ý muốn của bố, như con vẫn làm.

- Phải công nhận, con trai ạ, là con luôn nghe theo tiếng nói của người thân và những lý lẽ đúng đắn của chủ gia đình. Vậy ta hãy cùng nhau chọn vợ mới cho con. Trước hết, bố không đồng ý để con lấy một đứa còn trẻ. Đó không phải cái con cần. Trẻ tuổi thường nhẹ dạ, và thật là một

gánh nặng khi phải nuôi ba đứa bé, nhất là chúng lại là con người vợ trước, nên cần phải là một người tốt bụng, thật khôn ngoan, thật dịu hiền và rất chăm lao động. Nếu vợ con không vào khoảng tuổi con, nó sẽ không đủ hiểu biết để chấp nhận một nhiệm vụ như thế. Nó sẽ thấy là con già quá, mà các con con thì lại trẻ quá.

Nó sẽ ca cẩm và các con con sẽ khổ.

- Đó đúng là điều làm con lo ngại, - Germain nói. - Nếu chẳng may mấy đứa nhỏ tội nghiệp ấy bị ngược đãi, ghét bỏ, đánh đập thì sao?

- Đã có trời! - Ông già lại nói. - Nhưng ở vùng ta, những người đàn bà ác hiểm thấy hơn những người tốt, và có họa điền mới không tìm lấy một người hợp với mình.

- Thật thế bố ạ: trong làng mình có khối cô tốt. Có Louise này, Sylvaine này, Claudie này, Marguerite này... rất cuộc, cô mà bố muốn chọn là ai?

- Từ từ đã, từ từ đã con trai ạ, tất cả các cô gái đó đều quá trẻ, hoặc quá nghèo... hoặc quá đẹp; vì rất cuộc cũng phải nghĩ đến cả điều đó nữa, con trai ạ. Một người vợ đẹp không phải bao giờ cũng nền nếp bằng một người khác.

- Vậy là bố lại muốn con lấy một cô xấu xí ư? - Germain nói, giọng hơi lo lắng.

- Không, không xấu tí nào,, vì người vợ ấy sẽ sinh cho con nhiều đứa con khác, và không gì buồn bằng có những đứa con xấu xí, yếu ớt và không lành mạnh. Nhưng một người đàn bà còn tươi tắn, có sức khỏe tốt và không đẹp cũng không xấu, sẽ rất thích hợp với con.

- Con thấy rõ, - Germain vừa nói vừa mỉm cười vẻ hơi buồn, - là để có được một người như bố muốn, thì phải có ý định trước: nhất là vì bố không hề muốn một cô nghèo, mà những cô giàu thì đâu có phải dễ kiếm, nhất là đối với một anh góa vợ.

- Nếu chính cô ta cũng góa chồng thì sao, hử Germain? Đây, một bà góa không có con cái, mà lại có một tài sản khá khá thì sao?

- Theo con biết, thì lúc này, trong xứ đạo ta chẳng có ai như thế.

- Bố cũng thấy chẳng có ai, nhưng ở nơi khác thì có đấy.

- Thế là bố đã nhắm một người nào rồi, phải không bố? Vậy người đó là ai, bố nói ngay đi.

III. Germain, người thợ cày giỏi

- Phải, ta có nhằm một người, - bố Maurice trả lời. - Đó là con gái nhà Léonard, vợ góa của Guérin, hiện đang ở Fourche.
- Con không biết cả người đàn bà lẫn chỗ đó. - Germain trả lời, vẻ nhần nhục, nhưng mỗi lúc một buồn lớn.
- Cô ta tên là Catherine, trùng tên với vợ con.
- Catherine à? Vâng, con sẽ thích thú được nói đến cái tên đó: Catherine! Tuy vậy, nếu con không thể yêu cô ta bằng yêu vợ con được, thì tên đó lại càng làm cho con buồn, tên đó lại càng làm cho con nhớ tới vợ con nhiều hơn.
- Ta tin rằng con sẽ yêu cô ta: đó là một người tốt, một phụ nữ có tấm lòng rộng mở; đã lâu ta không gặp nó, hồi đó thì nó không xấu đâu; nhưng nó không còn trẻ lắm, đã ba mươi hai tuổi. Nó ở trong một gia đình tốt, toàn những người đảm đang, và nó phải có khoảng từ tám đến mười nghìn phờ-răng ruộng đất, nhưng nó sẽ vui lòng bán đi để mua đất ở nơi sẽ định cư; vì nó cũng có nghĩ đến việc tái giá, và ta biết là nếu con hợp với nó, thì nó sẽ không thấy địa vị của con là tồi đâu.
- Vậy là bố đã sắp xếp tất cả những cái đó?
- Phải, trừ ý kiến của cả hai người, và vì thế cả hai cần phải hỏi chuyện nhau, làm quen với nhau. Bố cô ta có họ xa với ta và đã từng là bạn thân của tạ Con biết rõ ông ấy chứ, bác Léonard ấy?
- Vâng, con đã nhìn thấy bác ấy nói chuyện với bố trong các kỳ hội chợ, và trong kỳ vừa rồi bố và bác ấy đã cùng ăn trưa với nhau; vậy ra bác ấy đã nói chuyện với bố lâu đến thế về việc đó ư?
- Đúng thế; bác ấy đã nhìn thấy con bán mấy con vật, và thấy con biết xử sự, thấy con là một chàng trai mặt mũi dễ coi, lại có vẻ năng động và thành thạo; và khi ta đã nói với bác tất cả những điều về con và con đã ăn ở tốt với chúng ta như thế nào trong suốt tám năm sống chung và cùng làm việc với nhau, không hề có một lời nói buồn bực hoặc tức giận nào, thì bác đã nảy ra ý nghĩ muốn gả con gái cho con; ý nghĩ ấy cũng hợp với ta, ta phải thú nhận với con như vậy, vì những tiếng tâm tốt về con bé, vì đó là một gia đình lương thiện và vì những vụ làm ăn tốt của họ mà ta có biết.
- Con thấy, bố Maurice ạ, là bố cũng tha thiết phần nào đến các vụ làm ăn tốt.
- Đúng thế. Thế con có quan tâm đến những cái đó không?
- Con tha thiết nếu bố muốn, để bố được vui lòng, nhưng bố cũng biết là về phần con, con chưa bao giờ băn khoăn về điều mình được cái gì hay không được cái gì, trong những chuyện lời lãi của chúng tạ Con không hiểu về tính toán và đầu óc con không quen làm những việc đó.

Con hiểu biết về đất đai, con hiểu biết về bò, về ngựa, về cách đóng chúng thành cỗ, về hạt giống, về đập lúa, về rơm cỏ. Còn về cừu, về nho, vườn tược, về những món lợi nhỏ và về trồng tía tinh vi, bố cũng biết là các việc đó thuộc về con trai bố, và con không xen vào nhiều lắm. Còn về tiền bạc, trí nhớ con kém, nên con muốn tha nhường tất, còn hơn tranh cãi phần anh, phần tôi. Con sợ có lẽ mình nhằm và đòi hỏi những cái không thuộc về mình và nếu sự việc không đơn giản và rõ ràng, thì mình sẽ chẳng biết đằng nào mà lần.

- Cũng chẳng hề gì, con ạ, và chính vì thế nên bố chỉ thích con kiếm được một người vợ có đầu óc để thay bố khi bố không còn ở đây nữa. Con chưa bao giờ muốn nhìn rõ vào những việc tính toán của chúng ta, và điều đó có thể sẽ dẫn con đến chỗ bất mãn với con trai ta, một khi ta sẽ không còn ở đây để dàn xếp và bảo các con phần nào thuộc về ai.

- Con mong bố sẽ sống lâu, bố Maurice ạ!

Nhưng bố cũng đừng lo ngại điều gì sẽ xảy ra sau này; con sẽ chẳng bao giờ tranh giành với con trai bố. Con tin vào Jacques cũng như tin vào chính bố, và vì con không có của riêng, vì tất cả những cái có thể về tay con cũng là từ con gái bố và thuộc quyền sở hữu của các con chúng con, nên con có thể yên tâm, và cả bố cũng vậy; Jacques sẽ không khi nào lại đi lấy của cải của các con chị mình để đem cho các con mình, vì cậu ấy yêu chúng gần như bằng nhau.

- Con nói đúng đấy, Germain ạ. Jacques là một đứa con ngoan, một đứa em tốt, và là một người yêu sự thật. Nhưng Jacques có thể chết trước con, trước khi các con con trưởng thành, và ta phải luôn luôn nghĩ rằng, trong một gia đình không nên để cho bọn trẻ vị thành niên thiếu người đứng đầu bảo ban chúng và dàn xếp những xích mích giữa chúng với nhau. Nếu không thế, các nhà pháp luật sẽ xen vào, làm chúng bất hòa với nhau và ngốn hết tiền của vào việc kiện tụng. Như vậy là chúng ta không nên nghĩ đến đặt vào nhà mình thêm một người, dù đàn ông hay đàn bà mà không tự nhủ rằng một ngày kia, người ấy có thể phải chỉ đạo cách ăn ở và công việc của khoảng ba chục con, cháu, dâu, rể...

Không ai biết một gia đình có thể bành chướng đến thế nào, và khi tổ ong quá đầy thì phải chia đàn, con nào cũng nghĩ đến mang theo mật của mình đi. Khi ta nhận con về làm rể, mặc dù con gái ta giàu mà con thì nghèo, ta cũng không trách nó đã chọn con. Ta thấy con là người lao động tốt và ta biết rõ là của cải quý nhất cho những người dân quê như chúng ta, đó là một đôi tay và một tấm lòng như của con. Khi một người đàn ông mang những cái đó vào trong một gia đình thì đã là mang khá đủ. Nhưng một người đàn bà thì lại khác: công việc của người ấy trong nhà chỉ có tác dụng giữ gìn, chứ không kiếm thêm được. Vả lại bây giờ, con là một người bố đi tìm vợ, con phải nghĩ rằng những đứa con mới của con sẽ không đòi hỏi được gì trong tài sản của những đứa con người vợ trước, chúng sẽ neho nhóc nếu chẳng may con chết, trừ khi vợ con có đôi chút tài sản riêng. Thế rồi, cũng cần có cái gì để nuôi dưỡng những đứa con mà con sẽ làm cho tập đoàn ta đông thêm ấy. Nếu chỉ mình chúng ta phải gánh vác, chúng ta cũng sẽ nuôi dưỡng chúng, chắc chắn là như vậy, và sẽ không phàn nàn gì; nhưng tất cả mọi người sẽ bị kém sung túc, và trong đó, những đứa con đầu tiên của con cũng sẽ phải chịu phần thiếu thốn. Khi các gia đình đông thêm quá mức, mà của cải chủ yếu không tăng thêm theo cùng tỷ lệ, thì nạn nghèo khổ sẽ đến, dù người ta có dửng daim đến mấy đi nữa. Đó là mấy nhận xét của ta, Germain ạ, con hãy cân nhắc xem thế nào, và cố gắng làm thế nào để được cô gái góa Guérin chấp thuận; vì cách ăn ở tốt và những đồng tiền của cô ta sẽ mang đến đây sự giúp đỡ cho hiện tại và sự yên bình cho mai sau.

- Vâng được, bố ạ. Con sẽ cố gắng làm cô ấy được vừa lòng và con cũng mong được vừa lòng.

- Muốn vậy, con phải gặp nó.

- Ở chỗ cô ấy ạ? ở Fourche phải không bố?

Cách xa đây phải không ạ? Mà trong mùa này chúng ta lại chẳng có mấy thời gian.

- Nếu lấy nhau vì tình, thì phải dè chừng là sẽ mất thì giờ; nhưng nếu là một cuộc hôn nhân vì lẽ phải giữa hai người tính khí không thất thường và đều biết mình muốn gì, thì quyết định cũng nhanh thôi. Ngày mai là thứ bảy, con sẽ rút ngắn bớt một chút buổi cày của con, con sẽ ra đi khoảng hai tiếng sau bữa ăn tối; con sẽ tới Fourche vào ban đêm; lúc này trăng tròn, đường tốt

và không quá ba dặm đường. Ngay gần Mag-nier.

Vả lại, con lấy con ngựa cái mà đi.

- Con thích đi bộ, vì thời tiết mát mẻ.

- Phải, nhưng con ngựa cái đẹp, mà một anh chàng muốn làm rể, cưới ngựa đàn hoàng đi đến, vẫn có mẽ hơn. Con sẽ mặc quần áo mới và mang một món quà vật sản hay hay biếu bác Léonard. Con sẽ đến, coi như đại diện cho ta, nói chuyện với bác, ở chơi cả ngày chủ nhật với con gái bác, và sáng thứ hai con sẽ về nhà với một tiếng có hoặc một tiếng không..- Xin đồng ý với bố. - Germain trả lời có vẻ bình thản; tuy vậy anh không hoàn toàn như thế.

Germain đã luôn luôn sống đúng mực như mọi người nông dân cần cù. Lấy vợ năm hai mươi tuổi, trong đời mình anh chỉ yêu một người đàn bà, và từ khi góa vợ anh chưa cười đùa với một cô gái nào khác. Là người sống thủy chung, anh thực sự thương tiếc vợ tận đáy lòng, nên tuy phải nhượng bộ bố vợ anh vẫn cảm thấy lo sợ và buồn rầu; nhưng ông bố vợ đã luôn luôn cai quản gia đình một cách khôn ngoan, nên Germain, vốn là người hoàn toàn tận tụy với sự nghiệp của gia đình, và do đó Germain không hề nghĩ rằng mình lại có thể nổi dậy chống lại những lý lẽ đúng đắn, chống lại quyền lợi của tất cả mọi người.

Tuy nhiên, anh thấy buồn. Hiếm có những ngày anh không khóc thầm thương vợ mình, và mặc dù cảnh cô đơn đã bắt đầu đè nặng lên anh, anh vẫn cảm thấy việc kết thành một cuộc hôn nhân mới còn đáng sợ hơn ý muốn trốn khỏi nỗi đau buồn của mình. Anh mơ hồ tự bảo là tình yêu có thể an ủi mình được khi nó đến một cách đột ngột, vì tình yêu không an ủi bằng cách nào khác được. Người ta không thấy nó khi đi tìm nó, nó đến với chúng ta khi chúng ta không chờ đợi nó. Cái dự án hôn nhân lạnh lùng mà bố Maurice đã chỉ ra cho anh ấy, người vợ chưa cưới xa lạ ấy, có lẽ ngay đến những điều tốt đẹp mà người ta nói về sự khôn ngoan và đức hạnh của cô ấy, tất cả đều làm anh phải suy nghĩ. Và anh vừa ra đi, vừa ngẫm nghĩ, như những người không có nhiều ý nghĩ để chúng đối chọi với nhau, nghĩa là không tạo được cho chính mình những lý lẽ hay để chống lại và bảo vệ cá nhân mình, mà cứ chịu ngấm ngấm đau khổ, không đấu tranh chống lại nỗi đau và phải chấp nhận nó.

Trong khi đó bố Maurice đã trở về trại lính canh, còn Germain thì tranh thủ giờ cuối ngày, lúc trời nhá nhem tối, khi mặt trời đã lặn, để bịt lại những chỗ đàn cừu đã làm vỡ toác trên bờ một thửa đất rào kín cạnh nhà. Anh nhấc những thân cây gai lên, và lấy mấy hòn đất để chống đỡ chúng, trong khi lũ sáo đang lú lo trong bụi cây bên cạnh, có vẻ như muốn giục anh làm nhanh lên vì chúng đang tò mò muốn đến xem tác phẩm của anh ngay sau khi anh đi khỏi..

IV. Mẹ Guillelt

Bác Maurice thấy trong nhà mình có một bà lão hàng xóm đang vừa trò chuyện với vợ mình vừa bới tìm một mảnh than hồng để đem về nhóm bếp. Mẹ Guillelt ở trong một ngôi nhà tranh rất tồi tàn, cách trại hai tầm súng.

Nhưng đó là một người đàn bà ngăn nắp và có nghị lực. Ngôi nhà tồi tàn của mẹ sạch sẽ và giữ gìn cẩn thận, và quần áo của mẹ được vá kỹ, nói lên tính tự trọng giữa cảnh khốn khổ.

- Bác đến lấy lửa buổi tối đấy ư, bác Guillelt.

- Ông già nói với khách. - Bác còn cần cái gì nữa không?

- Không, bác Maurice ạ, - mẹ Guillelt trả lời, - ngay lúc này thì không, Tôi đâu phải loại người hay xin xỏ, bác cũng biết đấy, và tôi không lạm dụng lòng tốt của bạn bè đâu.

- Chính vì thế các bạn lúc nào cũng sẵn lòng giúp đỡ bác.

- Tôi đang nói chuyện với bác gái, tôi đang hỏi xem rốt cuộc Germain có quyết định lấy vợ kể không?

- Bác chẳng hề bép xép, - bác Maurice trả lời, - người ta có thể nói trước mặt bác mà không sợ những lời gièm pha: vậy tôi xin nói với nhà tôi và với bác là Germain đã hoàn toàn quyết định; ngày mai nó sẽ lên đường đến Fourche.

- Tốt quá! - Mẹ Maurice kêu lên. - Tội nghiệp thằng bé! Lạy trời cho nó kiếm được một con vợ vừa tốt vừa đảm như nó!

- à! Anh ấy đi Fourche phải không? - Bác Guillelt nhận xét. - Bác thử xem thế nào nhé!

Thật tiện cho tôi quá; và vì lúc này bác có hỏi tôi là có cần gì nữa không, bác Maurice ạ, nên tôi sẽ nói điều bác có thể giúp tôi.

- Nói đi, nói đi, chúng tôi xin giúp bác.

- Tôi mong muốn Guillelt chịu khó cho con gái tôi được đi cùng anh ấy.

- Đi đâu vậy? - Đến Fourche ư?

- Không, không đến Fourche; nhưng đến Or-meaux, là nơi nó sẽ ở lại đến hết năm.

- Thế nào! - Mẹ Maurice nói. - Bác chia tay với con gái bác ư. - Nhất định phải cho nó đi ở và kiếm lấy chút ít thôi. Làm thế, tôi cũng hơi khổ tâm và cả nó nữa, tội nghiệp con bé! Hồi lễ Thánh-Jean, mẹ con tôi đã không thể quyết định rời xa nhau được; thế là lễ Thánh-Martin lại đã tới, và nó vừa tìm được một chỗ chăn cừu tốt ở các trang trại vùng Ormeaux. Hôm nọ, ông chủ trại ở hội chợ về có qua đây. Ông ấy thấy con bé Marie nhà tôi đang trông ba con cừu trên đất xã. "Cô chẳng bận mấy, cô bé nhỉ, ông ấy nói với nó thế; và ba con cừu cho một người chăn, thật chẳng đáng. Cô có muốn trông cả trăm con không? Tôi sẽ đem cô đi theo. Cô chăn cừu nhà chúng tôi vừa bị ốm, phải về nhà bố mẹ cô ấy, và nếu trong vòng tám ngày, cô muốn đến ở nhà chúng tôi, thì từ nay đến hết năm, đến tận lễ Thánh-Jean cô sẽ có năm mươi phơ-răng". Con bé đã từ chối, nhưng nó không thể không nghĩ đến chuyện đó, khi tối đến, về nhà nhìn thấy tôi buồn và bối rối lo làm sao qua được mùa đông sắp tới, vừa dài vừa khắc nghiệt, vì người ta thấy năm nay cả sếu và ngỗng trời đã bay qua trên trời sớm hơn một tháng so với thường lệ.

Cả hai mẹ con đã khóc; nhưng cuối cùng đã lấy lại được can đảm.

Chúng tôi bảo nhau rằng hai mẹ con không thể cùng ở nhà với nhau được, vì mảnh đất của chúng tôi chưa chắc đã nuôi nổi một người và vì Marie cũng đã đến tuổi (thế là nó đã mười sáu tuổi rồi đấy), tất nhiên cũng cần phải làm như những người khác, phải tự kiếm lấy miếng ăn và phải giúp đỡ người mẹ khốn khổ của mình.

- Bác Guillette này, - Ông lão thợ cày nói, - nếu chỉ cần năm mươi phơ-răng mà an ủi được bác, khiến bác đỡ vất vả và khỏi phải gửi con đi xa, quả thật tôi sẽ có thể kiếm cho bác số tiền đó, mặc dù năm mươi phơ-răng đối với những người như chúng ta cũng bắt đầu có ảnh hưởng.

Nhưng trong bất cứ việc gì cũng cần phải xin ý kiến của cả lý trí và tình cảm. Để thoát khỏi cảnh khổ trong mùa đông này, bác sẽ không thoát khỏi cảnh khổ sau này, và con gái bác càng quyết định chậm bao nhiêu thì hai mẹ con bác sẽ càng buồn bấy nhiêu khi phải xa nhau. Con bé Marie đã lớn và khỏe mạnh, mà ở nhà bác thì chẳng có việc gì cho nó làm. Nó sẽ có thể nhiem phải thói ăn không ngồi rồi...

- Ô! Về điều đó thì tôi không sợ. - Mẹ Guil-lette nói. - Marie nó dũng cảm, chẳng thua gì con gái nhà giàu phải cáng đáng hàng đồng việc đâu. Không một lúc nào nó chịu khoanh tay ngồi yên, nên khi không có việc gì làm thì nó lại lau chùi, kỳ cọ mấy cái đồ gỗ tồi tàn của chúng tôi, làm cho nó sáng như gương. Đó là một con bé đáng giá nghìn vàng, nên tôi chỉ thích cho nó được vào chăn cừu ở nhà các bác hơn là để nó đi xa đến thế, đến những nhà tôi không quen biết. Nếu chúng tôi quyết định được sớm, thì các bác đã có thể lấy nó vào làm từ hồi lễ Thánh-Jean; nhưng giờ đây các bác đã muộn đủ người rồi nên lại phải đợi đến lễ Thánh-Jean năm khác mới nghĩ đến chuyện đó được.

- Này! Tôi hoàn toàn đồng ý đấy, bác Guil-lette ạ! Điều đó làm tôi rất ui. Nhưng trong khi chờ đợi, nó nên học lấy một cái nghề và làm quen với việc phục vụ người khác.

- Vâng đúng thế; nhưng nay số phận đã định.

Ông chủ trại vùng Ormeaux sáng nay đã cho người gọi nó; chúng tôi đã nhận lời, và nó phải đi thôi. Nhưng tội nghiệp con bé không biết đường, mà tôi cũng không thích để nó đi xa như thế mà chỉ có một mình. Vì anh con rể của bác ngày mai sẽ đi Fourche, anh ấy rất có thể cho nó cùng đi. Hình như nơi đó, theo người ta nói với tôi, ở ngay cạnh địa hạt con bé sẽ đến; tôi thì chưa bao giờ đi đến đấy.

- Đúng là ở ngay cạnh, và con rể tôi sẽ dẫn nó đi; nó có thể cho con bé ngồi sau nó trên lưng ngựa cho đỡ hại giày. à kia, nó đang đi về để ăn tối. Này Germain, con bé Marie nhà bác Guillette sắp đi làm cô chăn cừu ở Ormeaux.

Con sẽ đưa nó đi cùng ngựa của con, được chứ?

- Vâng, được ạ. - Germain trả lời; anh đang lo nghĩ nhưng vẫn sẵn sàng giúp đỡ người khác.

Trong giới chúng ta, có lẽ một người mẹ không thể nghĩ đến việc giao con gái mình mười sáu tuổi cho một người đàn ông hai mươi tám tuổi, vì thực sự Germain chỉ mới hai mươi tám tuổi, và mặc dù theo cách nghĩ của người vùng anh, anh bị coi như đã già về phương diện hôn nhân, song anh vẫn là người đàn ông đẹp trai nhất vùng. Lao động đã không làm cho anh hốc hác và héo hắt, như phần lớn nông dân sau mười năm đi cày. Anh còn đủ sức đi cày thêm mười năm nữa mà vẫn không có vẻ già, và một cô con gái phải có thành kiến về tuổi tác nặng nề lắm thì mới có thể không nhìn thấy là Germain có nước da tươi tắn, con mắt tinh nhanh và xanh biếc như bầu trời tháng năm, cái miệng đỏ hồng, hàm răng tuyệt đẹp, thân hình tao nhã và mềm mại như một chú ngựa non chưa rời khỏi nội cỏ. Nhưng sự trong trắng của phong tục là một

truyền thống thiêng liêng ở một vài vùng quê cách xa phong trào ăn chơi đồi bại của các thành phố lớn, và trong tất cả các gia đình ở Belair thì gia đình Maurice đã nổi tiếng là lương thiện và phụng sự sự thật. Germain đi tìm vợ; Marie là một cô bé quá trẻ và quá nghèo khiến anh không thể nghĩ theo hướng đó, nên trừ khi là một kẻ vô lương tâm và một gã đàn ông tồi tệ, anh không thể có nổi một ý nghĩ tội lỗi bên cạnh cô Bác Maurice không hề lo ngại khi thấy anh cho cô bé xinh đẹp đó ngồi sau lưng anh, trên mình ngựa; mẹ Guillette có thể nghĩ là xúc phạm anh nếu bà lại đi dăn dò anh phải tôn trọng cô như em gái mình; Marie vừa leo lên ngựa vừa khóc, sau khi đã ôm hôn mẹ và các cô bạn gái hàng chục lần. Germain về phần mình cũng không vui nên lại càng thông cảm với nỗi buồn của cô, và lên đường với một vẻ mặt nghiêm nghị, trong khi các người hàng xóm giơ tay chào từ biệt cô bé Marie tội nghiệp, mà không nghĩ đến điều gì xấu cả.

V. Thăng cu

Pierre Con Xám vừa non vừa đẹp, lại vừa khỏe.

Nó mang một gánh nặng gấp đôi mà không cần cố gắng, hai tai cụp lại, răng gặm hàm thiếc, nó đúng là một con ngựa cái kiêu hãnh và hăng hái. Khi đi đến trước nội cỏ Pré-Long nó nhìn thấy mẹ nó, gọi là con Xám già, cũng như nó, gọi là con Xám trẻ, và nó hí lên ra hiệu chào từ biệt. Con Xám già vừa lại gần hàng rào vừa làm cho móng sắt ở chân nó kêu lộp cộp, cổ phi nước đại bên lề nội cỏ để theo con gái mình.

Khi thấy con đã đi nước kiệu nhanh nó bèn cũng hí lên, rồi dừng lại có vẻ suy nghĩ lo ngại, mũi hếch lên, miệng đầy cỏ mà chẳng buồn ăn nữa.

- Con vật tội nghiệp ấy luôn luôn nhận ra con mình. - Germain nói để làm cho cô bé Marie khuây khỏa, đỡ buồn. - Nó làm tôi nhớ ra là mình chưa hôn thăng Cu-Pierre trước khi đi. Thăng bé xấu tính không có ở đây! Tối hôm qua nó đã bắt tôi phải hứa cho nó đi theo và khóc suốt một giờ trong giường. Sáng nay nó vẫn còn tìm mọi cách thuyết phục tôi. Ôi! Nó vừa khôn khéo vừa nũng nịu! Nhưng khi đã thấy là không ăn thua gì thì cậu ta đã dỗi: nó bỏ chạy ra đồng và suốt ngày hôm nay tôi không gặp lại nó nữa.

- Em thì em đã gặp nó, - cô bé Marie vừa nói vừa cố kìm nước mắt. - Nó chạy chơi với bọn trẻ nhà Soulas về phía Tailles, và em đã nghĩ chắc là nó phải đi khỏi nhà từ lâu vì nó đói, phải ăn cả mận dại và dâu trong bụi. Em đã cho nó cái bánh mì định để tối ăn, và nó đã nói:

"Cảm ơn cô Marie xinh đẹp của cháu; bao giờ cô đến nhà cháu, cháu sẽ cho cô bánh kẹp". Anh có một đứa con ngoan quá đấy, anh Germain ạ!

- Phải, nó ngoan thật, - anh thợ cày lại nói, - và tôi không biết có cái gì mà tôi lại không làm cho nó nữa! Nếu bà nó không hiểu biết hơn tôi thì nhất định tôi đã đem nó đi theo khi thấy nó khóc dữ quá, đến nỗi quả tim nhỏ bé, khốn khổ của nó phồng tướng lên.

- Vậy thì tại sao anh lại không đem nó đi theo, hả anh Germain? Nó sẽ chẳng làm anh vướng víu lắm đâu; nó rất biết điều, khi người ta làm theo ý nó!

- Hình như nó sẽ là người thừa ở nơi tôi đang đi tới. Ít nhất thì đó cũng là ý kiến của bố Maurice... Nhưng tôi thì tôi nghĩ ngược lại, là cần phải xem người ta sẽ đón tiếp nó như thế nào, và một đứa bé ngoan như thế chỉ có thể được yêu quý... Nhưng ở nhà mọi người cứ bảo không nên bắt đầu bằng việc cho họ thấy gánh nặng gia đình mình... Không hiểu sao anh lại đi nói với em về chuyện đó, bé Marie nhỉ, em có hiểu gì về chuyện ấy đâu.

- Có đấy, anh Germain ạ; em biết là anh sắp lấy vợ, mẹ em bảo thế, còn dặn em đừng nói với ai, cả ở nhà lẫn ở nơi em đến, và anh có thể yên tâm: em sẽ chẳng nói gì về chuyện ấy đâu.

- Em làm thế là đúng, vì việc đã đâu vào với đâu; có thể anh sẽ không hợp với người đàn bà đó.

- Phải hy vọng là hợp chứ, anh Germain. Vậy tại sao anh lại không hợp? - Ai mà biết được! Anh có ba đứa con, và như vậy là nặng đối với một người đàn bà không phải là mẹ chúng!

- Thật thế, nhưng các con anh không như những đứa trẻ khác.

- Em nghĩ thế ư?

- Chúng đẹp như những thiên thần, và rất ngoan khiến người ta không thể thấy có những đứa

trẻ nào đáng yêu hơn.

- Có thằng Sylvain, nó không được dễ chịu lắm.

- Nó còn bé tí! Nhất định là nó phải kinh khủng rồi, làm sao mà khác được, nhưng nó ranh ời là ranh!

- Đúng là nó ranh; và lại can đảm nữa! Nó chẳng sợ bò cái, chẳng sợ bò mộng, và nếu cứ để mặc nó muốn làm gì thì làm thì có thể nó đã leo lên mình ngựa cùng với thằng anh nó rồi.

- Đặt vào địa vị anh em sẽ cho thằng lớn đi.

Chắc chắn là anh sẽ được người ta yêu quý ngay lập tức vì anh có một đứa con đẹp như thế!

- Phải, nếu người đàn bà yêu trẻ con; nhưng nếu họ không yêu chúng?

- Liệu có những người đàn bà không yêu trẻ con không?

- Không nhiều, anh nghĩ thế; nhưng rất cuộc thì cũng có, và đó là điều làm anh bứt rứt.

- Vậy ra anh không biết tí gì về người đàn bà ấy sao?

- Không biết hơn em, và anh sợ sẽ không biết rõ hơn sau khi đã gặp cô ta. Anh là anh không đa nghị. Khi người ta nói với anh những lời tốt đẹp, anh tin ngay; nhưng đôi ba lần anh đã phải hối hận vì những lời nói không đi đôi với việc làm.

- Người ta bảo đó là một người đàn bà cực kỳ đảm đang.

- Ai bảo thế? Có phải bố Maurice không?

- Đúng, ông bố vợ anh.

- Rất tốt, nhưng cả ông cũng không biết cô ta.

- Thế thì rồi đây anh sẽ gặp cô ấy, anh sẽ hết sức chú ý, và phải hy vọng là anh sẽ không nhầm lẫn, anh Germain ạ.

- Bé Marie này, anh sẽ rất vui nếu em ghé vào nhà cô ấy một chút trước khi đi đến Or-meaux: em, vì em tinh ý, em luôn tỏ ra nhanh trí và để ý đến mọi thứ. Nếu như em thấy có điều gì khiến em phải suy nghĩ, em sẽ nhẹ nhàng báo cho anh biết nhé!

- Ồ! Không, anh Germain ạ, em sẽ không làm thế đâu! Em rất sợ mình nhầm; mà vả lại nhớ có lời nói bộp chộp nào lại làm cho anh chán ngán, không thiết gì đến cưới xin nữa thì bố mẹ anh sẽ giận em, mà em thì cũng đủ thứ buồn rồi, em không muốn làm cho bà mẹ yêu quý của em phải buồn thêm vì em nữa.

Họ đang chuyện trò như vậy thì con Xám nhảy sang một bên, vểnh tai lên rồi lùi lại và đến gần một bụi rậm, ở đấy hình như nó nhận ra một vật gì đó mà lúc đầu đã làm nó sợ hãi.

Germain đưa mắt nhìn vào bụi rậm và trông thấy trong một cái hố, dưới đám cành lá dày và còn tươi ở đầu một cành sồi to, có cái gì như là một con chiên.

- Đó là một con vật bị lạc, - anh nói, - hoặc đã chết vì nó không động đậy gì cả. Có thể có ai đó đang đi tìm nó, ta phải xem thế nào!

- Không phải một con vật đâu, - bé Marie kêu lên: - đó là một đứa bé đang ngủ; chính là Cu-Pierre của anh.

- Lại thế nữa! - Germain vừa nói vừa xuống ngựa. - Xem kìa, thằng ranh con đang ngủ ở kia, xa nhà đến thế và trong một cái hố, nơi một con rắn rất có thể tìm thấy nó!

Anh bế thằng bé lên, nó vừa mở mắt vừa cười với anh, rồi quàng tay vào cổ anh và nói:

- Bố yêu quý của con ơi, bố cho con đi với bố nhé!

- Được rồi! Nhưng cậu làm gì ở đây thế, hả cậu Pierre xấu tính?

- Con đợi bố yêu quý đi qua, - đứa bé nói, - con đang nhìn lên đường và vì nhìn mãi nên ngủ quên mất.

- Và nhờ bố đi qua mà không nhìn thấy con, con sẽ ở lại suốt đêm ngoài trời, và chó sói sẽ ăn thịt con!

-Ồ! Con biết chắc là bố sẽ nhìn thấy con mà! - Cu-Pierre trả lời một cách tin tưởng.

- Thế thì bây giờ Pierre của bố hãy hôn bố đi, nói từ biệt bố rồi nhanh chóng trở về nhà, nếu con không muốn để mọi người ăn bữa tối thiếu con..- Vậy là bố không muốn cho con đi với bố ư? - Thằng bé vừa kêu lên, vừa bắt đầu giụi mắt để chứng tỏ rằng nó muốn khóc.

- Con biết rõ là cả ông và bà đều không muốn thế. - Germain nói, như một người không tin cậy mấy vào uy thế của chính mình, nên phải núp sau uy thế của bố mẹ già vậy.

Nhưng đứa bé không nghe thấy gì. Nó bắt đầu khóc thật sự, nó bảo bố nó cho cô bé Marie đi theo được thì cũng có thể cho nó đi theo.

Người ta bác bỏ lý lẽ của nó, bảo phải đi qua những khu rừng lớn, ở đó có nhiều thú dữ ăn thịt trẻ con, bảo con Xám khi ra đi đã tuyên bố là nó không muốn mang ba người, và bảo ở vùng người ta đi đến không có giường và thức ăn cho các cậu bé. Tất cả những lý lẽ tuyệt vời ấy đều không thuyết phục được Cu-Pierre tý nào; nó gieo mình xuống cỏ, rồi vừa lăn lộn vừa kêu lên là bố không yêu mình nữa, và nếu không được đi nó sẽ không trở về nhà nữa, cả ngày rồi đêm cũng vậy.

Germain có một tấm lòng người bố dịu dàng và mềm yếu như tấm lòng một phụ nữ. Cái chết của vợ anh, những việc chăm sóc con cái mà anh buộc phải làm một mình, và cả ý nghĩ cho rằng những đứa trẻ mất mẹ tội nghiệp ấy cần phải được thương yêu nhiều, đã góp phần làm cho anh thành một người như vậy, và trong lòng anh diễn ra một cuộc đấu tranh rất gay go, đã thế anh còn cảm thấy mình yếu đuối và thấy ngượng nên cố che đậy nỗi khó chịu của mình trước mặt cô bé Marie, khiến cho mồ hôi toát ra trên trán anh và mắt anh đỏ lên như cũng sắp khóc. Cuối cùng anh thử làm ra vẻ tức giận; nhưng khi quay mặt về phía cô bé Marie, như để nhờ cô làm chứng cho tấm lòng cứng rắn của mình, thì anh lại thấy mặt cô bé tốt bụng đó đầm đìa nước mắt, thế là anh mất hết can đảm, anh không kìm nổi nước mắt của mình nữa, mặc dù anh vẫn còn mắng và dọa con.

- Quả thực lòng anh cứng rắn quá đấy, - cuối cùng cô bé Marie bảo anh, - chứ giá là em thì chẳng bao giờ có thể cưỡng lại một đứa bé đang đau khổ đến thế. Thôi nào, anh Germain, hãy cho nó đi đi. Con ngựa của anh đã quen mang hai người và một đứa bé, bằng chứng là em vợ anh và vợ anh ấy, chị này còn nặng hơn em nhiều, vẫn đi chợ vào ngày thứ bảy cùng với con trai họ trên lưng con vật ngoan ngoãn này. Anh hãy đặt cháu lên ngựa, trước mặt anh, mà vả lại,

em thà một mình đi bộ còn hơn làm khổ thằng bé này.

- Không cần phải thế, - Germain trả lời, trong lòng chỉ mong muốn được người khác thuyết phục. - Con Xám còn khỏe và có thể mang thêm đến hai người nữa, nếu như còn chỗ trên lưng nó. Nhưng dọc đường chúng ta sẽ làm thế nào với thằng bé này? Nó sẽ thấy lạnh, nó sẽ thấy đói... Rồi tối nay và ngày mai ai sẽ lo cho nó đi ngủ, rửa ráy cho nó và thay quần áo cho nó? Tôi không dám làm phiền một người đàn bà chưa quen biết, và chắc chắn là người ta sẽ thấy là chưa chi tôi đã quá tự nhiên.

- Tùy theo cảm tình hoặc nỗi khó chịu mà chị ấy biểu lộ ra, anh sẽ hiểu biết chị ấy ngay lập tức, anh Germain ạ, xin anh hãy tin em. Nếu chị ấy cự tuyệt cháu Pierre, thì em xin cáo đáng nó cho anh. Em sẽ đến nhà chị ấy mặc quần áo cho nó và ngày mai sẽ cho nó ra đồng cùng với em. Em sẽ làm nó vui suốt ngày và lo liệu để nó không thiếu thứ gì.

- Rồi nó sẽ làm phiền em, cô gái tội nghiệp!

Nó sẽ quấy rầy em! Cả một ngày, lâu đấy!

- Trái lại, em sẽ thấy vui, vì có bạn và em sẽ thấy đỡ buồn trong ngày đầu tiên, ở nơi lạ nước lạ cái. Em sẽ tưởng tượng như vẫn còn ở nhà mình.

Thấy cô bé Marie về hòa với mình, thằng bé bèn bám vào váy cô và giữ chặt lấy cô, đến nỗi phải làm cho nó đau nó mới chịu rời cô ra. Khi nhận thấy bố mình đã nhượng bộ, nó nắm lấy bàn tay Marie trong đôi tay bé nhỏ rám nắng của nó, rồi vừa ôm hôn cô vừa vui sướng, nhảy lên và kéo cô lại gần con ngựa, với vẻ sốt ruột nôn nóng mà trẻ con thường thể hiện trong những ham muốn của mình.

- Nào, nào, - cô bé vừa nói vừa bế nó lên, - ta hãy cố làm dịu con tim khốn khổ đang muốn nhảy lên như một con chim non này, và khi đêm đến nếu cháu thấy lạnh thì phải bảo cô biết, Pierre của cô nhé, để cô sẽ trùm chặt cháu trong áo choàng của cô. Giờ thì hôn bố yêu quý của cháu đi và xin lỗi bố vì cháu đã hự. Cháu hãy hứa là sẽ không thế nữa, không bao giờ thế nữa!

Không bao giờ, cháu có hiểu không?

- Phải, phải, với điều kiện là tôi sẽ luôn luôn phải làm theo ý nó, có phải không? - Germain vừa nói vừa lau mặt thằng bé bằng cái mùi soa của mình. - Ôi! Marie, cô làm cháu hự mất, cái thằng nhố nhăng này! Quả thực em là một cô bé quá tốt bụng, bé Marie ạ. Anh không biết tại sao em lại không vào chăn cừu cho nhà anh từ hồi lễ Thánh-Jean. Em đã có thể chăm sóc các con anh, và anh thích phải trả tiền công cao cho em trông nom chúng, hơn là đi tìm một người vợ cứ tưởng đã ban ơn cho anh nhiều lắm, khi cô ta chỉ mới tỏ ra là không nỡ ghét bỏ chúng.

- Không nên nhìn sự vật ở khía cạnh xấu như thế. - Cô bé Marie vừa trả lời vừa giữ dây cương ngựa, trong lúc Germain đặt con trai lên trước cái yên thồ rộng phủ da dê - Nếu vợ anh không yêu trẻ, anh sẽ cho em vào làm việc vào năm tới đây, và anh cứ yên tâm, em sẽ làm cho các cháu được hết sức vui vẻ, khiến chúng sẽ chẳng nhận thấy gì hết.

VI. Trong trường

À này! - Germain nói khi họ đã đi được vài bước. - Ở nhà mọi người sẽ nghĩ thế nào nếu không thấy thằng nhỏ này trở về nhỉ? Bố mẹ sẽ lo lắng và sẽ đi khắp nơi tìm nó mất.

- Anh hãy đến nói với người thợ chữa đường đang làm việc trên kia là anh đem nó đi, và nhờ người ta báo tin cho nhà biết.

- Đúng đấy Marie ạ, em giỏi thật, em nghĩ đến đủ thứ; anh thì chẳng nghĩ ra là Jeannie vẫn còn ở đó.

- Và đúng là nhà bác ấy lại ở ngay cạnh trại lính canh; bác ấy sẽ không quên báo hộ đâu.

Sau khi đã thận trọng như thế rồi, Germain lại cho ngựa đi nước kiệu và Cu-Pierre vui sướng quá nên nó không nhớ ngay là mình chưa ăn bữa tối; nhưng rồi chuyển động của con ngựa làm cho bụng nó cồn cào, nên một tiếng sau nó bắt đầu ngáp, mặt tái đi và thú thật là mình đói đến chết đi được.

- Thế là đã bắt đầu rồi. - Germain nói. - Tôi đã biết chắc là chúng ta chưa đi được xa thì anh chàng này đã kêu đói hoặc khát mà.

- Con cũng khát nữa! - Cu-Pierre nói.

- Vậy thì chúng ta hãy vào quán mụ Rebec ở Corlay, quán Rạng đông. Biển đẹp đấy, nhưng quán thì tồi! Nào Marie, em hãy uống một chút rượu vang đi.

- Không, không, em không cần gì hết, - cô bé nói, - em sẽ giữ ngựa trong lúc anh vào với thằng nhỏ.

- Nhưng anh nghĩ đến điều đó, cô bé tốt bụng ạ, sáng nay em đã cho cháu Pierre chiếc bánh dành cho bữa tối của em và em chưa ăn gì; em không muốn ăn bữa chiều với anh ở nhà, em chỉ khóc thôi.

-Ồ! Em không đói mà, em thấy buồn quá!

Và xin thề với anh là đến bây giờ, em vẫn chưa muốn ăn chút nào.

- Em phải cố ăn, cô bé ạ; nếu không thì em sẽ ốm. Chúng ta còn phải đi nhiều và không nên đến đó như những kẻ chết đói, phải xin ăn trước khi cất tiếng chào. Chính anh đây sẽ nêu gương cho em, mặc dù anh cũng không muốn ăn lắm; nhưng anh sẽ ăn hết, vì nói cho cùng chiều nay anh cũng chưa ăn. Anh thấy em và mẹ em, cả hai đều khóc nên bụng dạ anh cũng rối bời lên.

Nào, nào, anh sẽ buộc con Xám ngoài cửa; xuống đi, anh muốn thế.

Cả ba người bước vào quán mụ Rebec rồi không đầy mười lăm phút, mụ béo thọt chân đã dọn được cho họ một đĩa trứng trắng ngon lành, bánh mì trắng và rượu vang nhạt.

Nông dân vốn không ăn nhanh, mà Cu-Pierre lại ăn ngon miệng quá nên phải đến một tiếng sau, Germain mới có thể nghĩ đến việc lên đường đi tiếp được. Cô bé Marie, lúc đầu cũng chỉ ăn để cho người khác được vui lòng; rồi dần dần cũng thấy đói: vì ở tuổi mười sáu người ta không nhịn ăn được lâu, mà không khí đồng quê thì lại mời mọc khẩn thiết. Những lời nói tốt đẹp của Germain để an ủi và khuyến khích cô đã có hiệu quả; cô cố thuyết phục mình là bảy tháng không phải là lâu và nghĩ đến hạnh phúc của mình khi trở về với gia đình và xóm làng, vì bác

Maurice và Germain đã thỏa thuận với nhau và hứa sẽ nhận cô vào làm. Nhưng cô vừa mới vui lên được và đùa với Cu-Pierre, thì Germain nảy ra một ý nghĩ không hay là bảo cô nhìn qua cửa sổ quán rượu ngắm vẻ đẹp của thung lũng, mà từ điểm cao này người ta thấy được toàn cảnh thật vui tươi, thật xanh mướt và thật màu mỡ. Marie nhìn ra và hỏi là có trông thấy được khu nhà ở Belair không.

- Chắc chắn là thấy được, - Germain nói, - cả trại lính canh, và ngay cả nhà em nữa. Đó, chính là cái đống xám gần cây sồi to ở Godard, thấp hơn gác chuông ấy.

- A! Em nhìn thấy rồi, - cô bé nói; và thế là cô lại khóc.

- Anh đã đại dốt làm em nghĩ đến nó, - Germain nói, hôm nay anh toàn làm những điều ngu ngốc! Thôi nào, Marie, ta đi thôi, cô bé; ngày bây giờ ngắn và chỉ một tiếng nữa, khi trăng lên, trời sẽ không ấm nữa đâu.

Họ lại lên đường, băng qua truông lớn, và vì muốn để cô bé và đứa bé khỏi bị mệt vì một nước kiệu quá lớn, Germain không thể cho con Xám đi thật nhanh, nên khi họ rời khỏi đường cái để đi vào rừng thì mặt trời đã lặn.

Germain biết đường đi đến tận Magnier nhưng anh nghĩ là có thể đi đường ngắn hơn, nên không theo đại lộ Chanteloube mà lại xuôi xuống Presles và nghĩa trang, đường này anh chưa đi quen, mỗi khi đến hội chợ. Anh bị lạc và mất thêm một ít thời gian trước khi vào rừng; anh lại còn không vào đúng phía mà không biết, thành ra quay lưng lại Fourche và cứ đi lên rất xa về phía Ardentes.

Cái vật ngăn cản anh định hướng lúc đó chính là màn sương dày về đêm, một màu sương tối mùa thu mà ánh trăng bàng bạc càng làm thêm vẻ mơ hồ và làm người ta dễ nhầm lẫn.

Những vũng nước lớn rải rác trong các rừng thưa tỏa lên những làn hơi quá dày đặc, đến nỗi người ta chỉ biết là con Xám đang băng qua nhờ nghe thấy tiếng bì bõm của chân nó và cảm thấy nổi vấp vả của nó khi rút chân ra khỏi bùn thối.

Khi cuối cùng đã tìm được một đường đi đẹp thật thẳng, và đến đầu đường Germain tìm hiểu xem mình đang ở đâu thì anh thấy rõ là mình đã bị lạc; vì bác Maurice khi chỉ dẫn đường đi cho anh đã nói rằng sau khi ra khỏi rừng, anh sẽ phải xuống một bờ dốc thẳng đứng, băng qua một đồng cỏ rộng và lội qua sông hai lần. Bác còn dặn phải thận trọng khi vượt sông, vì đầu mùa đã có những trận mưa lớn nên mực nước có thể hơi cao. Chẳng nhìn thấy bờ dốc, đồng cỏ và sông gì cả, mà chỉ thấy mặt truông bằng phẳng và trắng xóa như một lớp tuyết, Germain dừng lại tìm một ngôi nhà, đợi một khách qua đường, nhưng chẳng thấy gì có thể chỉ dẫn cho mình cả. Thế là anh quay trở lại và lại vào rừng.

Nhưng sương mù đã dày đặc thêm, mặt trăng đã hoàn toàn bị che khuất, đường đi thì kinh khủng, những vết xe thì sâu hoắm. Hai lần con Xám suýt khụy xuống; phải mang nặng, nó mất dần can đảm và nếu như nó còn đủ tinh tường để không vấp vào cây cối thì nó cũng không thể giữ cho những người cưỡi trên lưng nó khỏi vướng vào những cành cây to chắn ngang đường, ở tầm cao ngang đầu họ và rất nguy hiểm đối với họ.

Germain đã bị mất mũ trong một lần va chạm ấy và phải vấp vả lắm mới tìm lại được. Cu-Pierre đã ngủ thiếp và ngã nghiêng như một cái túi, nó làm vướng tay bố nó quá, khiến anh không thể giữ và điều khiển được con ngựa nữa.

- Tôi nghĩ là chúng ta đang bị bỏ bùa mê, - Germain vừa nói vừa dừng lại, - vì khu rừng này đâu có to đến nỗi mình bị lạc trong đó, trừ khi ta say rượu, thế mà chúng ta cứ loay hoay mãi, ít nhất cũng hai tiếng rồi mà vẫn không ra khỏi được. Con Xám thì chỉ có một ý nghĩ trong đầu là

trở về nhà, và chính nó làm cho mình nhầm lẫn. Nếu chúng ta muốn đi về nhà mình thì chỉ việc để mặc cho nó muốn làm gì thì làm. Nhưng khi chúng ta chỉ còn cách hai bước nơi chúng ta cần đến để nghỉ, thì có họa là diên ta mới không đi đến đó, và bắt đầu lại một hành trình dài như thế. Song tôi cũng không biết làm thế nào bây giờ. Tôi chẳng thấy trời, cũng không thấy đất, mà tôi còn sợ là thằng bé này sẽ lên cơn sốt, nếu ta cứ ở lại mãi trong đám sương mù chết tiệt này, hoặc là con ngựa sẽ bị chết bẹp dưới sức nặng của chúng ta nếu chẳng may nó ngã khụy về đằng trước.

- Ta không nên khăng khăng thế này thêm nữa. - Cô bé Marie nói. - Ta xuống ngựa đi, anh Germain ạ; đưa thằng bé cho em, em bế nó rất khéo và còn giỏi hơn anh ở chỗ không để cho cái áo choàng xô lệch làm hờ người nó. Anh cầm dây cương dắt ngựa đi, và có thể chúng ta sẽ nhìn rõ hơn khi ở gần mặt đất hơn..Cách thức đó chỉ giúp họ đề phòng được khỏi ngã ngựa, vì sương mù vẫn bò lan và hình như dính chặt vào đất ẩm. Bước đi thật khó nhọc, và chẳng mấy chốc họ đã mệt nhoài và phải dừng lại, khi cuối cùng họ gặp được một chỗ khô ráo dưới mấy cây sồi lớn. Người ướt sũng, nhưng cô bé Marie không phản nản cũng chẳng lo ngại gì.

Chỉ chăm lo cho đứa bé, cô ngồi lên cát và đặt nó nằm trên đầu gối mình, trong khi Germain thăm thú xung quanh, sau khi đã buộc con Xám vào một gốc cây.

Nhưng con Xám, cực kỳ buồn chán vì chuyến đi này, hất lưng một cái, dứt đứt dây cương, dứt đứt cả đai da rồi đá hậu năm, bảy cái cao hơn cả đầu nó, đã băng qua khu rừng, chứng tỏ thật rõ ràng là nó chẳng cần nhờ ai tìm lại đường cũ cho mình.

- Thế đấy, - Germain nói, sau khi đã tìm cách bắt nó lại mà không được, - thế là chúng ta phải đi bộ, và có đi đúng đường cũng chẳng ích gì, vì sẽ phải lội sông; và cứ nhìn đường sá ngập nước như thế này ta có thể biết chắc là đồng cỏ hiện giờ đang ở dưới con sông. Chúng ta không biết những lối đi khác. Vậy ta phải đợi cho sương mù tan đã; không thể lâu hơn một hoặc hai tiếng đâu. Khi nào nhìn được rõ chúng ta sẽ đi tìm một ngôi nhà, ngôi nhà đầu tiên ta đi đến ở bìa rừng; nhưng bây giờ chúng ta chưa ra khỏi đây được; ở đằng kia, trước mặt ta, có một cái hồ hay một cái hồ, tôi cũng chẳng biết là cái gì nữa; còn đằng sau tôi cũng chẳng thể nói là có cái gì, vì tôi chẳng hiểu chúng ta đã tới đây từ phía nào nữa..

VII. Dưới những cây sồi lớn

- Vậy thì ta hãy kiên nhẫn, anh Germain ạ. - cô bé Marie nói. - Chúng ta chẳng đến nỗi nào trên cái mỏm cao cao này. Mưa không xuyên qua được tán lá của các cây sồi lớn này và chúng ta có thể nhóm lửa được, vì em cảm thấy có những gốc cây già không bám vào đâu cả và cũng khá khô, có thể bắt lửa. Chắc chắn là anh có lửa, phải không anh Germain? Có lúc anh đã hút tẩu đấy thôi.

- Anh có đấy! Bật lửa của anh ở trên yên thờ, trong cái túi ấy, cùng với món quà anh mang cho cô vợ chưa cưới; nhưng con ngựa chết tiệt đã mang đi tất cả rồi, cả cái áo khoác của anh, rồi cũng đến mất và bị cành cây xé rách thôi.

- Không phải thế đâu, anh Germain ạ; yên thờ, áo khoác, túi, tất cả ở dưới đất kia kìa, ở chân anh ấy. Con Xám đã dút dút những đái da và hất tất cả sang bên cạnh khi bỏ đi.

- Lay Chúa, đúng thật! - Anh thợ cày nói. - Và nếu chúng ta lần mò kiếm được ít củi thì chúng ta sẽ hong khô và sưởi ấm được.

- Không khó đâu, - cô bé Marie nói, - chỗ nào cũng có cành khô, giẫm phải cứ kêu răng rắc; nhưng trước hết anh hãy đưa cho em cái yên thờ đã.

- Em định làm gì thế?

- Một cái giường cho thằng bé: không, không phải thế, lật trái lại cơ; nó sẽ không lăn xuống khe giường; và hơi ấm ở lưng con vật còn nóng hổi. Chèn hộ em mỗi bên bằng vài hòn đá anh thấy kia kìa!

- Anh chẳng thấy đá đâu cả! Vậy ra em có đôi mắt mèo!

- Đây này! Thế là xong, anh Germain ạ. Đưa em cái áo khoác của anh để em trùm vào đôi chân bé nhỏ của nó, còn cái áo choàng của em thì để đắp lên người nó. Anh xem nó nằm đây lại không tốt bằng nằm trên giường nó hay sao!

Và thử sờ xem nó có ấm không!

- Đúng thật! Em biết cách chăm sóc trẻ con đấy, Marie ạ!

- Chẳng có gì khó lắm đâu. Bây giờ anh tìm bật lửa trong túi anh đi, còn em lo chuyện củi..- Củi này thì chẳng bao giờ bắt lửa, nó ẩm quá.

- Anh chẳng tin cái gì cả, anh Germain ạ!

Vậy anh không nhớ mình đã từng là mục đồng, và từng nhóm những ngọn lửa lớn ngoài đồng giữa lúc trời đang mưa hay sao?

- Phải, đó là tài năng của những đứa trẻ chăn gia súc; nhưng anh thì đã là thằng bé thúc bò ngay từ khi biết đi.

- Chính vì thế nên anh được hai cánh tay khỏe hơn là hai bàn tay khéo. Thế là giàn củi đã dựng xong, anh sẽ xem nó có cháy không nhé!

Cho em xin tý lửa và một nắm dương xỉ khô.

Tốt rồi! Bây giờ anh thối đi; phổi anh không sao đấy chứ?

- Không, theo anh biết thì không. - Germain vừa nói vừa thối như một cái bễ lò rèn!

Một lúc sau lửa bùng lên, lúc đầu hắt ra một ánh sáng đỏ, cuối cùng bốc lên thành những tia xanh nhạt dưới tán lá sồi, chống chọi lại với sương mù và làm cho không khí khô dần trong vòng mười pi-ê.

- Bây giờ em ra ngồi cạnh thằng bé để giữ cho tia lửa khỏi bắn lên người nó. - Cô bé nói.

- Anh thì cho củi vào và khêu ngọn lửa, anh Germain nhé! ở đây chúng ta sẽ không bị sốt, cũng không bị cảm gì hết, em xin bảo đảm như vậy.

- Quả thực em là một cô gái tài trí, - Ger-main nói, - và em biết làm ra lửa như một mụ phù thủy nhỏ ban đêm vậy. Anh cảm thấy hoàn toàn phấn chấn và hăng hái trở lại; vì với hai chân ướt đầm đến tận đầu gối, và cứ nghĩ là phải chịu đựng như thế đến tận rạng sáng, lúc này anh đã hết sức bực bội.

- Và một khi đã bực bội thì người ta không nhận biết được gì nữa. - Cô bé Marie lại nói.

- Thế còn em, vậy em chẳng bao giờ bực bội hay sao?

- Ồ không! Không bao giờ. Vì có ích gì đâu?

- Ồ! Chắc chắn là chẳng có ích gì rồi; nhưng làm cách nào để khỏi bực bội khi người ta cảm thấy buồn chán! Vậy mà em lại chẳng thiếu cách gì, Chúa biết đấy, cô bé ạ; là vì không phải lúc nào em cũng được sung sướng!

- Thật thế, hai người nhà em, bà mẹ tội nghiệp của em và em đều đã phải đau khổ. Cả Pied: đơn vị đo chiều dài cũ tương đương với 0,3248m. (ND).hai đều có nỗi buồn, nhưng cả hai chưa bao giờ mất can đảm.

- Có lẽ anh sẽ không mất can đảm trong bất cứ công việc gì, - Germain nói, - nhưng có lẽ sự nghèo túng sẽ làm anh bực bội; vì anh chưa bao giờ thiếu cái gì. Vợ anh đã làm cho anh giàu và hiện nay anh vẫn giàu; anh sẽ vẫn giàu chừng nào anh còn làm việc ở trại lính canh: anh hy vọng là sẽ được mãi như thế; nhưng mỗi người đều phải có nỗi buồn của mình! Anh đã đau khổ một cách khác.

- Đúng, anh đã mất vợ, và thật đáng thương.

- Có phải thế không?

- Ôi! Em cũng đã khóc chị ấy nhiều, anh biết đấy anh Germain ạ! Vì chị ấy thật tốt bụng!

Nhưng này, không nói chuyện ấy nữa; nếu không em sẽ lại khóc chị ấy nữa đấy, hôm nay tất cả những nỗi buồn của em đang trở lại với em đây.

- Đúng là cô ấy yêu em lắm, bé Marie ạ! Cô ấy quan tâm nhiều đến em và mẹ em. Thế nào!

Em khóc ư? Thôi nào, cô gái của anh, anh là anh không muốn khóc đâu...

- Thế mà anh lại đang khóc đấy, anh Ger-main ạ! Anh lại cũng khóc! Một người đàn ông khóc vợ mình có gì xấu hổ? Thôi anh đừng ngại!

Em xin thành thực chia đôi với anh nỗi đau buồn ấy!

- Em có tấm lòng tốt, Marie ạ, và được cùng khóc với em, đó cũng là một điều tốt đối với anh. Nhưng em hãy để chân lại gần lửa đi, váy em cũng ướt cả đấy, cô bé tội nghiệp! Này, để anh ngồi vào chỗ em, cạnh thằng bé, em ra sưởi ấm thêm đi.

- Em đủ ấm rồi, - Marie nói, - và nếu anh muốn ngồi thì hãy lấy một góc áo khoác, em thì dễ chịu lắm rồi.

- Sự thực là ở đây cũng không đến nỗi khổ.

- Germain vừa nói vừa ngồi xuống sát cạnh cô bé. - Chỉ có điều là anh hơi đói. Đã chín giờ tối rồi còn gì, và đi mãi trên những con đường xấu anh thấy mệt quá, và cảm thấy mình yếu hèn đi.

Còn em, Marie, em cũng không thấy đói ư?

- Em ấy ư? Không đói tí nào. Em không giống anh, em không quen ăn bốn bữa, và em đã nhiều lần đi nằm mà không ăn bữa tối, nên thêm một lần nữa cũng chẳng có gì lạ lắm.

- Thế thì có một người đàn bà như em quả là tiện lợi; thật đỡ tốn tiền. - Germain vừa nói vừa mỉm cười. - Em không phải là một người đàn bà. - Marie nói một cách ngây thơ, không nhận thấy chiều hướng những ý nghĩ của anh thợ cày. - Anh có nằm mơ không đấy?

- Phải, anh nghĩ là anh đang mơ - Germain trả lời. Cũng có thể là do bụng đói, nên miệng nói huyền thiên.

- Thế thì anh háu đói thật! - Cô nói tiếp, thấy vui thêm một chút. - Thế thì này! Nếu anh không thể nào nhịn ăn được nữa, sáu tiếng liền, thì kia, anh chẳng có vật sẵn trong túi và lửa để làm nó chín đó sao?

- Một ý kiến hay gồm! Nhưng còn quà tặng cho bố vợ tương lai của anh thì sao?

- Anh có những sáu con gà gô và một con thỏ rừng cơ mà! Em nghĩ rằng anh chẳng cần tất cả số đó mới đủ chán đúng không?

- Nhưng nấu nướng ở đây không có xiên, cũng chẳng có bếp kiềng, nó sẽ biến thành than mất!

- Không đâu, - cô bé Marie nói, - em có cách làm nó chín dưới tro mà không có mùi khói.

Chắc anh chưa bao giờ bắt được chim chiền chiện ở ngoài đồng và nướng cho nó chín giữa hai tảng đá? à! Đúng rồi! Em quên mất là anh không phải là mục đồng! Nào, anh vặt lông con gà gô này đi! Đừng làm mạnh thế! Anh làm bong hết da của nó bây giờ.

- Có lẽ em nên vặt lông con kia cho anh xem!

- Vậy ra anh lại muốn ăn những hai con ư?

Thật là thường lòng, ba ba! Thôi này, vặt lông xong rồi, bây giờ em sẽ nướng.

- Em đúng như một cô chủ căng-tin tuyệt vời, bé Marie ạ; nhưng đáng buồn là em chẳng có căng-tin, nên anh đến phải uống nước ở cái ao này mất.

- Có lẽ anh muốn uống rượu vang, đúng không? Có lẽ anh cần uống cả cà phê nữa? Anh cứ tưởng như mình đang ở hội chợ, dưới vòm cây ấy! Gọi chủ quán ra đây: mang ngay rượu mùi

cho ông thợ cày giỏi ở Belair!

- Ôi! Cô bé độc ác, cô chế giễu tôi đấy ư?

Cô, chính cô ấy, nếu có rượu vang thì liệu cô có uống không?

- Em ư? Lúc tối em đã uống với anh ở quán mụ Rebec, đó là lần uống rượu thứ hai trong đời em; nhưng nếu anh thật đúng mực, em sẽ cho anh hẳn một chai gần đầy, mà lại là rượu ngon nữa cơ!.- Thế nào, Marie, vậy ra em là phù thủy, đúng thật rồi, phải không?

- Có phải anh đã điên không đấy, khi anh bảo mụ Rebec đem cho mình hai chai rượu vang?

Anh và cháu bé đã uống một chai, còn chai kia anh đã đặt trước mặt em thì em mới chỉ uống vài ba giọt. Trong khi đó anh chẳng nhìn gì cả, vẫn trả tiền cả hai chai.

- Vậy thì sao?

- Vậy thì em đã bỏ cái chai chưa uống vào giỏ của em, bởi vì em nghĩ anh, hoặc cháu bé trên đường đi có thể sẽ khát; và cái chai ấy đây.

- Anh chưa từng gặp cô gái nào chín chắn bằng em. Mà này! Cô bé khốn khổ ấy vẫn vừa bước ra khỏi quán, vừa khóc! Thế mà vẫn nghĩ đến người khác hơn nghĩ đến bản thân mình. Bé Marie này, người đàn ông nào lấy em, sẽ không phải là gốc dâu.

- Em mong thế, vì em cũng không thích một người ngốc. Thôi nào, anh ăn gà gô đi, nó vừa chín tới đấy; và không có bánh mì, anh dùng tạm hạt dẻ vậy nhé.

- Quý quái thế nào, mà em lại kiếm được cả hạt dẻ nữa thế?

- Lạ thật đấy! Suốt dọc đường em đã lấy ở trên cành, mỗi khi đi qua, và nhét đầy vào các túi áo em.

- Và nó cũng chín à?

- Đầu óc em để dâu mà em lại không nhớ bỏ nó vào lửa, ngay sau khi nhóm được lửa? Em vẫn làm thế ở ngoài đồng mà.

- Ra thế đấy! Bé Marie này, chúng ta hãy cùng nhau ăn bữa tối đi! Anh muốn uống để chúc em được mạnh khỏe và lấy được một người chồng tốt... , như chính em cũng ước mong thế.

Nói anh nghe một chút về chuyện ấy đi!

- Em hoàn toàn chẳng biết nói thế nào, anh Germain ạ, vì em chưa nghĩ đến chuyện ấy.

- Sao cơ, không nghĩ gì cả ư? Chưa bao giờ ư? - Germain vừa nói vừa bắt đầu ăn một cách ngon miệng đúng như một anh thợ cày, song vẫn cắt những miếng ngon nhất để mời cô bạn đường, nhưng cô nhất định từ chối và chỉ ăn vài ba hạt dẻ. - Vậy bé Marie này, - hãy nói anh nghe đi, anh nói tiếp khi thấy cô không nghĩ gì đến trả lời mình, - có phải em chưa nghĩ gì đến chuyện lấy chồng không? Thế mà em cũng đến tuổi rồi đó! - Có lẽ thế, - cô nói, - nhưng em nghèo quá.

Muốn lấy chồng phải có ít nhất một trăm ê-quy, mà em phải làm việc năm hay sáu năm mới gom được số tiền đó.

- Cô gái tội nghiệp! Anh chỉ mong bố Maurice cho anh một trăm ê-quy để anh tặng em.

- Rất cảm ơn anh, anh Germain ạ. Nhưng thế thì người ta sẽ nói gì về em?

- Nói gì được? Người ta biết rõ là anh đã già nên không lấy em được. Thế thì người ta sẽ không thể cho là anh... là em...

- Thôi này, ông thợ cày ơi! Con ông nó thức dậy rồi kìa. - Cô bé Marie nói.

VIII .Cầu kinh buổi tối

Cu-Pierre đã nhồm dậy và nhìn quanh mình, vẻ nghi ngại.

- Ôi, cái thằng bé này, nó chẳng bao giờ làm cái gì khác khi nghe thấy người ta ăn! - Germain nói. - Tiếng súng đại bác chưa chắc đã đánh thức được nó; nhưng khi có ai nhai gì gần nó, là nó mở mắt liền.

- Khi anh bằng tuổi nó, chắc là anh cũng như thế thôi. - Cô bé Marie nói, kèm theo một nụ cười ranh mãnh. - Thế nào, Cu-Pierre của cô, cháu đang tìm cái đình màn phải không? Tối nay nó được làm bằng lá xanh, con ạ; nhưng bố cháu vẫn ăn bữa tối, chẳng kém miếng nào. Cháu có muốn ăn tối với bố không? Cô chưa ăn phần của cháu đâu; cô rất sợ cháu đòi lại mà!

- Marie, anh muốn em ăn đi, - anh thợ cày kêu lên, - anh không ăn nữa. Anh là một kẻ phàm ăn, một kẻ thô lỗ: em, em cứ nhịn cho bố con anh ăn, như thế là không công bằng, anh thấy xấu hổ. Nay, điều đó làm anh ăn mất ngon; anh không muốn để con anh ăn, nếu em không ăn.

- Anh hãy để hai cô cháu em được yên, - cô bé Marie trả lời, - anh không có chìa khóa để mở cái thú ăn ngon của hai cô cháu em đâu. Thú ăn ngon của em hôm nay đóng lại rồi, nhưng thú ăn ngon của Pierre thì lại mở toang như một con sói con. Nay, anh hãy xem nó lao vào như thế nào! Ôi! Nó cũng sẽ là một anh thợ cày đáng gờm đấy!

Quả vậy, chẳng mấy chốc Cu-Pierre đã chứng tỏ nó là con ai, vì chưa tỉnh ngủ hẳn, chưa hiểu mình đang ở đâu và mình đã đến đây như thế nào, nó đã ngốn lấy ngốn để. Rồi khi không còn đói nữa, bị kích thích như thường xảy ra với những đứa bé do phá vỡ thói quen của mình, nó tỏ ra tỉnh ranh hơn, tò mò hơn và lý sự hơn lúc bình thường. Nó đòi phải cho nó biết mình đang ở đâu, và khi đã biết là ở giữa một khu rừng thì nó hơi sợ.

- Trong rừng này có thú dữ không? - Nó hỏi bố nó.

- Không, - người bố trả lời, - không có con nào. Đừng sợ gì cả.

- Vậy là bố đã nói dối con, khi bố bảo con là nếu con đi với bố vào trong rừng to thì chó sói sẽ tha con đi, có phải thế không ạ?

- Cô thấy thằng bé này có lý sự không? - Germain lúng túng nói.

- Nó nói đúng đấy, - cô bé Marie lại nói, - anh đã bảo nó thế: nó có trí nhớ tốt, nó đã nhớ ra. Nhưng Cu-Pierre của cô này, cháu phải biết là bố cháu không khi nào lại nói dối. Trong khi cháu còn đang ngủ thì chúng ta đã đi qua những khu rừng to, còn bây giờ ta đang ở trong khu rừng nhỏ, ở đây không có thú dữ.

- Thế những rừng nhỏ có xa những rừng to nhiều lắm không?

- Khá xa, vả lại chó sói thường không ra khỏi rừng to. Và rồi nếu nó đến đây, bố cháu sẽ giết nó.

- Cả cô nữa chứ, phải không hả cô Marie?

- Tất cả chúng ta, vì cháu cũng sẽ giúp được nhiều đấy, phải không hả Pierre của cô Cháu không sợ chứ? Cháu cũng sẽ đập nó ra trò đấy!.- Vâng, vâng, - đứa bé nói, cảm thấy kiêu hãnh và ra vẻ hùng dũng, - chúng ta sẽ giết nó!

- Chẳng ai nói với trẻ con, - Germain bảo cô bé Marie, - và giảng giải điều hơn lẽ thiệt cho

chúng được như em. Đúng là cách đây chưa lâu, chính em cũng còn là một đứa bé, nên em còn nhớ những điều mẹ em bảo em. Anh tin chắc là người ta càng trẻ thì càng dễ thông cảm với những người trẻ. Anh rất sợ là một người đàn bà ba mươi tuổi, chưa làm mẹ bao giờ, thì khó mà học được cách bi bô và cách lý sự với các cậu bé.

- Vậy tại sao lại khó, hả anh Germain? Em không biết vì sao anh cứ có ý nghĩ xấu về người đàn bà ấy; anh phải nghĩ lại đi!

- Quý tha ma bắt người đàn bà! - Germain nói. - Anh sẽ chỉ nghĩ lại để không quay lại đó nữa. Anh cần gì một người đàn bà mà anh không quen biết?

- Bố yêu quý của con ời, - đứa bé nói, - vậy tại sao hôm nay bố cứ nói mãi về người đàn bà của bố thế, vì mẹ con đã chết rồi cơ mà?

- Ôi chao! Vậy ra con, chính con cũng chưa quên người mẹ yêu quý tội nghiệp của con ư?

- Chưa ạ, vì con đã thấy người ta đặt mẹ vào trong một cái hòm đẹp bằng gỗ trắng, và bà đã dắt con đến gần để hôn mẹ và chào vĩnh biệt mẹ! Mẹ trắng toát và lạnh giá, và tối nào đi con cũng bảo con cầu Chúa lòng lành để mẹ con được lên Trời sưởi ấm cùng với Chúa. Bố có nghĩ là bây giờ mẹ đang ở trên ấy không?

- Bố mong thế, con ạ; nhưng vẫn cứ phải luôn luôn cầu nguyện, để mẹ con thấy là con yêu mẹ.

- Con sắp đọc bài kinh cầu nguyện của con đây, - đứa bé nói tiếp, - lúc tối con chưa nghĩ đến việc này. Nhưng con không đọc được một mình đâu; con vẫn quên một ít. Cần phải có cô Marie giúp con.

- Được, Pierre của cô ạ, cô sẽ giúp cháu. - Cô bé nói. - Đến đây, cháu quỳ bên người cô này.

Đứa bé đến quỳ lên váy Marie, chắp hai bàn tay bé nhỏ của nó lại rồi bắt đầu đọc bài kinh của nó, lúc đầu chăm chú và nhiệt thành, vì nó rất thuộc đoạn đầu; rồi chậm lại và ngắc ngứ, và cuối cùng thì nhắc lại từng tiếng Marie đọc cho, cho tới chỗ của bài kinh mà tối nào nó cũng buồn ngủ nên chưa bao giờ học được hết bài..Lần này cũng vậy, công việc chú ý và giọng đọc đơn điệu của chính nó lại tạo ra hiệu quả quen thuộc, nó chỉ cố sức đọc được những vắn cuối cùng, sau khi đã bảo nhắc lại cho mình ba lần; đầu nó nặng trĩu và nó ngả vào ngực Marie: hai bàn tay nó duỗi ra, tách rời nhau, rồi buông thõng, xòe ra trên đầu gối. Dưới ánh sáng ngọn lửa trại, Germain nhìn thiên thần nhỏ bé của mình thiêu thiêu ngủ trên ngực Marie, và chính cô đỡ nó trong hai cánh tay của mình, sưởi ấm mái tóc hắt vàng của nó bằng hơi thở trong trẻo của mình, cũng đã thả mình vào trong một giấc mơ thành kính và cầu nguyện cho hương hồn Catherine.

Germain thấy mũi lòng, muốn tìm lời để biểu lộ lòng quý mến và biết ơn của mình với cô bé Marie, nhưng chẳng tìm được lời nào để diễn tả tư tưởng của mình. Anh lại gần cô để hôn con trai mình vẫn đang được cô áp sát vào ngực, và phải vất vả lắm anh mới rời được môi mình ra khỏi trán thẳng Cu-Pierre.

- Anh hôn cháu mạnh quá đấy, - cô bé Marie vừa nói vừa sẽ đẩy đầu anh thợ cày ra, - anh làm nó lại thức dậy bây giờ. Để em đặt nó nằm lại, vì kìa, nó lại đang đi vào những giấc mộng thiên đường của nó đấy.

Đứa bé để người ta đặt mình nằm xuống, nhưng khi duỗi dài trên tấm da dê của yên thồ nó cất tiếng hỏi xem có phải nó đang ở trên lưng con Xám không. Rồi mở to đôi mắt xanh và trôn trôn nhìn lên những cành lá trong một phút, tuy vẫn thức, nó lại như mơ màng hoặc bị một ý nghĩ đã len vào tâm trí lúc ban ngày tác động đến, làm thành lời nói lúc nó sắp ngủ:

- Bố yêu quý ả, - nó nói, - nếu bố muốn cho con một người mẹ khác, thì con muốn đó phải là cô Marie.

Rồi chẳng đợi bố nó trả lời, nó nhắm mắt lại và ngủ thiếp đi.

IX .Mặc dù giá lạnh

Cô bé Marie có vẻ không chú ý lắm đến lời nói lạ lùng của đứa bé, cô chỉ coi như đó là một lời nói thân tình; cô quần nó lại cẩn thận, khêu ngọn lửa bùng lên, rồi vì sương mù đọng trên cái ao bên cạnh vẫn không có vẻ sắp tan chút nào, cô khuyên Germain nên lại gần đồng lửa mà làm một giấc ngủ.

- Em thấy là anh cũng đã buồn ngủ rồi đó, - cô bảo anh, - vì không thấy anh nói gì nữa, mà cứ nhìn than hồng như con anh lúc này. Thôi nào, đi ngủ đi, để em canh cho cháu và trông lửa cho.

- Chính em mới cần ngủ, - anh thợ cày trả lời, - còn anh sẽ canh cho cả hai người, vì chưa bao giờ anh lại ít buồn ngủ hơn lúc này; anh đang có hàng nghìn ý nghĩ trong đầu.

- Hàng nghìn cơ ư, thế thì nhiều quá, - cô bé nói có vẻ hơi giễu cợt, - biết bao nhiêu người khác chỉ mong có được một thôi!

- Này! Thế thì nếu không thể có hàng nghìn, thì ít nhất anh cũng đang có một ý nghĩ nó không chịu buông tha anh đã được một tiếng đồng hồ rồi.

- Vậy em sẽ nói nó ra để anh nghe, nói cả ý nghĩ của anh trước đó nhé.

- Này! Phải rồi, nói đi, nếu em đoán ra được, Marie ạ; chính em nói ra sẽ làm anh vui sướng đấy.

- Cách đây một tiếng, - cô nói tiếp, - anh đã có ý nghĩ là muốn ăn... còn bây giờ anh đang có ý nghĩ là buồn ngủ.

- Marie này, anh chỉ là một gã chăn bò, nhưng quả thực em cho anh là một con bò. Em là một cô gái ác và anh thấy rõ là em không muốn trò chuyện với anh tý nào. Vậy thì ngủ đi, hơn là cứ chỉ trích một kẻ đang không vui.

- Nếu anh muốn trò chuyện thì nào, ta trò chuyện. - Cô bé vừa nói vừa ngả người xuống cạnh thằng bé, đầu tựa lên cái yên thờ. - Anh đang tự dẫn vật mình, anh Germain ạ, mà như thế đối với một người đàn ông là không can đảm lắm. Em, bản thân em ấy, sẽ lắm điều đến đâu nếu không hết sức đấu tranh chống lại nỗi buồn của chính mình?

- Phải, hẳn thế rồi, và chính đó là điều đang làm anh bận tâm đấy, cô bé ạ! Em sắp phải sống xa những người bà con của mình và trong một vùng tồi tệ toàn truông và đầm lầy, nơi em sẽ bị những cơn sốt rét mùa thu, nơi những con vật cho len không kiếm được gì để ăn, một điều luôn làm cho một cô gái chăn cừu có thiện ý phải phiền lòng; rồi cuộc, em sẽ sống giữa những người xa lạ có lẽ chẳng tốt gì với em, không hiểu được giá trị của em. Này, điều đó khiến anh buồn lắm, không thể nói hết được với em, và anh chỉ muốn đưa em về với mẹ em, chứ không đến Fourche làm gì nữa.

- Anh nói như vậy là rất tốt, nhưng không phải lẽ, anh Germain tội nghiệp của em ạ; ta không nên hèn nhát vì bạn bè của mình, và đáng lẽ vạch cho em thấy khía cạnh xấu của số phận em, thì anh nên chỉ cho em thấy mặt tốt của nó, như anh đã làm khi chúng ta ăn ở quán mụ Rebec.

- Làm thế nào được! Lúc đó, hình như anh thấy thế, còn bây giờ, hình như anh lại thấy khác.

Có lẽ tốt nhất là em tìm lấy một người chồng.

- Không thể được, anh Germain ạ, em đã nói với anh rồi; và vì không thể được, nên em cũng

không nghĩ đến làm gì.

- Nhưng rốt cuộc, nếu tìm được một người thì sao? Có lẽ nếu em bảo cho anh biết em mong ước một người như thế nào, thì anh sẽ có thể hình dung ra một ai đó.

- Hình dung đâu có phải là tìm được. Em thì em chẳng hình dung gì hết, vì chẳng có ích gì.

- Liệu em có ý nghĩ tìm một người giàu không?

- Không, chắc chắn là không rồi, vì bản thân em nghèo rớt mùng tơi.

- Nhưng nếu anh ta là một người sung túc, em sẽ không vất vả mà vẫn được ở tốt, ăn tốt, mặc tốt và sống trong một gia đình toàn những người trung hậu, khiến em có thể giúp đỡ được mẹ em, nếu thế thì em nghĩ sao?

- Ôi! Thế thì tốt quá! Giúp đỡ được mẹ em là tất cả niềm mong ước của em..- Và nếu gặp được cảnh đó, thì dù người đàn ông ấy không còn trẻ lắm, em cũng không quá khó tính chứ?

- Ôi! Tha lỗi cho em, anh Germain nhé. Đó đúng là điều mà em cho là quan trọng. Em không thích một người già!

- Một ông già thì đã hẳn rồi; nhưng, giả dụ một người bằng tuổi anh thì sao?

- Tuổi anh đối với em là già rồi, anh Germain ạ; có lẽ em thích tuổi của Bastien, mặc dù Bastien không đẹp trai được như anh.

- Em lại thích Bastien, anh chàng chần lộn hơn ư? - Germain nói, giọng hài hước. - Một chàng trai có đôi mắt giống mắt những con vật mà nó chần, phải không em?

- Em bỏ qua đôi mắt, vì cái tuổi mười tám của anh ta.

Germain cảm thấy mình ghen tức kinh khủng.

- Thôi, anh thấy là em mê Bastien rồi. Quả là một ý nghĩ kỳ cục, không kém tí nào!

- Vâng, có lẽ đó là một ý nghĩ kỳ cục thật, - cô bé Marie vừa trả lời vừa cười phá lên, - và có lẽ đó cũng là một anh chồng kỳ cục thật.

Người ta có thể làm anh ta tin bất cứ điều gì.

Chẳng hạn như hôm nọ, em nhặt được một quả cà chua ở trong vườn của cha xứ; em bảo anh ta đó là một quả táo đỏ đẹp, thế là anh ta đã cắn ngay vào như một kẻ háu ăn. Giá anh được nhìn thấy anh ta đã nhăn mặt lại như thế nào! Trời!

Sao mà anh ta xấu đến thế!

- Vậy là em không yêu anh ta, vì em đang chế giễu anh ta, có phải không?

- Có lẽ đó không phải là một lý do Nhưng em không yêu anh ấy đâu: anh ấy xử sự vũ phu với đứa em gái, và anh ấy bẩn lắm.

- Thế thì này! Em không cảm thấy ngả về một ai khác ư?

- Điều đó can gì đến anh, hả anh Germain?

- Chẳng can gì đến anh hết, nói chuyện chơi thôi. Anh thấy, cô bé ạ, là em đã có một người yêu trong đầu em rồi.

- Không phải, anh Germain ạ, anh nhầm rồi, em chưa có ai đâu; sau này sẽ có thể có; nhưng vì em chỉ sẽ lấy chồng khi đã gom góp được chút ít, nên số em là sẽ phải lấy chồng muộn và lấy một người già.

- Thế thì lấy ngay một người già đi.- Không đâu! Khi nào em không còn trẻ nữa thì sẽ chẳng sao; ngay bây giờ thì lại khác.

- Anh thấy rõ, Marie ạ, là anh không vừa ý em: điều đó đã khá rõ. - Germain nói, giọng buồn bực và không cân nhắc lời nói của mình.

Cô bé Marie không trả lời. Germain cúi người về phía cô: cô đang ngủ, cô đã thua giấc ngủ và có thể nói là đã bị nó đánh gục, giống như những đứa trẻ đã ngủ rồi nhưng miệng vẫn còn bi bô.

Germain thấy mừng vì cô đã không để ý đến mấy lời cuối cùng của anh; anh nhận thấy mấy lời đó không khôn ngoan chút nào, nên quay lưng lại phía cô để thư giãn và đổi cách suy nghĩ.

Nhưng anh không đạt được mục đích đó, chẳng ngủ được, cũng chẳng nghĩ được đến gì khác, ngoài điều anh vừa nói. Anh loay hoay hàng chục lần quanh đồng lửa, hết ra xa, lại về gần; cuối cùng cảm thấy bồn chồn như người nuốt phải thuốc súng, anh tựa người vào cái cây đang che chở hai đứa trẻ, và nhìn chúng ngủ.

- Không hiểu sao mà mình chưa bao giờ nhận ra, - anh nghĩ, - là bé Marie là cô gái xinh nhất vùng! Cô không đẹp một cách lộ liễu, nhưng có một khuôn mặt xinh tươi như một bông hồng trong một bụi cây! Một cái miệng thật đáng yêu và một cái mũi nhỏ thật xinh! Cô không cao lớn, so với tuổi nhưng người cân đối như một con chim cú và nhẹ nhàng như một con chim vành khuyên! Mình không hiểu tại sao ở quê mình người ta lại đánh giá cao một phụ nữ cao lớn, to béo và thật hồng hào... Người phụ nữ mình thích phải mảnh dẻ và hơi xanh, và nhất là phải vừa mắt mình... Cô này mảnh dẻ, nhưng không phải yếu đuối, mà lại duyên dáng như một con dê non trắng muốt! Rồi thì cái vẻ mặt sao mà dịu dàng và thật thà đến thế! Chỉ nhìn đôi mắt, người ta cũng thấy được tấm lòng tốt của cô, ngay cả khi chúng nhắm lại để ngủ! Còn về tài trí thì phải thừa nhận là cô còn hơn cả Catherine yêu quý của mình, và ở bên cô người ta sẽ không thấy buồn chán... Thật vui, thật khôn ngoan, thật chịu khó, thật biết thương người, và thật ngộ nghĩnh. Mình thấy có lẽ không thể mong ước được điều gì hơn thế...

- Nhưng mình bận tâm về tất cả những cái đó để làm gì? - Germain nghĩ tiếp, cố nhìn từ một khía cạnh khác. - Bố vợ mình sẽ chẳng muốn nghe về những cái đó, và tất cả nhà sẽ cho là mình điên. Vả lại, chính cô có lẽ cũng không thích mình, cô bé tội nghiệp! Cô thấy mình già quá, cô đã bảo thế... Cô không hám lợi, không lo mấy về việc hiện nay vẫn còn nghèo và vất vả, còn phải mặc những quần áo tồi tàn và còn phải ăn đói trong hai hoặc ba tháng mỗi năm, miễn là một ngày kia sẽ được hài lòng, và có thể lấy được một người chồng vừa ý mình... Cô ấy nghĩ thế là đúng! Vào địa vị cô ấy, mình cũng sẽ làm như vậy... Nên ngay từ bây giờ, nếu có thể làm theo ý mình, thì đáng lẽ dần thân vào một cuộc hôn nhân không vừa lòng mình, mình sẽ chọn một cô gái theo ý thích của mình.

Germain càng tìm cách lý luận và làm dịu lòng mình, thì lại càng không đạt mục đích. Anh đi khỏi đó hai mươi bước, lẩn vào đám sương mù; rồi đột nhiên anh lại thấy mình đang quỳ bên cạnh hai đứa trẻ ngủ say. Lại có cả một lần, anh muốn hôn thẳng Cu-Pierre - một tay thẳng bé vẫn quàng vào cổ Marie - chẳng hiểu đã nhầm lẫn thế nào mà Marie cảm thấy một làn hơi nóng như lửa lướt trên môi mình, cô tỉnh dậy và nhìn anh một cách rất hoảng sợ, không hiểu chút gì về điều đang diễn ra trong lòng anh.

- Tôi không trông thấy hai cô cháu, hai đứa trẻ tội nghiệp! - Germain vừa nói vừa lùi ra thật nhanh. - Suýt nữa thì tôi ngã lên hai người và làm cho hai người đau.

Cô bé Marie ngây thơ tin vào lời anh nói và lại ngủ tiếp. Germain bước sang bên kia đồng lửa, rồi thề với Chúa là sẽ không nhúc nhích gì nữa cho đến tận khi nào cô bé thức dậy. Anh giữ đúng lời thề, nhưng không phải không vất vả. Anh tưởng mình sẽ phát điên.

Cuối cùng vào khoảng nửa đêm, sương mù tan và Germain có thể nhìn thấy các ngôi sao lấp lánh qua các cành cây. Mặt trăng cũng thoát khỏi các màn hơi bao phủ và bắt đầu gieo rắc những hạt kim cương lên đám rêu ẩm ướt. Thân các cây sồi vẫn còn bị bóng tối oai vệ che lấp, nhưng xa hơn một chút, những thân cây bu-lô trắng hiện ra như một dãy hồn ma trong những tấm vải liệm của chúng. ánh lửa phản chiếu xuống ao; và những con ếch bắt đầu quen với hiện tượng đó, rụt rè cất lên những âm điệu thanh mảnh, những cành cây cổ thụ gân guốc, lồm chồm địa y xanh nhạt vươn dài ra và đan chéo nhau, như những cánh tay lớn trơ xương trên đầu các du khách của chúng ta; đây là một nơi cảnh trí đẹp, nhưng sao mà hiu quạnh và buồn tẻ đến Bouleau: cây có gỗ trắng ở các xứ lạnh và ôn đới..thế, làm cho Germain, chịu không nổi, phải lên tiếng hát và ném mấy hòn đá xuống nước để khuấy khuấy trong cảnh cô đơn buồn chán đáng sợ này. Anh cũng muốn đánh thức cô bé Marie; và khi nhìn thấy cô đã dậy, đang nhìn thời tiết, anh đề nghị với cô là lại lên đường tiếp tục.

- Trong hai tiếng nữa, - anh bảo cô, - khi trời sắp sáng, không khí sẽ rất lạnh, khiến chúng ta sẽ không chịu nổi nữa, dù có đốt lửa... Bây giờ trông thấy đường đi rồi, nên chắc làm chúng ta sẽ tìm được một ngôi nhà mở cửa cho chúng ta vào, hoặc ít ra cũng là một kho lúa để chúng ta có thể trú ẩn quãng đêm còn lại.

Marie không có ý kiến gì; và mặc dù vẫn còn rất buồn ngủ, cô vẫn sẵn sàng làm theo Ger-main.

Anh chàng này bèn bế con trai lên mà không làm nó thức giấc, rồi bảo Marie lại gần mình, nép trong áo khoác của mình, vì cô không muốn lấy lại cái áo choàng của cô, vẫn quấn quanh người thằng Cu-Pierre.

Khi cảm nhận thấy người con gái đi sát cạnh mình, Germain đã khuấy khuấy và vui lên được một lúc, lại bắt đầu trở lại mất trí. Hai ba lần anh đột ngột tránh ra xa, để cô đi một mình.

Rồi thấy cô đi theo mình có vẻ khó khăn, anh đợi cô đi đến, rồi kéo mạnh cô vào gần mình và ép cô mạnh đến nỗi cô phải sững sốt và bực mình nữa, nhưng không dám nói ra.

Vì không biết tí gì về hướng ra đi, nên họ cũng không biết họ đang đi theo hướng nào; thành thử họ lại ngược lên một lần nữa, lại thấy mình trở lại trước mặt cái truông hiu quạnh; họ quay trở lại và sau khi đã đi quanh quẩn hồi lâu, họ nhận thấy có ánh sáng xuyên qua các cành cây.

- Hay quá! Có một ngôi nhà đây rồi, - Ger-main nói, - và người ta đã dậy, vì đã có ánh lửa.

Vậy là đã muộn lắm rồi hay sao?

Nhưng đó chẳng phải là một ngôi nhà: đó là ngọn lửa trại mà họ đã vui kín khi ra đi, và vì có gió nhẹ nên nó lại bùng lên...

Họ đã đi trong hai tiếng đồng hồ để lại thấy mình ở điểm xuất phát..

X. Đêm ngoài trời

- Đến nước này thì tôi đành chịu! - Ger-main vừa nói vừa giậm chân xuống đất. - Có kẻ đã đọc phù chú để hại chúng ta, chắc hẳn là thế, nên chúng ta chỉ có thể ra khỏi nơi đây khi trời đã sáng bạch. Nơi này chắc phải có ma.

- Thôi nào, thôi nào, đừng tức giận làm gì, - Marie nói, mà hãy quyết định đi. Ta sẽ đốt một đồng lửa to hơn, thằng bé đã được trùm kín nên sẽ không sao cả, và chúng ta có phải qua một đêm ngoài trời thì cũng chẳng chết được.

Anh đã giấu cái yên thờ ở đâu hả anh Germain?

à giữa bụi ô rô, anh đúng là vua lơ đãng! Càng tiện để đi lấy nó về!

- Hãy giữ thằng bé, để em đi rút cái giường của nó ra khỏi bụi rậm; em chẳng muốn để gai đâm vào tay anh đâu. Thế là xong, giường đây, và mấy vết gai đâm đâu phải là mấy nhát gươm.

- Cô gái đừng cảm nói tiếp.

Cô sắp xếp lại chỗ nằm cho thằng Cu-Pierre, lần này, nó ngủ say đến nỗi chẳng biết gì đến chuyển đi mới này. Germain cho rất nhiều củ vào đồng lửa, làm cho khu rừng xung quanh sáng rực. Nhưng cô bé Marie không còn sức chịu đựng và mặc dù cô không phàn nàn gì cả, nhưng cô không đứng vững được trên đôi chân của mình nữa. Mặt cô tái đi và hai hàm răng va vào nhau lập cập vì lạnh và yếu sức. Germain phải giữ cô trong hai cánh tay của mình để sưởi ấm cho cô; và nỗi lo lắng, niềm trắc ẩn, những tình cảm dào dạt trong lòng mà anh không cưỡng lại được, đã làm cho các giác quan của anh phải căng lên.

Anh trở nên hoạt bát, như do một phép màu, và không còn xấu hổ gì nữa.

- Marie này, - anh nói với cô, - anh thích em và anh rất khổ khi thấy em không thích anh.

Nếu em đồng ý nhận anh làm chồng thì sẽ chẳng có bố vợ, bà con, hàng xóm, cổ vấn nào có thể ngăn cản anh hiến thân cho em. Anh biết là em sẽ làm cho các con anh sung sướng, là em sẽ dạy chúng tôn trọng kỷ niệm về mẹ chúng, nên lương tâm anh được yên ổn, và anh sẽ có thể thỏa mãn tình yêu của anh. Anh đã luôn luôn quý mến em, và giờ đây thì anh cảm thấy yêu thương em đến mức là nếu em đòi anh suốt đời phải làm theo tất cả những ý muốn của em thì anh thề ngay là anh sẽ làm như thế. Anh xin em, em thấy rõ là anh yêu em biết chừng nào, nên hãy cố quên tuổi của anh đi. Em hãy nghĩ rằng đó là một ý kiến sai lầm, khi tưởng một người đàn ông ba mươi tuổi đã là già. Vả lại, anh mới hai mươi tám tuổi!

Một cô gái sợ bị chỉ trích khi lấy một người đàn ông hơn mình mười, hoặc mười hai tuổi bởi vì phong tục của vùng ta không như thế; nhưng anh nghe nói ở các vùng khác, người ta không hề để ý đến điều đó; ngược lại, người ta thích gả một cô gái trẻ cho một người đàn ông hiểu biết, có nghị lực và từng trải nhiều, để cô làm nơi nương tựa hơn là cho một gã trai trẻ, lúc đầu có thể bỏ ra nhiều công sức khiến người ta tưởng là một người tử tế, nhưng sau có thể trở thành một tên vô lại xấu xa Vả lại, năm tháng không phải bao giờ cũng làm thành tuổi tác. Điều đó còn tùy thuộc sức mạnh và sức khỏe của người ta Khi một người đàn ông bị hao mòn do lao động quá sức và quá nghèo khổ, hoặc do ăn chơi bừa bãi, anh ta sẽ già trước tuổi hai mươi lăm. Đàng này anh... Nhưng em không nghe anh nói à, Marie?

- Có đấy, anh Germain ạ, em nghe rõ anh đang nói gì, - cô bé Marie trả lời, nhưng em đang nghĩ về điều mẹ em vẫn nói với em: là một bà sáu mươi tuổi thật đáng thương, khi ông chồng đã bảy mươi hoặc bảy năm tuổi, và không thể làm việc để nuôi bà được nữa. Ông trở nên tàn phế

và bà phải chăm sóc ông, ở tuổi mà chính bà có lẽ đã bắt đầu rất cần được nương nhẹ và nghỉ ngơi. Và như vậy người ta sẽ đi đến kết thúc đời mình một cách cực khổ.

- Anh công nhận là bố mẹ nói thế cũng có lý, Marie ạ, - Germain lại nói, - nhưng rất cuộc, như thế là sẽ bỏ phí tất cả thời thanh xuân, thời đẹp đẻ nhất để lo trước cho cái tuổi mà người ta sẽ chẳng còn làm được việc gì nữa, và kết thúc cách này hoặc cách khác cũng vậy thôi. Nhưng anh thì anh không lo khi về già sẽ bị chết đói.

Anh có thể gom góp được một ít, vì sống với bố mẹ vợ, anh làm nhiều mà chẳng tiêu pha gì.

Vả lại, anh yêu em nhiều lắm, và điều đó làm cho anh sẽ không thể già được. Người ta bảo một người được sung sướng sẽ bảo toàn được bản thân, và anh cảm thấy rõ là anh còn trẻ hơn Bastien để yêu em; vì anh ta đâu có yêu em, anh gốc ghếch quá, trẻ con quá, nên không hiểu được là em vừa đẹp, vừa tốt bụng, và sinh ra để người ta phải cầu cạnh. Thôi nào, Marie ạ, đừng ghét bỏ anh, anh không phải một người ác: anh đã làm cho Catherine của anh được sung sướng, cô ấy đã nói trước Chúa, lúc sắp mất, là luôn luôn được hài lòng về anh, và còn dặn anh là phải lấy vợ kế. Hình như tối hôm nay, cô ấy đã có nói gì với con mình, lúc thằng bé đã ngủ.

Không biết em có nghe thấy thằng bé nói gì không? Và có thấy cái miệng xinh xinh của nó run lên như thế nào không, trong lúc hai mắt nó nhìn vào một cái gì đó trên không trung, mà chúng ta không trông thấy được! Em có thể tin chắc là nó đã nhìn thấy mẹ nó, và chính mẹ nó đã bảo nó nói là nó muốn em thay cô ấy.

- Anh Germain ạ, - Marie trả lời, vừa hết sức sùng sốt, vừa có vẻ nghĩ ngợi nhiều, - anh đã nói một cách chân thành, và tất cả những điều anh nói đều đúng. Em tin chắc là em nên yêu anh, nếu điều ấy không làm cho bố mẹ anh quá bất mãn: nhưng em biết làm thế nào đây? Trái tim em nó không ủng hộ anh. Em yêu anh lắm, nhưng mặc dù tuổi anh không làm anh xấu đi, nó vẫn làm em sợ. Em thấy đối với em hình như anh là một người chú hoặc cha đỡ đầu gì đó; hình như em phải kính trọng anh, và hình như sẽ có những lúc anh sẽ coi em như là một con bé con, hơn là vợ anh và người ngang hàng với anh. Cuối cùng, có thể các bạn em sẽ chế giễu em và mặc dù để ý đến điều đó thì quả là em gốc ghếch, nhưng em nghĩ là em vẫn cứ xấu hổ và hơi buồn vào ngày cưới.

- Đó là những lý lẽ của trẻ con, em nói hoàn toàn như một đứa bé, Marie ạ!

- Thế thì đúng rồi! Em là một đứa bé, - cô nói, - và chính vì thế nên em sợ một người đàn ông có quá nhiều lý lẽ. Anh thấy rõ là em quá trẻ đối với anh, vì chưa chi anh đã trách em là thiếu lý lẽ! ở tuổi em, em không thể có nhiều lý lẽ được...

- Ôi! Trời ơi! Vậy ra tôi thật đáng thương vì đã quá vụng về và diễn đạt quá kém những điều mình nghĩ! - Germain kêu lên. - Marie ạ, cô không yêu tôi, sự thật là như thế; cô thấy tôi quá mộc mạc và quá vô duyên. Nếu cô yêu tôi đôi chút thì cô đã chẳng thấy rõ đến thế những khuyết tật của tôi. Nhưng cô không yêu tôi, có thể thôi!

- Thế thì, này! Đó đâu phải lỗi của em. - Cô trả lời, hơi bị tổn thương vì thấy anh không xúng hô thân mật với mình nữa. - Nghe anh nói, em đã cố gắng hết sức, nhưng càng thấy rằng có lẽ chúng ta không thể thành vợ chồng được.

Germain không trả lời. Anh lấy hai tay ôm đầu, và cô bé Marie không làm sao biết được là anh đang khóc, hay đang dỗi, hay đang ngủ. Cô hơi lo vì thấy anh ủ rũ như thế và vì không đoán được anh đang nghĩ gì; nhưng cô không dám nói thêm nữa, và vì quá sùng sốt về những gì vừa xảy ra, nên cũng không thấy buồn ngủ nữa, cô vừa sốt ruột đợi trời sáng, vừa luôn tay khâu ngọn lửa và trông thằng bé mà Germain hình như không còn nhớ đến nữa. Trong khi đó, Germain không ngủ tý nào; anh không nghĩ gì đến số phận của mình, cũng chẳng có dự định

khuyến khích, hoặc kế hoạch quyến rũ nào. Anh đau đớn, trong lòng chùng chất buồn chán. Anh tưởng chừng như muốn chết. Tất cả như quay ra chống lại anh, và giả thử có thể khóc được thì anh cũng sẽ khóc không kém ai. Nhưng pha trộn với nỗi buồn, anh có một chút tức giận đối với chính mình, nên anh thấy như nghẹt thở, chẳng thể và cũng chẳng muốn than phiền gì.

Khi trời đã sáng và những tiếng động ở đồng quê đã báo cho Germain biết như vậy, anh buông tay ra khỏi đầu mình rồi đứng lên. Anh thấy cô bé Marie cũng đã không ngủ nhưng anh không biết nói gì để tỏ ý quan tâm đến cô. Anh đã hoàn toàn chán nản. Anh lại đi giấu cái yên thờ của con Xám vào bụi rậm, khoác túi lên vai rồi cầm tay con trai:

- Bây giờ, Marie ạ, - anh nói - chúng ta hãy cố gắng đi nốt. Em có muốn anh dẫn em đến Ormeaux không?

- Chúng ta hãy cùng ra khỏi rừng, - cô trả lời, - rồi khi đã biết là mình đang ở đâu, chúng ta sẽ đi mỗi người một ngã.

Germain không trả lời. Anh phật ý vì thấy cô gái không nhờ mình đưa đến tận Ormeaux, mà không thấy rằng mình đã ngỏ ý giúp cô bằng một giọng nói có vẻ như muốn người ta phải từ chối.

Đi được hai trăm bước thì họ gặp một người tiểu phu chỉ đường cho, bảo sau khi đã qua cánh đồng cỏ lớn thì một người cử đi thẳng, người kia rẽ tay trái là tới được hai nơi cần đến, và lại hai nơi này cũng rất gần nhau, vì từ trại Ormeaux có thể nhìn rõ dãy nhà ở Fourche, và ngược lại..Rồi sau khi họ đã cảm ơn và đi quá chỗ người tiểu phu, thì người này lại gọi họ và hỏi xem họ có bị mất một con ngựa không.

- Tôi thấy, - người ấy nói, - một con ngựa cái đẹp, lông màu xám trong sân nhà tôi, có lẽ vì sợ chó sói, nó phải vào đó trú ẩn chẳng. Chó nhà tôi đã sủa suốt đêm, và rạng sáng thì tôi thấy con vật đó ở dưới nhà kho; hiện giờ nó còn ở đó. Ta đến đấy đi, và nếu ông nhận ra nó thì đem nó đi.

Sau khi đã cho biết đặc điểm của con Xám, và tin chắc đúng là nó rồi, Germain lên đường tìm lại cái yên thờ. Thế là cô bé Marie ngỏ ý muốn dẫn con anh đến Ormeaux, để sau khi ra mắt ở Fourche, anh sẽ đến đấy đón nó.

- Nó không được sạch sẽ lắm sau đêm vừa qua - Cô nói. - Em sẽ gột sạch quần áo cho nó, rửa sạch bộ mặt xinh xắn của nó, chải đầu cho nó và khi nó đã đẹp đẽ, bánh bao rồi, anh sẽ có thể giới thiệu nó với gia đình mới của anh.

- Thế ai bảo em là anh muốn đến Fourche?

- Germain trả lời, giọng bức bối. - Có lẽ anh sẽ không đến đâu!

- Có đấy, anh Germain ạ, anh phải đến đấy, anh sẽ đi. - Cô gái lại nói. - Em chỉ muốn anh cưới thật nhanh một người khác để được đảm bảo chắc chắn là anh sẽ không làm phiền em nữa chứ gì!

- Thôi nào, anh Germain, đừng nghĩ đến chuyện đó nữa: đó là một ý nghĩ đã đến với anh trong đêm tối, vì những chuyện không hay đã xảy ra và làm cho đầu óc anh hơi lẩn quẩn.

Nhưng giờ đây, anh cần lấy lại lý trí; em xin hứa sẽ quên đi những điều anh đã nói với em và sẽ chẳng bao giờ nói lại với ai.

- Ấy! Em cứ nói, nếu em muốn. Anh không quen chối bỏ những lời mình đã nói. Những điều anh

đã nói với em đều là đúng đắn, thật thà và anh sẽ chẳng phải đổ mặt trước bất cứ ai đâu.

- Vâng, nhưng nếu vợ anh biết là ngay lúc mới tới anh đã nghĩ đến một cô khác, thì chị ấy sẽ nghĩ không hay về anh, trước khi gặp anh.

Thế là anh phải để ý đến những lời anh nói bây giờ; đừng nhìn em, trước mặt mọi người một cách kỳ cục như thế. Anh hãy nghĩ đến bác Maurice là người trông cậy vào sự vâng lời của anh, bác sẽ giận em lắm, nếu vì em mà anh không làm theo ý bác. Thôi, chào anh Germain; em đem thằng Cu-Pierre đi đây để bắt buộc anh phải đến Fourche. Đó là một vật bảo lãnh của anh, em đang giữ đây.

- Vậy là con muốn đi với cô phải không? - Anh thợ cày nói với con trai mình khi thấy nó cứ bám chặt lấy hai tay cô bé Marie và nhất quyết theo cô.

- Vâng, thưa bố, - đứa bé trả lời; nó đã nghe thấy và hiểu theo cách của nó, những điều người ta vừa nói trước mặt nó mà không nghi ngờ gì.

- Con đi với cô Marie xinh đẹp của con đây: bố sẽ đến tìm con khi nào bố đã cưới vợ xong; nhưng con muốn rằng cô Marie vẫn sẽ là mẹ yêu quý của con.

- Em thấy rõ là nó, chính nó, muốn đấy nhé!

- Germain nói với cô gái. - Cu-Pierre, nghe này, - anh nói thêm, - bố thì bố chỉ mong ước cô ấy sẽ là mẹ con và sẽ ở lại với con mãi mãi; chính cô là người không muốn thế. Con phải cố gắng làm thế nào để cô đồng ý với con điều mà cô vẫn từ chối bố.

- Bố cứ yên tâm, bố ạ, con sẽ làm cho cô phải đồng ý: cô Marie luôn luôn làm theo ý muốn của con.

Nó đi xa dần với cô gái. Germain còn lại một mình, buồn hơn, phân vân hơn bao giờ hết..

XI. Sự tử cái ở làng

Tuy nhiên, sau khi đã sửa xong những chỗ xộc xệch trong quần áo của mình và trang bị của con ngựa do chuyển đi gây ra, khi đã trèo lên lưng con Xám và được người ta chỉ cho đường đến Fourche, anh nghĩ là không thể lùi lại được nữa, và cần phải quên đi cái đêm náo động ấy, như quên một giấc mơ nguy hiểm vậy.

Anh thấy bác Léonard ở trước cửa ngôi nhà màu trắng của bác, đang ngồi trên một cái ghế dài đẹp bằng gỗ sơn màu xanh rau. Thềm nhà gồm sáu bậc bằng đá khiến người ta biết là trong nhà có một hầm rượu. Tường bao quanh vườn được trát bằng vữa. Đây là một ngôi nhà đẹp; thiếu chút nữa thì người ta đã tưởng đây là nhà của một ông tư sản.

Ông bố vợ tương lai đi đến trước mặt Ger-main, và sau khi đã hỏi thăm, trong năm phút, về tình hình tất cả gia đình anh, ông nói thêm một câu thường được dùng để hỏi một cách lịch sự những người mình gặp về mục đích chuyến đi của họ: Vậy là anh đến để dạo chơi ở nơi đây, phải không?

- Cháu đến để thăm bác, - anh thợ cày trả lời, - và biếu bác chút quà nhỏ của ông bố vợ cháu và cũng để thay mặt ông, thưa với bác rằng chắc hẳn bác đã biết cháu đến nhà ta hôm nay là có ý định gì chứ ạ?

- à! à! - Bác Léonard vừa nói vừa cười và vỗ vào cái bụng phưỡn ra của mình. - Bác thấy, bác hiểu, bác biết rồi! - Rồi nháy mắt một cái bác nói thêm: - Anh sẽ không phải là người duy nhất đến thăm hỏi đâu, chàng trai ạ. Ở nhà đã có ba người cũng đang chờ đợi như anh. Bác thì bác chẳng đuổi ai hết, mà bác cũng rất lúng túng, chẳng dám bảo ai hay ai dở vì toàn là những đám tốt cả. Tuy nhiên, vì bác Maurice và vì những thửa đất tốt anh đang cày bừa, bác muốn giá là anh thì hơn. Nhưng con gái ta đã đủ tuổi thành niên và là chủ tài sản của nó; vì vậy nó sẽ hành động theo ý nó. Mời anh vào và tự giới thiệu mình; bác chúc anh sẽ là người tốt số! - Xin lỗi bác, xin bác tha thứ. - Germain trả lời, vô cùng sững sốt thấy mình lại thuộc số dư ở nơi mà anh đã tưởng là chỉ có một mình mình.

- Cháu không biết là cô nhà ta đã có nhiều người dạm hỏi như thế, và cháu không đến đây để tranh giành với những người khác đâu ạ.

- Nếu vì anh đến muộn, - bác Léonard trả lời, giọng vẫn vui vẻ, - mà anh nghĩ là con gái bác chưa có ai dạm hỏi thì anh nhằm to đấy, chàng trai ạ. Con bé Catherine có những cái để thu hút những người dạm hỏi và chỉ lúng túng vì chưa biết chọn ai thôi. Nhưng kìa, anh hãy vào nhà đã, và đừng vội mất can đảm. Đó là một người đàn bà đáng để người ta phải tranh giành.

Rồi bác lấy vai mình đẩy Germain đi một cách vui vẻ nhưng thô lỗ:

- Catherine này, - bác vừa bước vào nhà vừa kêu lên, - lại thêm một anh nữa đây này!

Thấy mình được giới thiệu với cô gái góa một cách vui vẻ nhưng thô lỗ như vậy trước mặt những kẻ theo đuổi khác, anh thợ cày lại càng lúng túng và không hài lòng. Anh cảm thấy mình vụng về và ỳ ra một lúc, không dám ngược mắt nhìn người đẹp và những kẻ xun xĩa quanh cô.

Cô gái góa Guérin có thân hình rất cân đối và không kém phần tươi tắn. Nhưng vẻ mặt và cách ăn mặc của cô ngay từ đầu đã làm cho Ger-main không thích. Cô có vẻ táo bạo và tự mãn, rồi cái mũ bà xơ điểm ba hàng đăng ten của cô, cái áo choàng bằng lụa của cô, và cái khăn trùm bằng đăng ten đen của cô đều thật khác xa với ý nghĩ của anh về một cô gái góa đứng đắn và nề nếp.

Cách ăn mặc cầu kỳ và phong cách tự do ấy khiến anh thấy cô có vẻ già và xấu, mặc dù cô không già, cũng chẳng xấu. Anh nghĩ là cách làm đom và những điệu bộ vui vẻ hồn nhiên như thế có lẽ hợp với tuổi và óc tế nhị của cô bé Marie hơn, đằng này cô gái góa ấy lại có một lối nói đùa vô duyên không đúng lúc, và lại mang những đồ trang sức đẹp, nhưng thiếu trang nhã.

Ba anh chàng dạm hỏi ngồi ở một cái bàn chất đầy rượu vang và thịt để ở đây cho họ dùng, trong suốt buổi sáng ngày chủ nhật; vì bác Léonard thích phô trương sự giàu có của mình, mà cô gái góa cũng không bức mình, khi được trưng bày bộ bát đĩa đẹp của mình và ngồi đãi khách như một bà sống bằng tổ tức. Germain, bản chất mộc mạc và dễ tin người, vẫn có những nhận xét khá thấu đáo về mọi vật, và lần đầu tiên trong đời anh giữ thế thủ trong khi chạm cốc. Bác Léonard đã buộc anh ngồi cùng các đối thủ của anh, rồi bác cũng ngồi xuống đối diện với anh, hết sức trọng đãi anh và ưu tiên chăm sóc đến anh. Món quà vật sẵn, mặc dù đã bị Germain khoét cho mình một miếng, vẫn còn khá thịnh soạn, nên cũng tạo được hiệu quả. Cô gái góa nhìn thấy có vẻ cảm động, còn mấy chàng dạm hỏi thì liếc nhìn một cách dè dặt.

Germain cảm thấy khó chịu vì phải ngồi chung bàn với họ nên ăn uống cũng không thật lòng. bác Léonard nói đùa:

- Kìa, trông anh buồn quá, - bác nói với anh, - ai lại đi dỗi với cái cốc của mình thế! Không nên để tình yêu làm mình ăn mất ngon, vì một người tình bụng trống lòng không sẽ chẳng tìm ra nổi nhiều lời hay ý đẹp, như một kẻ biết làm cho ý nghĩ của mình sáng suốt, nhờ một chút rượu đầu!

Bị người ta cho là mình đã si mê, anh cảm thấy như bị hành hạ nhục nhã, và đáng về điệu bộ của cô gái góa, cứ nhìn xuống mà mỉm cười như một kẻ tin chắc vào việc làm của mình, khiến anh muốn lên tiếng phản kháng lại ý kiến cho là anh đã thất bại; nhưng anh lại sợ mang tiếng bất lịch sự, nên đành mỉm cười nhún nài.

Theo anh, ba người tình của cô gái góa tỏ ra là những kẻ cục cằn. Chắc là họ phải giàu lắm nên cô mới chấp nhận tham vọng của họ. Một người đã ngoài bốn mươi tuổi và to béo gần bằng bác Léonard; một người nữa chột một mắt và uống rượu nhiều quá đến thành dần dộn; người thứ ba thì còn trẻ và khá xinh trai; nhưng anh ta luôn muốn tỏ ra mình có tài trí và nói những chuyện nhạt nhẽo quá, khiến người ta thấy thương hại. Vậy mà cô gái góa vẫn cười, như thán phục những điều ngốc nghếch ấy, và như thế cô đã tỏ ra là mình không có óc thẩm mỹ.

Mới đầu Germain tưởng cô ta thích anh chàng đó; nhưng chẳng mấy lúc anh nhận ra rằng chính mình cũng được khuyến khích một cách đặc biệt và người ta đang mong muốn mình đầu hàng thêm nữa. Đó là một lý do khiến anh càng cảm thấy và muốn tỏ ra lạnh lùng hơn và nghiêm nghị hơn.

Đã đến giờ lễ mi-xa, người ta rời khỏi bàn để cùng đến dự. Phải đi đến tận Maasyh, cách đó đến nửa dặm mà Germain thì mệt quá, chỉ mong được làm một giấc ngủ trước đã; nhưng anh không quen bỏ buổi lễ, nên cũng ra đi với mọi người.

Đường đi chật ních những người và cô gái góa bước đi có vẻ hãnh diện với ba chàng dạm hỏi hộ tống, lúc thì đưa tay cho anh này khoác, lúc lại đưa tay cho anh kia khoác, ngực ưỡn ra và đầu ngẩng cao. Cô rất mong được giới thiệu người thứ tư với khách đi đường; nhưng Germain thấy để cho một mục đàn bà kéo đi thành đoàn như thế trước mắt mọi người, thì thật là quá lố bịch, nên anh tìm cách đi cách một quãng vừa phải để trò chuyện với bác Léonard, làm sao cho đầu óc bác vừa được giải trí, vừa phải bận rộn, đủ để hai người không có vẻ gì là tham gia vào cái đoàn kia.

XII. Ông chủ

Khi mọi người đến làng, cô gái góa đứng lại để đợi họ. Cô nhất quyết muốn đi vào với tất cả những người của mình; nhưng Germain từ chối không chiều theo ý cô, tách khỏi bác Léonard, bắt chuyện với nhiều người quen rồi bước vào nhà thờ bằng một cửa khác. Cô gái góa thấy bức mình về việc đó.

Sau lễ mi xa, cô tỏ ra mình chiến thắng khắp nơi, trên thảm cỏ cô mở màn cuộc khiêu vũ lần lượt với ba anh chàng dạm hỏi. Germain đứng xem cô và thấy cô nhảy giỏi, nhưng có vẻ kiêu cách.

- Này! - Bác Léonard vừa nói vừa vỗ vào vai anh. - Vậy là anh không mời con gái bác nhảy ư? Anh quá nhút nhát đấy!

- Từ ngày vợ cháu mất, cháu không nhảy nữa. - Anh thợ cày trả lời..- Thế thì này! Vì anh đang tìm một người vợ khác, thì là đã hết tang cả ở trong lòng lẫn trên quần áo rồi chứ!

- Đó không phải là một lý do, bác Léonard ạ; vả lại cháu tự thấy mình già quá, cháu không thích nhảy nữa.

- Nghe đây, - Léonard vừa nói tiếp vừa kéo anh vào một chỗ khuất, - anh đã bức mình khi vào nhà bác vì thấy vị trí đã bị nhiều kẻ vây hãm, và bác thấy là anh rất kiêu; thế là không đúng, chàng trai ạ. Con gái bác đã quen được ve vãn, nhất là từ hai năm nay, sau khi đã hết tang và nó không phải là kẻ phải đến gặp anh trước đâu.

- Cô nhà ta đã kén chồng được hai năm rồi mà vẫn chưa chọn được người nào ư? - Germain nói.

- Nó không muốn vội vàng, mà như vậy là đúng. Mặc dù nó là người lanh lợi và có lẽ đối với anh nó có vẻ ít suy nghĩ, nhưng thực sự nó là một người đàn bà có đầy đủ ý thức và hiểu rất rõ việc mình làm.

- Hình như không phải thế, - Germain nói một cách ngây thơ, - vì cô ấy có ba người tình theo đuổi, mà nếu hiểu mình muốn gì thì cô ấy phải thấy là ít nhất cũng thừa hai người, và yêu cầu họ Ở tại nhà mình đừng đến nữa.

- Tại sao vậy? Anh chẳng hiểu gì cả, Germain ạ. Nó chẳng thích cả tay già, tay chột, lẫn tay trẻ, bác gần như biết chắc là thế; nhưng nếu nó đuổi họ đi thì người ta sẽ nghĩ là nó muốn ở vậy và sẽ chẳng có ai đến nữa.

- à phải! Họ được dùng như những tấm biển quảng cáo!

- Đúng như anh nói. Có hại gì đâu nếu việc đó hợp với họ?

- Mỗi người có một ý thích! - Germain nói.

- Bác thấy có lẽ đó không phải là ý thích của anh. Nhưng này, ta có thể hiểu nhau, giả thử anh là người được chọn: thì người ta sẽ dành chỗ cho anh.

- Vâng, giả thử như thế! Và trong khi chờ đợi để biết điều ấy thì cứ phải ngơ ngác nhìn lên trời trong bao nhiêu lâu nữa?

- Cái đó tùy anh thôi, bác nghĩ vậy, tùy tài ăn nói và thuyết phục của anh. Cho đến bây giờ con gái bác đã hiểu rất rõ là thời gian đẹp nhất của đời nó sẽ là thời gian được mọi người ve vãn,

nên nó chẳng vội trở thành đầy tớ của một người đàn ông khi nó vẫn còn có thể chỉ huynh nhiều người. Thế là, chừng nào trò chơi còn làm cho nó vui thích thì nó vẫn có thể tiêu khiển; nhưng nếu nó thích anh hơn trò chơi, thì trò chơi sẽ có thể chấm dứt. Anh chỉ cần đừng dễ chán nản. Chủ nhật nào anh cũng trở lại đây, anh mời nó nhảy, anh cho nó biết là anh cũng xếp hàng, và nếu nó thấy anh đáng yêu hơn và có giáo dục hơn những người khác thì chắc hẳn một ngày nào đó nó sẽ nói với anh điều đó.

- Cháu xin lỗi bác Léonard, cô nhà ta có quyền hành động theo cách của mình, cháu không dám trách cô ấy. Nhưng nếu ở địa vị cô ấy, cháu sẽ làm khác; cháu sẽ thật thà hơn và sẽ không làm mất thì giờ của những người đàn ông, chắc là cũng cần làm một việc gì đó tốt hơn là quay quanh một người đàn bà cứ chế giễu họ.

Nhưng rốt cuộc, nếu cô ấy tìm thấy niềm vui và hạnh phúc của mình trong việc đó thì điều đó cũng không liên quan gì đến cháu. Song cháu cần nói với bác một điều nó làm cháu hơi lúng túng, không thú thật được với bác ngay từ sáng hôm nay, đó làm ngay từ đầu, bác đã hiểu nhầm ý định của cháu, và chưa để cháu có thì giờ trả lời bác; đến nỗi bác tin vào một điều không hề có thật. Vậy xin bác hiểu cho là cháu đến đây không phải nhằm mục đích xin bác gả cô nhà ta cho cháu, mà là để nói với bác bán cho một đôi bò mà bác định đem đến hội chợ trong tuần tới, và bố vợ cháu cho là có thể dùng được.

- Bác hiểu, Germain ạ, - Léonard trả lời hoàn toàn bình thản, - anh đã thay đổi ý kiến khi nhìn thấy con gái bác với những người yêu nó. Thôi thì tùy anh. Hình như cái gì lôi cuốn người này thì lại làm nản lòng người kia, và anh có quyền rút lui vì cũng còn tốt là anh chưa nói gì. Nếu thật sự anh muốn mua bò của bác thì cứ ra bãi chăn nuôi mà xem; chúng ta sẽ nói chuyện và dù có làm được giao kèo hay không, cũng mời anh đến ăn bữa tối với mọi người trước khi quay về.

- Cháu không muốn quấy rầy bác, - Germain lại nói, - có lẽ ở đây bác cũng có việc phải làm; cháu thì cứ xem người ta nhảy và chẳng làm gì cũng thấy hơi chán. Cháu sẽ đi xem những gia súc của bác, rồi sẽ đến nhà gặp bác sau.

Nói đến đó Germain chuồn nhanh, tiến về phía đồng cỏ, ở đấy quả thực có một số gia súc của Léonard mà bác ta đã chỉ cho anh thấy từ xa. Đúng là bố Maurice đang cần mua bò thật, và Germain nghĩ nếu mình đem về cho ông được một đôi bò đẹp với giá phải chăng thì anh sẽ làm cho ông dễ dàng tha thứ cho mình hơn, về tội đã cố ý không làm đúng mục đích chuyến đi.

Anh bước nhanh và chẳng mấy chốc đã đến gần Ormeaux. Thế là anh cảm thấy cần hôn con trai mình và cả thăm cô bé Marie, mặc dù anh đã mất hy vọng và đuổi khỏi đầu mình ý nghĩ xây dựng hạnh phúc với cô. Tất cả những điều anh vừa nhìn thấy và nghe thấy, người đàn bà thích làm đom và phù phiếm ấy, cái ông bố xảo trá và thiển cận cứ khuyến khích con gái đi vào những thói kiêu căng và không thật thà ấy, cái xa xỉ kiêu thành thị hình như đã làm băng hoại phẩm cách của các phong tục nơi đồng quê ấy, cái thời giờ để mất vào những lời nói phù phiếm và ngốc nghếch ấy, cái cảnh bên trong khác hẳn ở nhà mình ấy, và nhất là nỗi khó chịu sâu xa mà con người ở đồng quê cảm thấy khi ra khỏi những thói quen cần cù của mình ấy, tất cả những gì buồn chán và ngượng ngùng mà anh đã phải chịu đựng trong mấy tiếng đồng hồ, đã khiến Germain muốn được gặp lại đứa con và cô hàng xóm bé nhỏ của mình. Cho dù anh không mê say cô đi nữa, thì anh vẫn cứ muốn tìm gặp cô để được khuây khỏa và trở lại với những cảm nghĩ quen thuộc của mình.

Nhưng anh đã nhìn ra những đồng cỏ xung quanh một cách vô ích, anh chẳng thấy cả cô bé Marie lẫn thằng Cu-Pierre: thế mà giờ này là lúc các mục đồng đều phải ở ngoài đồng. Trong một nội cỏ có một đàn gia súc lớn; anh hỏi một cậu bé đang trông chúng xem có phải đó là đàn cừu của trại lính canh Ormeaux không.

- Phải ạ. - Cậu bé nói.
- Cậu có phải là người chăn cừu không? Có phải ở chỗ cậu, con trai là những người trông cừu cho các trại linh canh không?
- Không ạ. Hôm nay em trông chúng là vì cô chăn cừu đã đi rồi: cô ấy bị Ốm.
- Thế chẳng phải là đã có một cô chăn cừu mới đến đây từ sáng nay sao?
- à! Đúng là có! Cô ấy cũng đi rồi.
- Sao, đi rồi ư? Có phải có một đứa bé cùng đi với cô ấy không?
- Dạ phải, một thằng bé nó cứ khóc lóc. Sau hai tiếng đồng hồ, cả hai đã ra đi.
- Đi cả rồi, nhưng đi đâu?
- Có vẻ là nơi từ đó họ đã đến. Em cũng không hỏi...- Nhưng tại sao họ lại ra đi như thế ? - Germain hỏi mỗi lúc một lo lắng thêm.
- Chà! Em làm sao biết được?
- Có phải vì không thỏa thuận được về giá công không? Đó là một điều lẽ ra phải thỏa thuận từ trước.
- Em chẳng thể nói gì về điều đó. Em đã nhìn thấy họ vào, rồi lại ra, thế thôi.

Germain đi về phía trang trại và hỏi những người linh canh. Không có ai giải thích được cho anh; nhưng có một điều chắc chắn là sau khi đã nói chuyện với ông chủ trại, thì người con gái chẳng nói chẳng rằng đã bỏ đi, đem theo đứa bé đang khóc lóc.

- Liệu người ta có hành hạ con trai mình không? - Germain kêu lên, hai mắt sáng rực.
- Vậy ra đó là con anh à? Sao nó lại đi với cô bé ấy? Thế anh ở đâu đến và tên anh là gì?

Germain thấy rằng, theo tập quán vùng này, người ta lại sắp trả lời những câu hỏi của anh bằng những câu hỏi khác, anh sốt ruột giậm chân xuống đất và xin được nói chuyện với ông chủ.

Ông chủ không có ở đấy: ông không có thói quen ở lại cả ngày mỗi khi đến trại. Ông đã lên ngựa và không biết là đã đi đến trại nào khác của mình.

- Nhưng rất cuộc, - bị một nỗi lo lắng mãnh liệt giày vò, Germain nói, - anh có biết tại sao cô bé ấy lại bỏ đi thế không?

Người linh canh trao đổi một nụ cười khó hiểu với vợ, rồi trả lời là anh không biết gì về việc đó và việc đó không liên quan đến anh. Tất cả những gì mà Germain có thể biết được là cô con gái và đứa bé đã đi về phía Fourche. Anh chạy ngay đến Fourche: cô gái góa và các người yêu cô và chưa về, cả bác Léonard cũng vậy.

Người đầy tớ gái bảo anh là có một cô gái và một đứa bé đã đến đây tìm anh, nhưng vì không biết họ là ai nên đã không muốn tiếp đón họ, và đã khuyên họ đến Mers.

- Thế tại sao cô lại từ chối không tiếp họ?

- Germain nói, giọng bức bối. - Vậy ra ở vùng này người ta đa nghi quá, không mở cửa cho đồng bào của mình ư?

- Ồi chà! - Người đầy tớ gái trả lời. - Trong một nhà giàu như nhà này, người ta có lý do để đề cao cảnh giác. Tôi chịu trách nhiệm hoàn toàn khi các ông chủ vắng mặt, và không thể mở cửa cho bất cứ ai.. - Đó là một tập quán xấu, - Germain nói, nên tôi thích nghèo khổ còn hơn phải sống trong sợ hãi như vậy. Thôi vĩnh biệt cô gái! Vĩnh biệt cái xứ sở xấu xa của cô!

Anh đến những nhà xung quanh để hỏi thăm.

Người ta bảo có trông thấy cô gái chần cừu và đứa bé. Vì thằng bé đã bắt ngò đi khỏi Belair, không có trang phục gì, chỉ có cái áo choàng hơi rách và mảnh da chiên bé nhỏ trên người; vì cả cô bé Marie từ thời ăn mặc quá tồi tàn, ta đã biết vì sao, nên người ta đã tưởng họ là những kẻ ăn xin. Người ta đã cho họ bánh mì; cô gái đã nhận một miếng cho đứa bé đang đói, rồi ra đi rất nhanh cùng với nó và đã vào trong rừng.

Germain suy nghĩ một lát, rồi hỏi xem ông chủ trại Ormeaux có đến Fourche không.

- Có đấy, - người ta trả lời, - Ông ấy đã đi bằng ngựa, sau cô bé một chút.

- Có phải ông ta đuổi theo cô ấy không?

- à! Thế ra anh cũng biết ông ta ư? - Một chủ quán rượu ở địa phương, khi nghe anh hỏi vừa cười vừa nói. - Nhất định là thế rồi; đó là một anh chàng lém lỉnh, như bị ma ám, luôn chạy theo các cô gái. Nhưng tôi không tin là anh ta có thể bắt được cô bé; mặc dù rốt cuộc nếu hắn đã trông thấy cô ấy...

- Thế là đủ, xin cảm ơn! - Và anh chạy, nhưng gần như bay, đến chuồng ngựa của bác Léonard. Anh ném cái yên thồ lên lưng con Xám, nhảy lên rồi phi nước đại về phía rừng Chan-teloube.

Quả tim anh như nhảy lên vì lo lắng và giận dữ, trán anh vã mồ hôi. Anh làm cho hai bên sườn con Xám phải rúm máu, tuy con này thấy đang trên đường đi về chuồng mình, nên không cần người ta yêu cầu nó cũng chạy rất nhanh..

XIII. Bà lão

Chẳng mấy chốc Germain đã thấy mình ở chỗ anh đã qua đêm, bên bờ ao. Lửa vẫn còn bốc khói; một bà cụ già đang nhặt nhanh những cái còn lại trong đồng củi dự trữ mà cô bé Marie đã chất đầy ở đó. Germain dừng lại để hỏi thăm.

Bà lão bị điếc nên hiểu sai những câu hỏi của anh:

- Phải, chàng trai ạ, - bà nói, - đây chính là cái Ao Mạ Đây là một nơi độc hại, và ta không nên lại gần mà không ném ba hòn đá xuống đấy bằng tay trái của mình, trong khi đồng thời tay phải thì làm dấu thánh giá: làm thế để xua đuổi ma quỷ. Nếu không làm thế thì những ai đi vòng quanh ao sẽ phải gặp tai họa.

- Cháu không nói về chuyện đó! - Germain vừa lại gần bà lão vừa nói như hét lên đến đình tai nhức óc, - bà có nhìn thấy một cô gái và một đứa bé đi qua rừng không?

- Có, - bà lão nói, - có một đứa bé bị chết đuối!

Toàn thân Germain run lên. Nhưng may bà lão còn nói thêm:

- Từ lâu lắm rồi; để ghi nhớ tai nạn ấy, người ta đã trồng ở đấy một cây thánh giá đẹp; nhưng vào một đêm giông lớn tệ hại, ma quỷ đã ném nó xuống nước. Người ta vẫn còn nhìn thấy một đầu mẩu. Nếu có ai chẳng may dừng lại đây vào ban đêm, chắc chắn là người ấy sẽ chẳng bao giờ ra khỏi được đây trước khi trời sáng. Người ấy sẽ có thể cứ đi, đi nữa, đi mãi đến hai trăm dặm trong rừng, mà vẫn luôn luôn thấy mình ở chỗ cũ.

Những điều nghe thấy tác động mạnh đến trí tưởng tượng của anh thợ cày, mặc dù anh không muốn thế và ý nghĩ về tai họa sẽ phải đến để chứng thực đầy đủ cho những lời nói của bà lão tràn ngập đầu anh, khiến anh cảm thấy lạnh toát cả người. Không hy vọng lượm thêm được tin tức gì khác, anh lại lên ngựa và lại bắt đầu đi khắp khu rừng, vừa ra sức gọi Pierre, vừa huýt sáo lại vừa vụt roi đen đét, bẻ gãy cành cây để làm cho khu rừng vang động tiếng mình đi, rồi lắng nghe xem có tiếng ai trả lời mình không; nhưng anh chỉ nghe thấy tiếng nhạc của những con bò cái rải rác trong rừng rậm, và tiếng kêu hoang dại của những con lợn tranh nhau nhặt quả sồi.

Cuối cùng Germain nghe thấy đằng sau có tiếng ngựa chạy theo mình, rồi một người đàn ông tuổi trung niên, vạm vỡ, ăn mặc như một nhà tư sản loại nhỏ gọi anh đứng lại. Germain chưa gặp chủ trại Ormeaux bao giờ; nhưng một bản năng điên dại làm anh đoán được ngay là hắn. Anh quay lại và khinh bỉ nhìn hắn từ đầu đến chân, đợi xem hắn muốn nói gì.

- Anh có thấy một cô gái khoảng mười lăm, mười sáu tuổi đi qua đây, cùng với một thằng bé không? - Gã chủ trại vừa nói vừa làm ra vẻ không để ý gì lắm, mặc dù rõ ràng là hắn đang xúc động.

- Thế ông muốn gì ở cô ấy? - Germain trả lời, không buồn che giấu sự tức giận của mình.

- Có lẽ tôi phải nói rằng điều đó không liên quan gì đến anh, anh bạn ạ! Nhưng vì tôi cũng chẳng cần giấu làm gì, tôi xin nói với anh rằng đó là một cô chần cừu mà tôi đã thuê cho năm nay, tuy không quen biết cô ấy... Khi cô ấy đến tôi thấy cô ấy có vẻ trẻ quá và yếu quá cho công việc của trại. Tôi đã cảm ơn cô ấy, và muốn trả cô tiền phí tổn của chuyến đi, và cô ấy đã giận dỗi bỏ đi, khi tôi quay lưng lại... Cô ấy vội quá đến nỗi quên cả một số quần áo và túi tiền, chắc trong cũng chẳng có gì nhiều, chắc là vài đồng xu... nhưng sau cùng, vì tôi có việc phải qua đây, tôi nghĩ là sẽ gặp cô ấy và trao lại những thứ cô bỏ quên và khoản tiền tôi còn chịu cô.

Lòng Germain quá thật thà khiến anh không thể không phân vân khi nghe câu chuyện ấy, nó không có vẻ đúng sự thật lắm nhưng cũng có thể xảy ra được. Anh đưa cặp mắt sắc nhìn thẳng vào gã chủ trại và hẳn đã chịu đựng cái nhìn dò xét ấy một cách rất trâng tráo hoặc rất chân thật.

"Mình muốn biết rõ ràng, đích xác", - Ger-main tự nhủ rồi cố nén nổi bất bình của mình:

- Đó là một cô gái ở chỗ chúng tôi, - anh nói, - tôi biết cô ấy. Chắc là cô ấy phải ở quanh đây... Nào, ta cùng tiến... chắc là sẽ tìm được cô ấy.

- Anh nói có lý, - gã chủ trại nói. - Nào, tiến lên... nhưng nếu ta không thấy cô ấy ở đầu đại lộ thì tôi cũng xin thôi... vì tôi cần phải đi theo con đường đến Ardentès.."Ồ! - Anh thợ cày nghĩ. - Ta sẽ chẳng rời người đâu! Ngay cả khi có phải cùng người đi vòng quanh cái Ao Ma suốt hai mươi bốn tiếng đồng hồ đi nữa!" - Đợi đấy đã! - Bất thành linh Germain vừa nói vừa dấn mắt nhìn vào một khóm đậu kim đang lay động một cách kỳ dị: - Nào! Nào! Cu-Pierre, có phải con đấy không, con của bố đấy phải không?

Đứa bé, nhận ra tiếng bố nó, nhảy ngay ra khỏi những cây đậu kim như một con hoẵng, nhưng khi trông thấy bố mình cùng đi với gã chủ trại, nó đứng lại như sợ hãi và lưỡng lự.

- Lại đây, Pierre của bố! Lại đây bố đây mà!

- Anh thợ cày vừa kêu lên, vừa chạy theo nó, rồi nhảy xuống ngựa để giữ lấy nó trong hai cánh tay của mình: Thế còn cô bé Marie đâu?

- Cô ấy kia, cô đang nấp vì cô sợ cái người đàn ông xấu xa mặc đồ đen kia, cả con cũng sợ.

- Này! Cứ yên tâm, anh ở đây... Marie! Marie!

Anh đây mà...

Marie bò lại gần rồi vừa nhìn thấy anh và tên chủ trại theo sát anh, cô bèn chạy lại gieo mình vào cánh tay anh; rồi bám chặt lấy anh như một cô con gái bám vào bố mình.

- Ôi! Anh Germain đừng cảm của em, - cô nói với anh, - anh che chở cho em, em không sợ anh.

Germain run lên. Anh nhìn Marie: mặt cô tái nhợt, quần áo bị gai cào rách, vì như một con nai bị bọn thợ săn dồn đuổi, cô đã phải chạy đi tìm một lùm cây. Nhưng mặt cô chẳng có vẻ gì là xấu hổ hoặc tuyệt vọng cả.

- Ông chủ của cô muốn nói gì với cô đấy.

- Anh vừa bảo cô vừa nhận xét nét mặt cô.

- Ông chủ của em ư! - Cô nói, giọng kiêu hãnh. - Con người này đâu có phải là chủ của em, và sẽ không bao giờ là chủ của em cả!...

Chính anh, anh Germain ạ, mới là chủ của em.

Em muốn anh đưa em đi với anh... Em sẽ phục vụ anh không cần lấy công!

Gã chủ trại đã tiến lên, giả vờ như hơi sốt ruột.

- %o này cô bé! - Hẳn nói. - Cô đã bỏ quên vật gì ở nhà tôi, tôi mang đến cho cô đây này.

- Chẳng có gì đâu, ông ạ, - cô bé Marie trả lời, - tôi chẳng quên gì cả, mà cũng chẳng cần xin ông cái gì...

- Hãy nghe một tý đã nào, - gã chủ trại nói tiếp, - tôi thì tôi lại có chuyện muốn nói với cô!

Nào! Đừng sợ... chỉ hai câu thôi mà...

- Thế thì ông cứ nói thật to lên... Tôi chẳng có gì bí mật với ông cả.

- Ít nhất cô hãy đến lấy tiền của cô đi đã.

- Tiền của tôi ư? Ờn Chúa! ông chẳng nợ tôi đồng nào cả!

- Anh thấy nghi lắm, - Germain khẽ nói, - nhưng không sao, Marie à... Em cứ nghe xem hẵn muốn nói gì với em... vì anh thì anh thấy tò mò muốn biết. Em sẽ nói với anh sau; anh làm thế là có lý do đấy. Em hãy đến gần con ngựa của hẵn đi... anh vẫn nhìn theo em mà.

Marie bước ba bước về phía gã chủ trại; hẵn vừa nói vừa cúi xuống quả táo ở đầu yên ngựa và hạ thấp giọng:

- Cô bé này, đây là một đồng lu-y vàng đẹp cho em! Em đừng nói gì, nghe không? Tôi sẽ nói là tôi thấy em yếu quá, không làm được việc ở trại của tôi... Và tôi sẽ không nói đến chuyện ấy nữa... Một ngày nào đó, tôi sẽ lại đi qua nhà em; mà nếu em chưa nói gì, tôi sẽ còn cho em một cái gì đó nữa... Thế rồi, nếu em hiểu biết, thì em chỉ cần nói ra: tôi sẽ đưa em về nhà tôi, hoặc là tôi sẽ đi trò chuyện với em, vào lúc chiều tối ở ngoài đồng cỏ. Em muốn tôi sẽ mang đến tặng em món quà gì nào?

- Còn đây, thưa ông, là món quà của tôi tặng ông, chính tôi! - Cô bé Marie vừa cất cao giọng trả lời vừa ném khá mạnh đồng lu-y vàng vào mặt hẵn. - Tôi cảm ơn ông rất nhiều, và mong ông khi nào lại đi qua chỗ tôi thì báo trước cho tôi biết: tất cả bọn con trai chỗ tôi sẽ ra đón tiếp ông, vì ở chỗ tôi người ta rất yêu quý những nhà tư sản nào thích lừa dối các cô gái nghèo!

Ông sẽ thấy điều đó, người ta sẽ đợi ông.

- Cô là một kẻ dối trá và nói năng ngu ngốc!

- Gã chủ trại nổi giận, vừa nói vừa giơ gậy lên dọa. - Cô muốn làm người ta tin vào điều nói dối của cô, nhưng đừng hòng moi được tiền của tôi: không ai lạ gì loại người như cô!

Marie hốt hoảng lùi lại; nhưng Germain đã lao đến gần cương ngựa của gã chủ trại, rồi lay hẵn thật mạnh:

- Bây giờ thì hiểu rồi! - Anh nói. - Và ta thấy là hẵn ở đâu về... Xuống đất ngay! Xin mời ngài! Xuống đất ngay! Rồi hai ta sẽ nói chuyện! Gã chủ trại chẳng đại gì mà vào cuộc: hẵn thúc đỉnh vào ngựa để tháo thân, rồi định lấy gậy đánh vào hai tay anh thợ cày để anh buông mình ra; nhưng Germain đã tránh được đầu gậy và nắm lấy chân hẵn khiến hẵn rời khỏi mình ngựa, ngã quật xuống đám dương xỉ, tuy nhiên sau đó hẵn lại đứng dậy được và chống trả quyết liệt. Khi đã đề được lên người hẵn, anh bảo hẵn:

- Con người táng tận lương tâm! Nếu ta muốn, ta có thể nện cho người một trận như tử!

Nhưng ta không muốn làm điều ác, mà vả lại chẳng có sự trừng phạt nào có thể sửa chữa nổi cái tâm địa của người... Song người sẽ không được rời khỏi đây chừng nào người chưa quý

xuống xin lỗi cô gái này.

Gã chủ trại vốn đã quen với những sự việc loại này, muốn biến câu chuyện thành trò đùa.

Hắn cho là tội của hắn không đến nỗi nặng vì chỉ là lời nói thôi, và hắn rất muốn xin lỗi với điều kiện là được ôm hôn cô gái, được đi uống một chút rượu ở cái quán gần đó và được chia tay nhau như những người bạn tốt.

- Người làm ta thương hại! - Germain vừa trả lời vừa ấn mặt hắn sát đất. - Và ta chỉ muốn nhanh chóng không phải nhìn cái mặt độc ác của ngươi nữa. Này, hãy đỏ mặt lên, nếu ngươi còn có thể đỏ mặt, và hãy cố đi theo con đường ăn năn chuộc tội, khi nào ngươi đi qua chỗ chúng ta.

Anh nhặt cái gậy nhựa ruồi của gã chủ trại, tỳ lên đầu gối mình và bẻ gãy, để hắn thấy sức mạnh của hai tay mình, rồi ném các mảnh vụn ra xa một cách khinh bỉ.

Rồi một tay dắt con mình và tay kia dắt cô bé Marie, anh bỏ đi, toàn thân vẫn run lên vì bất bình.

XIV. Trở về trang trại

Sau mười lăm phút, họ đã vượt qua những cái truông. Họ đi nước kiệu trên đường cái và con Xám hý lên mỗi khi nhìn thấy vật gì quen thuộc. Cu-Pierre kể lại với bố nó những gì nó hiểu được trong những chuyện đã xảy ra.

- Hai cô cháu con vừa tới, - nó nói, - người đàn ông đó đã đến nói chuyện với cô Marie của con trong chuồng cừu, là nơi hai cô cháu đã có mặt ngay để ngắm những con cừu đẹp. Con thì con đã trèo lên cái máng ăn để chơi, nên người đàn ông đó không nhìn thấy con. Thế là ông ta đã chào cô Marie của con, rồi hôn cô.

- Em đã để cho hắn hôn ư, Marie - Germain nói, toàn thân run lên vì giận dữ.

- Em cứ tưởng đó là do chân thành, một tập quán của nơi đó đối với với các cô mới đến, cũng như ở nhà chúng ta, các cô gái mới đến làm thường được bà ôm hôn, để chứng tỏ là mình đã nhận các cô vào làm và sẽ coi các cô như con đẻ của mình.

- Thế rồi, - Cu-Pierre lại nói, nó lấy làm hãnh diện được kể lại một sự cố, - người đàn ông đó đã nói với cô một điều gì đó xấu xa, một điều gì đó mà cô bảo con là đừng bao giờ nhắc lại và cũng đừng nhớ đến nữa: vì thế con cũng quên ngay Song, nếu như bố muốn con nói đó là điều gì...

- Không, Pierre của bố ạ, bố không muốn nghe đâu, và bố muốn là con cũng đừng bao giờ nhớ đến nữa.

- Nếu vậy con sẽ còn quên nữa, - đứa bé nói tiếp. - Và thế rồi người đàn ông đó có vẽ bức mình vì cô Marie bảo cô sẽ bỏ đi. Ông ta bảo cô muốn bất cứ cái gì ông ta cũng sẽ cho, một trăm pho-răng! Rồi cô Marie của con cũng lại bức mình. Thế là ông ta đến sát bên cô, như thế muốn làm hại cô Con thấy sợ nên đã lao ngay vào người cô Marie và kêu lên. Thế là người đàn ông đó đã nói như thế này: "Thế này là thế nào? Đứa bé này ở đâu rá Đưa nó ra ngoài kia cho tậ" Rồi ông ta giơ gậy lên để đánh con.

Nhưng cô Marie của con đã ngăn ông ta lại, rồi bảo ông ta thế này: "Thưa ông, chúng ta sẽ nói chuyện sau; bây giờ tôi còn phải đưa đứa bé này đến Fourche, rồi tôi sẽ quay lại." Rồi ngay sau khi ra khỏi chuồng cừu, cô Marie của con đã bảo con như thế này: "Ta phải chạy trốn ngay, Pierre của cô ạ, ta phải ra khỏi đây thật nhanh, vì người đàn ông đó độc ác, ông ấy chỉ làm hại chúng ta thôi." Thế là hai cô cháu con đã tạt ra sau các vựa lúa, đi qua một đồng cỏ nhỏ, rồi đến Fourche để tìm bố. Nhưng bố không có ở đấy và người ta không muốn cho hai cô cháu đợi.

Và thế là người đàn ông đó đã nhảy lên con ngựa ô của ông ta, đến ngay đằng sau hai cô cháu, nên hai người lại phải chạy xa hơn, thế rồi phải vào ẩn nấp trong rừng. Thế rồi, ông ta cũng đến, và khi nghe thấy ông ta đến, hai cô cháu lại phải tìm chỗ nấp. Thế rồi, khi ông ta đã đi khỏi, hai người lại bắt đầu chạy để về nhà; thế rồi, cuối cùng bố đã đến và đã tìm thấy hai cô cháu; đó, tất cả đã xảy ra như thế. Có phải không, hả cô Marie, có phải cháu chẳng quên gì không?

- Cháu chẳng quên gì, Pierre của cô ạ, và đó là sự thật. Bây giờ thì anh Germain ạ, anh sẽ làm chứng cho em và nói với mọi người ở nhà rằng, nếu em không thể ở lại nơi đó được thì không phải vì em thiếu can đảm và không muốn làm việc.

- Còn em, Marie ạ, - Germain nói, - anh xin em hãy tự hỏi mình xem, khi cần bảo vệ một phụ nữ và trừng phạt một kẻ láo xược, thì một người đàn ông hai mươi tám tuổi đã phải là già quá chưa? Thử hỏi Bastien hoặc bất cứ chàng trẻ tuổi xinh trai nào khác, có cái vinh dự là kém anh mười tuổi, xem liệu có bị người đàn ông đó, như cách nói của Cu-Pierre, dè bẹp hay không; em nghĩ sao?

- Em nghĩ, anh Germain ạ, là anh đã giúp em một việc lớn, và em sẽ nhớ ơn anh suốt đời em.

- Tất cả có thể!

- Bố yêu quý ạ, - đứa bé nói, - con chưa nói được với cô Marie điều con đã hứa với bố. Con chưa có thì giờ, nhưng về nhà con sẽ nói, và con sẽ nói với cả bà nữa.

Rốt cuộc, lời hứa của con anh khiến Germain phải suy nghĩ. Vấn đề bây giờ là phải giải thích cho bố mẹ hiểu, và trong khi phân nản về cô gái góa Guérin, không nên nói đến những ý nghĩ nào khác đã làm cho mình sáng suốt và nghiêm khắc đến thế. Khi người ta sung sướng và tự hào, thì hình như người ta dễ mạnh dạn làm cho mọi người chấp nhận hạnh phúc của mình; nhưng khi ở phía này thì bị từ chối, ở phía kia lại bị chê trách, thì đó không phải là một tình huống dễ chịu lắm.

May mà Cu-Pierre đã ngủ, khi họ về đến trại lính canh, Germain đặt nó lên giường, không làm cho nó thức dậy. Rồi anh đi vào giải thích mọi chuyện với tất cả khả năng của mình. Bác Maurice, ngồi trên cái ghế đầu ba chân của mình, ngay lối vào nhà, nghiêm trang nghe anh nói, rồi mặc dù bác không hài lòng về kết quả chuyến đi, nhưng khi Germain kể về những cung cách làm đóm của cô gái góa và hỏi bố vợ mình là liệu anh có thời gian để dành cả năm mươi hai ngày chủ nhật vào việc đi tán tỉnh cô ta, mà vẫn có nguy cơ bị đuổi về, sau một năm không, thì ông vừa cúi đầu tỏ vẻ đồng ý, vừa trả lời:

- Con không sai, Germain ạ; không thể làm thế được.

Rồi sau đó, khi Germain kể về việc anh đã buộc phải đưa cô bé Marie về cho thật nhanh, để cứu cô thoát khỏi những lời mắng nhiếc, và có thể cả những hành vi thô bạo của một tên chủ độc ác như thế nào, bác Maurice lại vừa cúi đầu tán đồng, vừa nói:

- Con đã không sai, Germain ạ; phải làm như thế thôi.

Khi Germain đã kể xong câu chuyện và đưa ra tất cả những lý lẽ của mình, ông bố vợ và bà mẹ vợ vừa nhìn nhau vừa cùng phát ra một tiếng thở dài to, đầy vẻ nhản nhục. Rồi ông chủ gia đình vừa đứng dậy vừa nói:

- Thôi! Đành thuận theo ý Chúa! Tình thân ái đâu có phải ra lệnh mà được!

- Anh vào ăn tối đi, Germain. - Bà mẹ vợ nói. - Thật khổ là chuyện đó không dàn xếp được tốt hơn; nhưng rốt cuộc là có vẻ Chúa không muốn thế. Phải tìm chỗ khác thôi.

- Phải, - Ông già nói thêm, - đúng như bà nói, ta sẽ tìm chỗ khác thôi.

Trong nhà không còn tiếng động nào khác, rồi ngày hôm sau, vào lúc rạng sáng, khi ngủ dậy cùng với lũ chim chiến chiến, Cu-Pierre không còn bị kích động vì những biến cố khác thường của các ngày trước đó nữa, nó lại trở lại tình trạng uể oải của những trẻ con nông thôn cùng lứa tuổi, quên hết tất cả những gì đã luẩn quẩn trong đầu óc nó, và chỉ nghĩ đến chơi đùa với các anh em mình và làm người lớn với lũ bò và ngựa. Germain cũng cố quên, lại đắm mình trong công việc; nhưng anh trở nên buồn quá và đãng trí quá, đến nỗi ai cũng nhận thấy thế. Anh không nói với cô bé Marie, không nhìn cô nữa; tuy vậy nếu có ai hỏi anh cô đang ở đồng cỏ nào, và cô đã đi theo con đường nào, thì trong bất cứ thời điểm nào trong ngày, anh cũng có thể nói được, nếu như anh muốn trả lời. Anh không dám xin bố mẹ nhận cô vào trại trong mùa đông, và tuy vậy, anh vẫn biết rõ là nhất định cô phải khổ vì nghèo túng. Nhưng cô lại không khổ và mẹ Guil-lette không bao giờ có thể hiểu được làm thế nào mà chỗ củi dự trữ ít ỏi của mình không hề bớt đi tý nào, và làm thế nào mà nhà kho của mình cứ sáng ra lại đầy ắp, trong khi nó

hầu như rỗng không vào buổi tối. Về lúa mì và khoai tây cũng vậy. Có người nào đó đã đi qua cửa sổ tầng áp mái, và đổ một túi xuống nền nhà mà không làm ai thức dậy, cũng chẳng để lại dấu vết gì. Bà lão vừa lo sợ vừa mừng rỡ; bà bắt con gái không được nói gì về chuyện đó, bảo nhớ có ai biết đến phép màu ở nhà mình, họ sẽ cho bà là phù thủy.

Bà nghĩ chắc hẳn có ma quỷ dính dáng vào việc này, nhưng bà không vội vàng bất hòa với chúng, bằng cách nhờ cha xứ làm phép trừ tà cho nhà mình; bà tự nhủ là rồi sẽ đến lúc quỷ Satan đến đòi linh hồn mình để đổi lại những việc thiện nó đã làm cho mình.

Cô bé Marie hiểu rõ sự thật hơn, nhưng không dám nói với Germain, vì sợ anh trở lại chuyện cưới xin, nên giả vờ với anh là mình chẳng nhận thấy gì cả..

XV. Mẹ Maurice

Một hôm, mẹ Maurice thấy chỉ có mình mình trong vườn quả với Germain, bèn thân mật nói với anh:

- Tội nghiệp con rể của mẹ, mẹ nghĩ rằng anh không được khỏe. Anh không ăn được nhiều bằng mọi khi, anh chẳng cười nữa, càng ngày anh càng ít chuyện trò. Có phải ai đó ở nhà bố mẹ, hoặc chính là bố mẹ đã làm cho anh buồn, mà không biết và cũng chẳng muốn thế không?

- Không phải, mẹ ạ, - Germain trả lời, - mẹ vẫn tốt với con, chẳng khác gì mẹ đẻ của con, thế mà con còn than phiền về mẹ, hoặc về bố, hoặc về bất cứ ai trong nhà, thì chẳng hóa ra con lại là một kẻ bội bạc hay sao.

- Nếu thế thì con ạ, chắc là anh lại buồn vì cái chết của vợ anh đấy thôi. Lẽ ra cùng với thời gian anh phải thấy khuây khỏa, đằng này nỗi buồn của anh lại nặng nề thêm, nên anh nhất định phải làm theo lời khuyên rất khôn ngoan của bố vợ anh: là phải lấy vợ kế đi.

- Phải đấy, mẹ ạ, con cũng nghĩ thế; nhưng những người mà bố mẹ đã khuyên con chọn làm vợ đều không hợp với con. Khi nhìn thấy họ, lẽ ra con phải quên Catherine của con đi, thì con lại càng nhớ đến cô ấy hơn.

- Thế là cứ nhìn bên ngoài, Germain ạ, bố mẹ chưa đoán được đúng ý thích của anh. Vậy anh phải giúp bố mẹ, nói thật với bố mẹ. Chắc chắn là ở đâu đó phải có một người vợ tạo ra cho anh, vì Chúa lòng lành chẳng tạo ra ai mà lại không dành cho người ấy một niềm hạnh phúc, có thể tìm thấy được trong một người khác.

Vậy nếu anh biết người vợ cần cho anh ấy, có thể lấy được ở đâu thì anh cứ lấy; và dù cô ấy đẹp hay xấu, trẻ hay già, giàu hay nghèo thì bố vợ anh và mẹ đây, cả hai người đã nhất quyết đồng ý với anh; vì nhìn thấy anh buồn bố mẹ cũng rất mệt, và bố mẹ không thể yên lòng được nếu chính anh không được yên lòng.

- Mẹ ạ, mẹ cũng tốt như Chúa lòng lành vậy, mà cả bố mẹ cũng thế, - Germain trả lời, - nhưng dù bố mẹ có thương con, bố mẹ cũng không chữa được bệnh buồn chán cho con: vì người con gái con muốn lấy lại chẳng đoái hoài gì đến con cả.

- Vậy là nó còn trẻ quá phải không? Dính líu với một đứa còn trẻ đối với anh là trái lẽ thường đấy.

- Đúng là thế! Mẹ ạ, con đã điên rồi dính líu với một cô còn trẻ, và con vẫn tự trách mình về điều ấy. Con tìm mọi cách để không nghĩ đến cô ta nữa; nhưng khi làm việc cũng như khi nghỉ ngơi, khi đi lễ cũng như khi nằm trong giường, ở cạnh các con con hay cạnh bố mẹ, con vẫn luôn nghĩ đến cô ấy, không thể nghĩ đến cái gì khác được.

- Thế thì khác nào người ta đã niệm thần chú để hại anh rồi, phải không Germain? Nếu vậy thì chỉ có một phương thuốc, đó là làm thế nào để cô gái đó thay đổi ý kiến và chịu nghe theo anh mà thôi. Vậy mẹ sẽ phải can thiệp vào, để xem có thể được không. Anh cho mẹ biết cô ấy ở đâu và tên là gì.

- Ôi! Mẹ thân yêu, con chẳng dám đâu, - Germain nói, - vì mẹ sẽ chế giễu con mất.

- Mẹ sẽ không chế giễu anh đâu, Germain ạ, vì anh đang buồn, và mẹ chẳng muốn làm anh phải buồn thêm. Nhất định không phải là con Franchette rồi?

- Không, mẹ ạ, nhất định không phải rồi.

- Hay là con Rosette?

- Không phải ạ.

- Vậy anh nói đi, vì nếu phải kể tên tất cả con gái vùng này thì mẹ sẽ không bao giờ kể hết được.

Germain cúi đầu xuống và không biết trả lời thế nào.

- Thôi! - Mẹ Maurice nói. - Hôm nay mẹ hãy để cho anh được bình tâm; có thể ngày mai anh sẽ tin mẹ hơn, hoặc là em dâu anh sẽ có cách hỏi anh khéo léo hơn chẳng.

Rồi bà nhặt cái giỏ để đi phơi quần áo lên các bụi rậm.

Germain cũng giống trẻ con, chúng thường chỉ quyết định khi thấy mọi người không để ý đến chúng nữa. Anh bước theo mẹ vợ, rồi cuối cùng vừa nói vừa run, kể tên cô bé Marie nhà mẹ Guillelte.

Mẹ Maurice sững sốt vô cùng: đó là cô gái cuối cùng mà mẹ có thể nghĩ đến. Nhưng mẹ tế nhị không kêu to lên, mà chỉ bình phẩm trong đầu thôi. Rồi nhận thấy sự im lặng của mình đè nặng lên lòng Germain, mẹ đưa anh cái giỏ và nói:

- Thế nào, đó không phải là một lý do để anh không giúp đỡ mẹ trong công việc đấy chứ?

Mang hộ mẹ cái này, rồi đến nói chuyện với mẹ.

Anh đã nghĩ kỹ chưa, Germain? Đã thật nhất quyết chưa?

- Chao ôi! Không thể nói như thế được, mẹ thân yêu ạ: con chỉ có thể nhất quyết nếu con có thể thành công thôi; đằng này người ta có nghe con đâu, nên con chỉ nhất quyết chữa cho mình khỏi bệnh, nếu chữa được, thôi.

- Và nếu anh không chữa được thì sao?

- Cái gì cũng có thời hạn của nó, mẹ Maurice ạ: khi con ngựa mang quá nặng, nó sẽ quy; và khi con bò chẳng có gì ăn, nó sẽ chết.

- Nói vậy là anh sẽ chết, nếu không thành công ư? Đã có Trời, Germain ạ! Mẹ không thích một người đàn ông như anh nói những chuyện ấy, bởi vì khi người ta nói thế nào thì người ta nghĩ thế ấy. Anh rất can đảm, mà sự yếu đuối thật nguy hiểm ở những người mạnh. Thôi nào, cứ hy vọng đi. Mẹ không nghĩ rằng một cô gái sống trong cảnh nghèo túng, được anh tìm đến và đem đến biết bao nhiêu vinh dự, lại có thể khước từ anh được.

- Vậy mà đó là sự thật, cô ấy khước từ con.

- Thế cô ta viện lý do gì để làm thế?

- Cô ấy bảo là vì mẹ luôn làm điều tốt cho cô ấy, là gia đình cô chịu ơn gia đình mình nhiều, nên cô không muốn làm phiền lòng mẹ khi vì cô mà con bỏ ý định lấy một người vợ giàu.

- Nó nói thế, chúng tỏ nó là con người tốt và là nó thật thà. Nhưng Germain này, khi nói thế với anh, nó chẳng hề làm cho anh khỏi bệnh, vì chắc nó phải bảo là nó yêu anh và sẽ lấy anh, nếu bố mẹ đồng ý chứ?

- Đây đúng là điều tệ hại! Cô ấy bảo trái tim cô ấy không hề hướng về con.

- Nếu nó lại nói điều nó không nghĩ, nhằm làm cho anh xa lánh nó dễ dàng, thì đó thật là một con bé xứng đáng được chúng ta yêu quý và được chúng ta bỏ qua cái tuổi còn non nớt của nó, vì nó hiểu lẽ phải một cách già dặn.

- Thế ạ? - Germain nói, bất chợt thấy hé ra một niềm hy vọng mà anh chưa từng thấy:

- Cô ta thật khôn ngoan và cư xử thật là phải lẽ!

Nhưng nếu quả cô ấy biết điều như vậy, thì con lại rất sợ là vì mình không vừa ý cô ấy..- Germain này, - mẹ Maurice nói, - anh phải hứa với mẹ sẽ giữ yên lặng trong cả tuần này, sẽ không tự giầy vò mình tý nào, sẽ ăn ngủ và vui vẻ như xưa. Còn mẹ, mẹ sẽ nói với bố anh, và nếu bố anh đồng ý, thì khi đó anh sẽ được biết tình cảm thực sự của người con gái đối với anh.

Germain hứa, và tuần lễ đã trôi qua mà không thấy bố Maurice nói riêng với anh một lời nào và có vẻ như cũng không nghi ngờ gì cả.

Anh thợ cày cố gắng tỏ vẻ yên lặng, nhưng anh lại càng xanh xao hơn và bần khoản hơn.

XVI. Cô bé Marie

Cuối cùng sáng chủ nhật, sau khi xem lễ mi xa, bà mẹ vợ hỏi anh là từ sau buổi nói chuyện với bà ở vườn quả, anh đã nhận được gì ở cô bạn tốt chưa.

- Chưa có gì cả. - Anh trả lời. - Con chưa nói chuyện với cô ấy.

- Nếu anh không nói chuyện với nó, thì làm thế nào để thuyết phục nó được?

- Con chỉ mới nói chuyện với cô ấy có mỗi một lần. Đó là hồi chúng con cùng ở Fourche; còn từ đó đến nay con chẳng nói với cô ấy một lời nào cả. Sự khước từ của cô ấy đã gây ra cho con biết bao nhiêu buồn phiền, nên con nghĩ thà không phải nghe cô ấy nói lại với con là cô ấy không yêu con, thì còn hơn.

- Thế thì này, con ạ, bây giờ phải nói với nó đi; bố vợ anh cho phép anh làm việc ấy đấy.

Thôi nào, quyết định đi! Mẹ bảo anh thế, và nếu cần, mẹ muốn thế; vì anh không thể cứ ở trong tình trạng nghi ngờ ấy được nữa.

Germain vâng lời. Anh đến nhà mẹ Guillette, đầu cúi thấp và vẻ mặt nặng trĩu ưu tư. Cô bé Marie chỉ có một mình ở góc bếp, mãi suy nghĩ nên không nghe thấy Germain đi đến. Khi nhìn thấy anh trước mặt mình, cô giật nảy mình trên cái ghế tựa, mặt đỏ bừng.

- Cô bé Marie này, - anh vừa nói vừa ngồi xuống bên cô, - anh đến đây là làm phiền em và quấy rầy em, anh biết rõ thế; nhưng ông cụ và bà cụ nhà anh (nói theo lệ thường, chỉ những người chủ gia đình) cứ muốn là anh phải nói với em và hỏi em làm vợ. Em thì em không muốn thế, anh đã biết.

- Anh Germain này, - cô bé Marie trả lời, - vậy là anh nhất quyết yêu em ư?

- Điều đó làm em bức mình, anh biết thế, nhưng đó không phải lỗi của anh: nếu em có thể thay đổi ý kiến, anh sẽ vui lòng quá và chắc chắn là anh không xứng đáng được như thế. Nào, hãy nhìn anh đi, Marie, anh xấu ghê lắm, phải không?

- Không, anh Germain ạ, - cô vừa trả lời vừa mỉm cười, - anh còn đẹp hơn em.

- Em đừng giấu cợt; hãy nhìn anh một cách độ lượng; anh chưa thiếu một sợi tóc nào, một cái răng nào. Mắt anh nói với em rằng anh yêu em. Em cứ nhìn vào mắt anh mà xem, điều đó có viết trong ấy đấy, và bất cứ cô gái nào cũng đọc được thứ chữ viết ấy.

Marie nhìn vào trong mắt Germain với một niềm tin vững chắc, hồn nhiên; rồi đột nhiên cô quay mặt đi, rồi run bần bật.

- Ôi! Trời ơi! Anh làm em sợ, - Germain nói, - em nhìn anh như thể anh là gã chủ trại Ormeaux vậy. Anh xin em đừng có sợ anh, vì điều đó làm anh quá đau khổ. Anh là anh sẽ không nói với em những điều xấu xa đâu. Anh sẽ không hôn em nếu em không muốn, và khi nào em muốn đuổi anh đi, em chỉ cần chỉ cho anh cái cửa ra. Nào, anh có cần phải ra để cho em hết run không?

Marie chìa bàn tay cho anh thợ cày, nhưng không quay mặt lại, đầu cô vẫn ngả về phía lò sưởi, và không nói một lời.

- Anh hiểu, - Germain nói, - em thương hại anh vì em tốt bụng mà; em bức mình vì đã làm anh

khổ, nhưng không phải vì vậy mà có thể yêu anh được, phải không? - Tại sao anh cứ nói với em những điều đó, hả anh Germain? - Cuối cùng cô bé Marie trả lời. - Vậy ra anh muốn làm em phải khóc ư?

- Cô bé tội nghiệp, em tốt bụng, anh biết; nhưng em không yêu anh, và em giấu mặt em đi vì em sợ anh nhìn thấy vẻ khó chịu và nổi ghê tởm của em. Còn anh! Chỉ nắm tay em thôi, anh cũng chẳng dám! Trong rừng, khi con anh ngủ, và cả em cũng ngủ, suýt nữa thì anh đã hôn em thật nhẹ nhàng. Nhưng anh thà xấu hổ đến chết đi được còn hơn đòi hỏi em điều đó, và trong đêm hôm đó, anh đã đau đớn như một người bị chết dần chết mòn vậy. Kể từ dạo đó, đêm nào anh cũng mơ thấy em. Ôi! Anh đã hôn em bằng thích, Marie ạ! Nhưng em thì, trong thời gian đó, em ngủ mà chẳng mơ thấy gì cả. Còn bây giờ, em có biết anh đang nghĩ gì không? Anh đang nghĩ là nếu em quay lại nhìn anh với những con mắt của anh nhìn em, và nếu em xích mặt em lại gần mặt anh, thì anh tưởng anh có thể lăn ra chết vì sung sướng được. Còn em, em đang nghĩ là nếu điều ấy xảy ra với em, thì em có thể chết được vì giận dữ và xấu hổ!

Germain cứ nói như trong một giấc mơ mà không nghe thấy mình nói gì. Cô bé Marie vẫn run, nhưng vì anh còn run nhiều hơn nên anh cũng chẳng nhận ra nữa. Đột nhiên cô quay người lại; mặt đầm đìa nước mắt và nhìn anh có vẻ trách móc. Anh thợ cày tội nghiệp nghĩ chắc đây là đòn cuối cùng nên không đợi nghe bản án, anh đứng dậy định bỏ đi, nhưng cô gái đã giữ anh lại, vòng tay ôm lấy anh, và giấu đầu vào ngực anh.

- Ôi! Anh Germain, - cô vừa nói vừa thốn thức, - vậy ra anh không đoán được là em yêu anh ư?

Có lẽ Germain sẽ hóa điên mất nếu con trai anh đang đi tìm bố không phi nước đại, trên một cái gậy, vào ngôi nhà tranh, với đứa em gái trên lưng, tay cầm một cành liễu giỏ đang vụt lên con tuần mã tượng tượng ấy, và không gọi cho anh tỉnh lại. Anh bế thẳng bé lên, rồi đặt nó vào hai tay vợ chưa cưới của mình.

- Nay, - anh nói với cô, - khi yêu anh, em đã làm cho nhiều người được sung sướng đấy!.

XVII. Đám cưới vùng quê

Đến đây là hết câu chuyện về Germain đúng như anh, người thợ cày giỏi, chính anh, đã kể cho tôi nghe! Tôi xin lỗi bạn, bạn đọc thân mến ạ, là đã không dịch được hay hơn; vì cần phải có một bản dịch thật sự cho thứ ngôn ngữ cổ xưa và hồn nhiên của những dân quê vùng tôi ca ngợi (như cách nói xưa kia). Nhưng đó còn là một thú vui, khi được nghe thứ tiếng Pháp đậm đà vẫn đang ngự trị Ở tỉnh lẻ cổ xưa miền trung nước Pháp là đất Berry ấy. Đó là cái xứ được bảo tồn nhất, còn có thể tìm thấy được vào giờ này. Một vài tục lệ thật là lạ lùng, thật là thú vị, khiến tôi hy vọng có thể làm cho bạn vui thêm một lúc nữa, bạn đọc thân mến ạ, nếu bạn cho phép tôi kể lại tỉ mỉ một đám cưới ở vùng quê, chẳng hạn như đám cưới Ger-main mà tôi đã vui sướng được tham dự.

Đó là mùa đông, vào khoảng lễ hội giả trang, thời kỳ thích hợp trong năm ở quê tôi để làm lễ cưới. Vào mùa hè, người ta không có mấy thời gian, mà những công việc của một trang trại không thể hoãn lại tới ba ngày, chưa kể đến những ngày phụ thêm, dành để làm tiêu tan một cách vất vả cả cơn say tinh thần lẫn cơn say thể chất do một lễ hội để lại. Tôi đang ngồi dưới cái hòm rộng của một bếp lò sưởi cổ kính, thì chợt một loạt tiếng súng ngắn, những tiếng chó sủa và những tiếng đình tai của kèn túi báo hiệu là cô dâu chú rể đang đi đến gần. Chẳng mấy lúc, bố và mẹ Maurice, Germain và cô bé Marie, theo sau là vợ chồng Jacques, những bà con thân thích của hai họ, và cha đỡ đầu, mẹ đỡ đầu của cô dâu chú rể cùng bước vào sân.

Cô bé Marie còn chưa nhận được những quà cưới, gọi là chế phục, chỉ mới mặc mấy thứ đẹp nhất trong đồng quần áo cũ khiêm nhường của cô: một áo dài bằng da thô màu sẫm, một khăn trùm trắng, có hình cành lá cây to màu sắc sặc sỡ, một áo choàng đỏ rất thịnh hành hồi đó, và một cái mũ bằng mu-xơ-lin trắng toát. Trông cô tươi cười, không hề kiêu căng, mặc dù có nhiều lý do để kiêu căng. Germain thì trịnh trọng và cảm động đi cạnh cô. Nếu là một cô gái khác thì có lẽ đã làm ra vẻ quan trọng và đắc thắng; vì ở mọi đẳng cấp, một cô gái được người ta lấy làm vợ vì đôi mắt đẹp của mình cũng là một điều đáng kể. Người ta thấy rõ là cô đang mê say chồng mình, và không rời hơi để ý đến dư luận của những người khác. Cô vẫn giữ được vẻ kiên quyết mà lại khiêm nhường của mình; cô thật hoàn toàn chân thành và đầy thiện ý; không có gì xấp xược trong thành công của cô, không có gì cá nhân trong niềm tin của cô về sức mạnh của mình. Tôi chưa bao giờ thấy có cô dâu nào đáng yêu đến thế: khi mấy người bạn gái hỏi cô là cô có hài lòng không, cô đã trả lời rành rọt như thế này: "Chà! Dĩ nhiên rồi, mình chẳng có gì phàn nàn về Chúa lòng lành cả." Bác Maurice đại diện cho mọi người phát biểu; như thường lệ, bác nói lời chúc mừng và mời mọc. Đầu tiên bác buộc vào hòm lò sưởi một cành nguyệt quế có trang điểm bằng những dải băng: cái đó gọi là tổng thư, nghĩa là giấy báo hỷ; rồi bác phân phối cho mỗi khách mời một cây thánh giá nhỏ, được làm bằng một mẫu băng hồng xuyên qua một mẫu băng xanh lam; màu hồng cho cô dâu, màu xanh lam cho chú rể; các khách mời, cả nam và nữ, phải giữ phù hiệu ấy để vào ngày cưới người thì cài vào mũ bà xơ, người thì cài vào khuyết áo của mình. Coi như đó là thư gia nhập, hoặc thẻ vào cửa.

Thế rồi bác Maurice đọc lời chúc mừng. Bác mời ông chủ nhà và tất cả hội của ông, nghĩa là tất cả con cái, họ hàng, bạn bè và đầy tớ, đến dự lễ cưới, ăn tiệc, vui chơi, nhảy nhót và tham dự tất cả các tiết mục sau đó.

Mặc dù khách khứa được mời rộng rãi, hết nhà nọ đến nhà kia trong toàn xứ đạo, nhưng theo phép lịch sự, rất kín đáo trong nông dân, thì chỉ hai người trong mỗi nhà được đến dự là một người trong cặp vợ chồng chủ gia đình và một người trong số con cái của họ.

Mời mọc xong, cô dâu chú rể và bố mẹ họ cùng đến ăn bữa chiều ở trại lính canh.

Cô bé Marie lại trông ba con cừu trên đất xã, và Germain lại làm đất như chưa có gì xảy ra.

Vào hôm trước ngày được ấn định cho lễ cưới của họ, khoảng hai giờ chiều thì đội nhạc tới, gồm có người thổi kèn túi và người chơi đàn vi-en với những nhạc cụ của họ được trang điểm bằng những dải băng bay lất phất; họ chơi một hành khúc theo một nhịp điệu hơi chậm cho những bàn chân không phải ở địa phương, nhưng lại hoàn toàn khớp với tính chất đất đai màu mỡ và đường sá nhấp nhô của vùng này. Bọn thanh niên và trẻ con nổ một loạt súng ngắn, báo hiệu bắt đầu buổi lễ. Người ta tụ tập đông dần, rồi nhảy nhót trên thảm cỏ trước nhà để gây không khí vui vẻ. Lúc chập tối, người ta bắt tay vào những công việc sửa soạn lạ lùng, rồi chia thành hai đoàn, và khi trời đã tối hẳn thì người ta tiến hành nghi lễ đồ chế phục.

Nghi lễ này diễn ra ở nhà cô dâu, ngôi nhà tranh của mẹ Guillette. Mẹ Guillette kéo theo mình cô con gái, mười hai cô mục đồng trẻ đẹp, là bạn và bà con của cô dâu, hai hoặc ba bà đã có tuổi, là những bà hàng xóm nói giỏi, đối đáp nhanh và bảo vệ một cách cứng rắn các tục lệ cũ. Rồi mẹ lại chọn lấy mười hai nhà quán quân khỏe mạnh, cũng trong đám bạn bè và bà con của mình; cuối cùng là ông thợ gai già của xứ đạo, nếu được người hoạt bát và nói giỏi thì càng tốt.

Trong vùng quê chúng tôi ông thợ nghiền gai hoặc ông thợ chải len (hai nghề thường hợp nhất làm một) đóng vai trò của bagvalan, ông thợ may trong làng, ở Bretagne. Ông là người của tất cả các buổi lễ long trọng, hiếu hoặc hỷ, vì căn bản ông là người uyên bác và nói giỏi, nên trong những trường hợp ấy ông luôn chăm lo phát biểu, để hoàn tất một số thủ tục một cách xứng đáng. Những người làm các nghề đi rong, không chăm sóc được gia đình mình, lại thường len lỏi được vào lòng các gia đình khác, và trở thành bẻm mép, vui nhộn, kể chuyện giỏi và biết hát. Bác thợ nghiền gai, được dùng từ thời xa xưa, và một viên chức làng quê khác, mà lát nữa chúng tôi sẽ nói đến, là bác phu đào huyết, luôn luôn là những bậc tài trí vững vàng của địa phương. Họ đã từng nói nhiều chuyện về ma hiện hình, và biết quá rõ các trò ma quỷ có thể làm được, nên họ chẳng sợ chúng mấy.

Các phu đào huyết, các thợ làm gai và các hồn ma, tất cả bọn họ thường thi hành các xảo thuật của họ, đặc biệt là về ban đêm. Ban đêm cũng là khi bác thợ làm gai kể lại những câu chuyện truyền thuyết thảm thương. Mong bạn đọc cho phép tôi đi ra ngoài đề một chút...

Khi gai đã đến độ, nghĩa là đã được ngâm trong dòng nước chảy đủ rồi, và đã được phơi dờ dang trên bờ, thì người ta đem về sân nhà; người ta đặt gai đứng thành từng bó, thân cây xoạc ra ở phía dưới, còn đầu thì buộc thành từng cục, thế là tối đến trông đã hơi giống những con ma bé nhỏ, trắng toát, đứng trên những đôi chân mảnh khảnh, và bước đi không một tiếng động dọc theo các bức tường.

Vào cuối tháng chín, khi đêm vẫn còn ấm áp, dưới ánh trăng mờ người ta bắt đầu nghiền gai. Ban ngày gai đã được hấp trong lò; tối đến người ta lấy ra để nghiền lúc gai còn nóng. Để làm công việc này người ta dùng một thứ giá, trên có một đòn bẩy bằng gỗ, khi rơi xuống các cái rãnh thì bằm cây gai ra mà không cắt nó đứt hẳn. Thế là ban đêm, trong vùng đồng quê, người ta nghe thấy ba tiếng đập nhanh, khô khốc và nhát gừng. Rồi im lặng: đó là lúc cánh tay người thợ rút nắm gai ra để nghiền một đoạn khác theo chiều dài của cây gai. Và ba tiếng đập lại tiếp tục; đó là lúc cánh tay kia tác động lên đòn bẩy, và cứ luôn luôn thế, cho đến tận lúc mặt trăng bị những tia sáng đầu tiên của vầng đông che khuất. Vì công việc đó chỉ kéo dài vài ngày trong năm, lũ chó chưa quen nên luôn sủa lên những tiếng kêu than, vang khắp bốn phương trời.

Đó là thời điểm ở đồng quê có những tiếng động lạ tai và bí hiểm. Đàn sếu di trú bay qua các vùng mà ban ngày mắt thường khó nhận ra chúng. Ban đêm thì chỉ nghe thấy tiếng chúng thổi; và những tiếng khàn khàn và rền rĩ ấy, mất hút trong các đám mây, nghe giống như tiếng gọi và lời chào vĩnh biệt của những linh hồn bị đầy đọa, đang cố tìm đường lên trời, mà một định mệnh không cưỡng lại được, cứ buộc phải bay là là gần mặt đất, xung quanh nhà ở của con người; vì những con chim di trú đó có những nỗi bất trắc lạ thường và những nỗi lo âu bí hiểm, trong quá trình vượt không gian của chúng.

Đôi khi chúng bị mất gió, đó là lúc các làn gió nhẹ thất thường chống đối lại nhau, hoặc nối tiếp nhau ở những vùng cao. Thế là lúc đó, biết bao nhiêu lời nguyện rửa man đại, hoặc biết bao nhiêu câu hỏi lo ngại đã được trao đổi, bằng một ngôn ngữ xa lạ, giữa những khách hành hương có cánh ấy?

Trong đêm tối vang động, đôi khi người ta nghe thấy những tiếng la ó buồn thảm ấy quay cuồng khá lâu trên các mái nhà; và vì không thể nhìn thấy gì, người ta cảm thấy, mặc dù không muốn, một thứ sợ hãi và một nỗi khó chịu cảm thông, cho đến tận lúc cái đám mây nước nở ấy biến mất trong không gian bao la.

Còn những tiếng động khác nữa mà chỉ riêng thời điểm này trong năm mới có, và chủ yếu trong các vườn quả. Người ta chưa hái quả, và hàng nghìn thứ tiếng nổ lụp tụp, làm cho cây cối giống như những động vật vậy. Một cành cây rít lên kèn kẹt, khi nó bị cong xuống dưới một trọng lượng đột nhiên đạt tới độ phát triển cuối cùng của nó; hoặc là một quả táo rời khỏi cành và rơi xuống chân bạn, làm thành một tiếng đục, trên nền đất ẩm. Hoặc bạn nghe thấy tiếng một sinh vật, mà bạn không nhìn thấy, vừa chạy trốn vừa va quệt vào cành cây và ngọn cỏ: đó là con chó của người nông dân, kẻ rình rập tò mò, lo sợ, vừa hỗn láo lại vừa nhút nhát ấy, nó luồn lọt khắp nơi, nó chẳng bao giờ ngủ, nó luôn luôn tìm kiếm, chẳng hiểu tìm cái gì, nó núp trong bụi rậm để rình bạn và chạy trốn khi nghe thấy tiếng quả táo rơi, vì tưởng bạn ném một hòn đá vào nó.

Suốt những đêm đó, những đêm mây mù xám xịt, bác thợ làm gai kể những chuyện phiêu lưu kỳ lạ về những ma trơi và thổ trắng, về những linh hồn tội lỗi, và về những tên phù thủy biến thành chó sói, về dạ hội phù thủy ở ngã tư đường cái, và về những con cú tiên tri ngoài nghĩa địa.

Tôi nhớ đã qua những giờ đầu tiên của ban đêm như thế, xung quanh những cỗ máy nghiền đang hoạt động, và tiếng máy chạy ngắt quãng câu chuyện của bác thợ làm gai ở chỗ khuất khiếp nhất, khiến chúng tôi rùng mình, và lạnh toát cả người. Và thường cũng có khi bác vừa nghiền vừa nói tiếp; và có đến bốn năm tiếng bị mất:

chắc là những tiếng đáng sợ mà chúng tôi không dám bảo bác nhắc lại, và vì thiếu mấy tiếng đó nên câu chuyện bác kể vốn đã rất bí mật và thâm đậm, lại càng bí mật và khủng khiếp.

Các cô hầu phí công báo cho chúng tôi là đã khuya lắm rồi, không nên ở ngoài trời nữa, là giờ ngủ của chúng tôi đã điểm từ lâu: ngay chính các cô cũng chết thèm, muốn được nghe nữa; và sau đó chúng tôi đã băng qua xóm để về nhà với bao nỗi khiếp sợ! Cái cổng nhà thờ sao mà có vẻ sâu đến thế, và bóng các cây cổ thụ sao mà có vẻ dày và đen đến thế! Còn cái nghĩa địa người ta không nhìn đến nó, người ta nhắm mắt lại khi đi cạnh nó..Nhưng bác thợ làm gai cũng không phải chỉ thích làm cho người ta sợ hơn người giữ kho đồ thờ; bác cũng thích làm người ta cười; khi cần bác cũng biết giễu cợt và có tình cảm, như khi cần ca ngợi lễ cưới, chính bác là người thu thập và giữ lại trong trí nhớ của mình những bài hát cổ nhất, và truyền đạt lại cho những người sinh sau. Vậy chính bác sẽ là người đóng vai một nhân vật và sẽ biểu diễn trong nghi lễ trình đồ chế phục, trong đám cưới cô bé Marie

XVIII. Bộ chế phục

Khi tất cả mọi người đã tề tựu ở trong nhà thì người ta đi đóng tất cả các cửa ra vào và cửa sổ lại một cách hết sức cẩn thận; người ta còn chặn cả cửa sổ con ở tầng áp mái; người ta lấy những tấm ván, những cái mề, những gốc cây và những cái bàn, chặn ngang tất cả các lối ra, như thể sửa soạn để chống lại một cuộc vây hãm vậy; và trong cái nội thất được gia cố ấy, có một không khí im lặng, chờ đợi khá trịnh trọng, cho đến tận lúc người ta nghe thấy xa xa có những tiếng hát, tiếng cười và tiếng các nhạc cụ thôn dã. Đó là đoàn chú rề, Germain đi đầu, theo sau là những người bạn hăng hái nhất của anh, rồi đến bác phu đào huyết, các bà con, bạn bè và đầy tớ, tạo thành một đoàn tùy tùng vui vẻ và vững vàng.

Song càng đến gần nhà thì họ càng đi chậm lại, bàn tính với nhau rồi im lặng. Các cô gái bị nhốt trong nhà đã dành lại cho mình một số khe nhỏ ở các cửa sổ, qua đó họ nhìn thấy người ta đi đến và triển khai theo trật tự chiến đấu. Trời mưa bụi và lạnh làm cho tình huống thêm vẻ thú vị, trong khi một ngọn lửa lớn tít tách trong lòng lò sưởi ngôi nhà. Marie chỉ muốn rút ngắn bớt cuộc bao vây nhất định sẽ kéo dài theo ước lệ này; cô không thích để chồng sắp cưới của mình phải chịu rét cồng như thế, nhưng trong trường hợp này, không những cô không có quyền phát biểu, mà còn phải chia sẻ công khai những trò nghịch ngợm độc ác cùng các bạn mình.

Khi hai trận tuyến đã đối mặt với nhau như vậy thì một loạt tiếng súng nổ từ bên ngoài, làm cho tất cả chó quanh đấy sủa ầm lên. Lũ chó trong nhà vừa sủa vừa xô ra cửa, vì chúng tưởng là có một cuộc tấn công thực sự, còn bọn trẻ con thì, mặc dù mẹ chúng đã cố sức dỗ dành, nhưng vô ích, chúng vẫn òa khóc và run sợ. Tất cả cảnh đó được diễn rất khéo khiến một người lạ có thể tưởng là thật, và có lẽ sẽ tự đặt mình vào thế phòng ngự để chống lại một toán cướp.

Đó là lúc bác phu đào huyết, là nhà thơ hát rong và nhà hùng biện của chú rề, ra đứng trước cửa ngôi nhà, rồi bằng một giọng thiếu não, mở đầu cuộc đối thoại sau đây với bác thợ làm gai đang đứng ở cửa sổ tầng áp mái, ngay bên trên cửa ra vào:

PHU đào HUYỆT Than ôi! Hỡi những người tốt bụng, hỡi các giáo dân cùng xứ đạo thân thiết của tôi, xin hãy vì Chúa, mở cửa cho tôi vào.

Thợ làm gai Thế người là ai, và tại sao người dám tự tiện gọi chúng ta là các giáo dân cùng xứ đạo thân thiết của người? Chúng ta không quen biết người.

Phu đào huyết Chúng tôi là những người lương thiện đang rất khốn khổ. Đừng sợ chúng tôi, các bạn ơi!

Hãy cho chúng tôi vào trú ẩn. Trời đang mưa đá, những đôi chân khốn khổ của chúng tôi đã bị lạnh cóng, và chúng tôi đi từ rất xa đến đây, nên guốc bị nứt toác cả.

Thợ làm gai Nếu guốc của người bị nứt toác, người có thể tìm dưới đất, chắc chắn người sẽ thấy một cọng liễu giở để làm lưỡi cung (lưỡi sắt nhỏ, hình cánh cung, người ta thường đóng lên guốc bị nứt cho chắc).

Phu đào huyết Lưỡi cung bằng liễu giở sao mà chắc được.

Các người cứ chế giễu chúng tôi, hỡi các người tốt bụng, các người nên mở cửa cho chúng tôi vào thì hơn. Người ta thấy một ngọn lửa đẹp đang sáng rực trong nhà; chắc chắn là các người đã nướng thịt, và mọi người trong nhà đều được vui cả trái tim lẫn cái bụng. Vậy xin hãy mở cửa cho những kẻ hành hương khốn khổ, họ sẽ chết trước cửa nhà các người, nếu các người không nhủ lòng thương họ.

Thợ làm gai à! à! Các người là khách hành hương ư?

Sao chẳng nói ngay? Thế các người hành hương ở đâu về vậy, làm ơn cho chúng tôi được biết.

Phu đào huyết Chúng tôi sẽ nói điều đó sau khi các người đã mở cửa, vì chúng tôi từ rất xa đến đây, xa đến nỗi các người khó mà có thể tin được.

Thợ làm gai Mở cửa cho các người ư? Tất nhiên rồi!

Nhưng chúng ta không thể tin các người. Xem nào: có phải các người từ Saint-Sylvain de Pouligny đến không?

Phu đào huyết Chúng tôi đã ở Saint-Sylvain de Pouligny, nhưng chúng tôi còn ở xa hơn thế nhiều.

Thợ làm gai Người nói dối, ngay đến Sainte-Solange, người cũng chưa bao giờ đi đến.

Phu đào huyết Chúng tôi đã ở xa hơn thế, vì vào giờ này chúng tôi đến từ Saint-Jacques-de-Compostelle.

Thợ làm gai Người kể chuyện bậy bạ gì vậy? Chúng ta không biết đến cái xứ đạo đó. Chúng ta thấy rõ các người là những kẻ bắt hảo, những kẻ cướp, những kẻ chẳng ra gì và những kẻ dối trá. Các người hãy đi xa hơn nữa mà ca ngợi những chuyện tầm phào của các người; chúng ta phải cảnh giác, và dứt khoát các người sẽ không được vào trong này đâu.

Phu đào huyết Than ôi! Tội nghiệp quá, hãy thương chúng tôi! Chúng tôi không phải là những kẻ hành hương, các người đã đoán đúng; mà chúng tôi là những kẻ săn trộm khôn khổ, đang bị bọn lính canh đuổi bắt. Ngay cả bọn hiến binh cũng đang ở sau lưng chúng tôi, và nếu các người không giấu chúng tôi vào vựa cỏ khô của các người, thì chúng tôi sẽ bị bắt và cho vào tù ngay. Thợ làm gai Thế lần này thì ai sẽ chứng thực rằng các người đúng là những người như các người nói?

Vì chẳng gì thì cũng đã có một lần nói dối, mà các người không chối cãi được.

Phu đào huyết Nếu người chịu mở cửa cho chúng tôi vào thì chúng tôi sẽ cho người xem một vật săn tuyệt vời mà chúng tôi đã giết được.

Thợ làm gai Cho xem ngay đi, vì chúng ta nghi lắm.

Phu đào huyết Vậy thì xin hãy mở cửa lớn, hoặc một cửa sổ, để chúng tôi chuyển con vật vào.

Thợ làm gai Ồ! Không đời nào! Ai lại dại thế! Ta đang nhìn các người qua một lỗ nhỏ đấy! Mà trong số các người, ta chẳng thấy thợ săn, vật săn gì cả.

Đến đây thì một chàng chăn bò, người thấp béo và khỏe như một lực sĩ, không biết đã đứng ở đâu, tách ra khỏi đoàn, rồi giơ về phía cửa sổ tầng áp mái một con ngỗng đã vật lông xuyên vào một cái xiên sắt to, có trang điểm bằng những bó rơm và dải băng.

- Được đấy! - Bác thợ làm gai kêu lên, sau khi đã thận trọng thò một tay ra ngoài để sờ vào món thịt quay - Đây chẳng phải là một con chim cút hoặc một con gà gô; chẳng phải là một con thỏ rừng hoặc một con thỏ nhà; đây là một vật gì như là một con ngỗng hoặc một con gà tây.

Các người quả là những tay thợ săn cừ! Và vật săn này đã không làm các người phải chạy mất tý. Đi khỏi đây đi, thật kỳ cục quá! Chúng ta chẳng lạ gì tất cả những trò dối trá của các người,

và các người có thể về nhà mà nấu bữa ăn tối.

Các người đừng hòng ăn của chúng ta.

Phu đào huyết ối, trời ơi! Chúng tôi sẽ đi đâu để nấu chín vật săn của chúng tôi đây? Quả là ít quá, mà chúng tôi thì đông thế này; mà vả lại chúng tôi có nhà cửa đâu mà về. Vào giờ này nhà nào cũng đã đóng cửa, ai cũng đã đi ngủ; chỉ có các người đang làm lễ cưới trong nhà và lòng dạ các người phải sắt đá lắm, các người mới để chúng tôi phải đợi ở ngoài thế này. Một lần nữa, hỡi các người trung hậu, xin hãy mở cửa cho chúng tôi vào; chúng tôi sẽ chẳng làm cho các người phải tốn kém gì đâu. Các người thấy rõ là chúng tôi có mang theo món thịt quay; chỉ một ít chỗ trong nhà, một ít lửa để quay cho nó chín, rồi chúng tôi sẽ vui vẻ ra đi.

Thợ làm gai Thế các người tưởng nhà chúng ta thừa chỗ và củi không mất tiền mua hay sao?

Phu đào huyết Đây chúng tôi đã có một bó rơm nhỏ để nhóm lửa, chúng tôi bằng lòng thế vậy; chỉ xin cho phép chúng tôi được đặt cái xiên ngang qua lò sưởi của các người thôi.

Thợ làm gai Dứt khoát không được; các người làm chúng ta phát ốm, chứ không thương hại chút nào.

Theo ta thì các người đang say, chứ chẳng cần gì hết, và các người chỉ muốn vào nhà chúng ta để lấy trộm lửa thôi.

Phu đào huyết Vì các người không muốn nghe theo lẽ phải, chúng tôi đành phải dùng sức mạnh để vào nhà các người vậy.

Thợ làm gai Cứ làm thử, nếu các người muốn thế. Chúng ta được bao bọc kín, nên không sợ gì các người.

Và vì các người hỗn láo, chúng ta sẽ không trả lời thêm nữa đâu.

Nói xong, bác thợ làm gai đóng mạnh cánh cửa tầng áp mái và lại xuống phòng dưới bằng một cái thang. Rồi bác nắm tay cô dâu và bọn thanh niên, cả nam lẫn nữ, cũng nhập vào với họ, tất cả mọi người bắt đầu nhảy và reo hò vui vẻ, trong khi các bà mẹ cất tiếng hát với một giọng the thé, rồi phá lên cười ầm ỹ để tỏ vẻ khinh miệt và thách thức những kẻ bên ngoài đang cố xông vào.

Những kẻ bao vây, về phần mình, cũng làm dữ: họ nhả đạn súng ngắn lên các cửa ra vào, làm cho lũ chó lại sủa, họ đập mạnh vào tường, lay các cánh cửa sổ, kêu lên những tiếng khủng khiếp; rốt cuộc đó là một cảnh ồn ào, không nghe thấy tiếng nói của nhau, một đám bụi và khói, không nhìn thấy mặt nhau.

Tuy nhiên cuộc tấn công đó chỉ là giả vờ; chưa đến lúc có thể vi phạm nghi thức. Nếu trong khi lảng vảng, người ta tìm được một lối đi, không có ai canh giữ, một cửa mở nào đó, thì người ta có thể tìm cách đột nhập, và lúc đó nếu anh chàng mang cái xiên đặt được món thịt quay của mình vào lửa, thì việc chiếm lĩnh bếp lò được công nhận, tấn hài kịch kết thúc và chú rể là người chiến thắng.

Nhưng các lối ra vào ngôi nhà thường không nhiều lắm, nên người ta không thể chệnh mảng việc để phòng theo thường lệ, và không ai được phép dùng bạo lực trước giờ phút ấn định cho cuộc chiến.

Khi mọi người nhảy nhót, reo hò mãi đã thấy mệt thì bác thợ làm gai nghĩ là đã đến lúc đầu hàng. Bác lại leo lên cửa con tầng áp mái, thận trọng mở ra, rồi phá lên cười để chào những kẻ

bao vây đang thất vọng.

- Thế nào, các chàng trai, - bác nói, - nom các chàng tiu nguỉ quá đi thôi! Các người cứ nghĩ là không gì dễ hơn là đi vào đây, và các người đã thấy là chúng ta phòng thủ cũng tốt đấy chứ. Nhưng chúng ta cũng chỉ bắt đầu thương hại các người khi các người chịu chấp nhận những điều kiện của chúng ta thôi.

Phu đào huyết Nói đi, hỡi những người trung hậu; hãy nói phải làm gì để được đến gần bếp lò của các người.

Thợ làm gai Phải hát, các bạn ạ, nhưng hát một bài mà chúng tôi không biết và cũng không đáp lại được bằng một bài hát hay hơn.

- Chẳng nghĩa lý gì! - Bác phu đào huyết trả lời, rồi cất tiếng hát bằng một giọng mạnh mẽ:

Xuân về đã sáu tháng qua...

- Cỏ non, chân bước, thật là vui thay -Bác thợ làm gai đáp lại bằng một giọng hơi khàn khàn nhưng dữ dội: - Tôi nghiệp các người giễu cợt chúng ta hay sao mà đi hát một bài cổ như thế? Các người thấy rõ là chúng ta đã chặn các người ở ngay câu đầu tiên rồi đấy nhé!

Đó là con gái vương công...

- Hẳn là cô muốn lấy chồng vậy thôi. -Bác thợ làm gai đáp lại. - Chuyển, chuyển ngay sang bài khác đi! Chúng ta đã hơi quá quen thuộc bài này rồi.

Phu đào huyết Các người muốn nghe bài này không?

Từ thành phố Nantes về đây...

Thợ làm gai - Sao mình mệt thế, xem này, lạ chưa!

Bài này là từ thời bà tôi đấy. Cho nghe một bài khác đi!

Phu đào huyết Hôm rồi, ta đã dạo chơi...

Thợ làm gai.- Dọc khu rừng đó, tuyệt vời lắm thay!

Lại một bài thật ngớ ngẩn! Các cháu chúng ta cũng không buồn đáp lại người! Sao! Đó là tất cả những bài người biết ư?

Phu đào huyết Ồ! Chúng tôi sẽ còn đọc nhiều, cho đến tận khi, cuối cùng người sẽ chẳng còn gì để nói lại được nữa.

Phải mất đến một tiếng đồng hồ đầu khẩu như vậy. Vì hai người đàn ông này là hai người giỏi nhất vùng về bài hát, và danh mục bài hát của họ có vẻ như chẳng bao giờ cạn, nên trò này có thể sẽ kéo dài đến hết đêm, nhất là bác thợ làm gai còn hơi ranh mãnh, cho hát một số bài về thành mười, hai mươi, hoặc ba mươi đoạn, nhưng bác im lặng, giả vờ như mình thua Thế là bên trận tuyến chú rể, người ta đã chiến thắng và người ta cứ tưởng là lần này phe đối thủ sẽ im hơi lặng tiếng; nhưng đến giữa đoạn cuối, người ta lại nghe thấy giọng đinh tai và ngạt mũi của ông thợ làm gai già, rống lên những câu cuối cùng; sau đó ông kêu lên: "Các con không cần phải đọc cả một bài dài đến thế cho mệt xác!

Chúng ta đã thuộc kỹ quá rồi!" Tuy nhiên cũng có một đôi lần bác thợ làm gai nhăn mặt lại, cau

mày rồi có vẻ thất vọng, quay nhìn về phía các mẹ đang chăm chú. Bác phu đào huyết hát một bài gì đó cũ quá, đến nỗi đối thủ của bác đã quên mất, hoặc có lẽ chưa từng biết đến nữa; nhưng ngay lập tức, các mẹ già, bằng một giọng mũi, chua như giấm đã hát tiếp ngay được điệp khúc chiến thắng; thế là bác phu đào huyết, bị người ta đòi phải đầu hàng, phải chuyển sang thử những câu khác ngay.

Muốn biết cuối cùng bên nào sẽ thắng thì còn phải đợi rất lâu. Phe cô dâu bèn tuyên bố sẽ gia ơn tha cho phe kia, với điều kiện là phải tặng cô một món quà xứng đáng với cô.

Thế là bắt đầu bài hát về chế phục, theo một điệu trang trọng như một bài hát nhà thờ vậy.

Đám đàn ông ở bên ngoài đọc đồng thanh, giọng trầm bổng:

Mở ra, hãy mở cửa ra, Marie, em bé thật là xinh xinh, Quả đẹp, chúng anh đệ trình, Em ơi, hãy để chúng anh vào nhà.

Từ bên trong các bà đáp lại bằng một giọng kim ảo não: Cha buồn, mẹ cũng chẳng vui, Em dâu nữ để các người lo thay:

Đêm hôm, mà mở cửa này!

Đám đàn ông đọc lại đoạn đầu, đến tận câu thứ ba, nhưng câu này đổi lại như sau:

Khăn đẹp, chúng anh đệ trình.

Nhưng, thay mặt cô dâu, các bà vẫn đáp lại như lần đầu.

Trong ít nhất hai mươi đoạn thay đổi, đám đàn ông liệt kê tất cả những món quà trong bộ chế phục, luôn đưa một đồ vật mới vào trong câu thơ cuối cùng: một devanteau (áo choàng) đẹp, một số dải băng đẹp, một áo dạ, hàng đăng ten, một cây thánh giá bằng vàng, rồi cả một trăm đánh ghim để bổ sung cho đủ bộ chế phục của cô dâu. Ấy thế mà các mẹ không chuyển biến, vẫn cứ khước từ; và sau cùng các chàng trai quyết định nói đến việc đệ trình với họ một anh chồng xinh trai, nên họ vừa đáp lại, vừa nói với cô dâu, và cùng hát với đám đàn ông:

Mở ra, hãy mở cửa ra, Marie, em bé thật là xinh xinh, Chồng em đẹp đẽ, nhiệt tình Đón em, hãy để bọn mình vào đi.

XIX. Lễ cưới

Ngay lập tức, bác thợ làm gai rút cái chốt gỗ bên trong cánh cửa ra vào: vào thời kỳ này, đó vẫn là thứ khóa duy nhất được biết đến trong phần lớn các nhà ở thôn xóm chúng tôi. Đoàn chú rể ủa vào trong nhà cô dâu nhưng không phải không cần chiến đấu; vì các chàng trai trấn thủ trong nhà, và ngay cả bác thợ làm gai và các mẹ già lẩm mồm, đã lao ngay vào việc canh giữ bếp lò. Anh chàng mang cái xiên, với sự ủng hộ của những người cùng phe, phải làm thế nào để đặt được món thịt quay vào lòng lò. Đây là một cuộc chiến thực sự, mặc dù người ta không không đánh vào nhau và không tỏ ra tức giận.

Nhưng người ta xô đẩy nhau và ép nhau quá chặt, và vì người ta vẫn còn quá nhiều tự ái trong cuộc thử thách sức mạnh cơ bắp này, nên kết quả có thể nghiêm trọng hơn người ta thấy, qua những tiếng cười và tiếng hát. Ông thợ làm gai già tội nghiệp vật lộn như một con sư tử, bị dính sát vào tường và ép chặt trong đám đông, đến nỗi không thở được nữa. Nhiều nhà quán quân bị ngã lộn nhào xuống đất, rồi bị người ta vô tình giẫm lên người, nhiều bàn tay bám vào cái xiên bị chảy máu. Những trò đó thật nguy hiểm, và thời gian gần đây đã xảy ra những tai nạn khá nghiêm trọng, nên nông dân vùng chúng tôi đã quyết tâm bỏ xó lẽ hội trình chế phục. Theo tôi nghĩ, lễ hội này đã diễn ra lần cuối cùng trong đám cưới của Françoise Meillant, mà cũng chỉ có chiến đấu vờ vạy, gọi là thôi.

Trong đám cưới Germain thì cuộc chiến đấu vẫn còn khá hăng say Đây là một vấn đề danh dự đối với bên này hoặc bên kia, trong việc chiếm lĩnh hoặc bảo vệ bếp lò nhà mẹ Guillette Cái xiên to bằng sắt đã bị xoắn lại như một cái đinh ốc, dưới những nắm tay mạnh mẽ giành giật nó.

Một phát súng ngắn đã châm lửa vào một đám hình nộm gai dự trữ, đặt trên một cái phen trên trần nhà. Sự cố đó đã đánh lạc hướng mọi người và trong khi một số người vội vàng đi dập tắt cái mầm mống đám cháy ấy, thì bác phu đào huyết đã leo lên vựa lúa mà không ai biết, rồi tụt xuống theo ống khói lò sưởi và nắm lấy cái xiên, đúng lúc anh chàng chặn bờ canh giữ nó, bên cạnh lòng lò, đang giơ cao nó lên trên đầu mình để người ta khỏi giật mất. Một thời gian trước đợt xung phong, các mẹ đã cẩn thận tắt lửa, vì sợ nhớ có ai vật lộn gần đó, có thể ngã vào và bị bỏng. Vậy là bác phu đào huyết thỏa thuận với chàng chặn bờ, chiếm được chiến lợi phẩm chẳng khó khăn gì, rồi ném cho nó nằm ngang trên giá củi. Thế là xong! Không ai được phép đụng vào nó nữa. Bác nhẩy ra giữa căn phòng rồi châm lửa đốt chỗ rơm bọc quanh cái xiên còn sót lại, giả vờ như mình quay thịt, vì con ngỗng đã bị đứt thành nhiều mảnh rải rác khắp sàn nhà. Lúc đó có nhiều tiếng cười và nhiều câu tranh luận khoác lác. Họ chỉ cho nhau xem những vết đòn trên người mình và vì thường là do bàn tay một người bạn, nên chẳng ai ca cẩm hay đòi co gì. Bác thợ làm gai, người bị dẹt đi đến một nửa, vừa lấy tay cọ vào vùng thắt lưng mình, vừa nói là mình chẳng để ý đến điều đó lắm, nhưng bác lại phản kháng mưu mô của lão phu đào huyết, bảo nếu bác không sống dở chết dở thế này, thì lão đừng hòng chiếm được bếp lò dễ đến thế. Các mẹ quét dọn nền đá lát và mọi thứ lại gọn gàng, ngăn nắp. Bàn được phủ đầy những bình rượu vang mới. Sau khi mọi người đã chạm cốc với nhau và hoàn hồn rồi, chú rể được dẫn ra giữa phòng và được trang bị một chiếc đĩa, phải gánh chịu một cuộc thử thách mới.

Trong thời gian mọi người đang chiến đấu, cô dâu và ba cô bạn của mình đã được mẹ đẻ, mẹ đỡ đầu và các bà dì che giấu, đặt ngồi lên một cái ghế dài, trong một góc khuất của căn phòng, rồi trùm lên người họ một tấm dạ to màu trắng. Người ta đã chọn ba cô bạn cùng tầm vóc với Marie, và cho họ đội những chiếc mũ bà xơ cao như nhau, thành thử khi tấm dạ trùm lên đầu họ và bọc kín người họ đến tận dưới bàn chân, thì không tài nào phân biệt được ai với ai nữa.

Chú rể chỉ được dùng đầu đĩa chạm vào người nào mình cho là vợ mình. Anh có một số thời gian để xem xét, nhưng chỉ bằng mắt thôi, và các mẹ ngồi ở hai bên giám sát chặt chẽ, để khỏi

có sự gian trá. Nếu anh nhầm thì suốt buổi tối anh sẽ không được nhảy với vợ mình, mà chỉ được nhảy với cô gái mình đã chọn nhầm.

Germain, đứng giữa những con ma trùm chung một tấm vải liệm đỏ, rất sợ mình nhầm; và vì điều này đã từng xảy ra với nhiều người khác, nên người ta luôn luôn thận trọng, cẩn thận có ý thức. Tim anh đập mạnh. Cô bé Marie cố thở mạnh và làm tấm da sẽ lay động, nhưng các đối thủ ranh mãnh của cô cũng làm như vậy, lấy ngón tay đẩy tấm da, và có bao nhiêu cô gái bị trùm kín, thì có bấy nhiêu dấu hiệu bí mật.

Những cái mũ vuông giữ cho tấm khăn trùm được bằng phẳng, khiến người ta không thể nào thấy được hình dáng một cái trán nào nổi lên nhờ những nếp gấp của nó cả.

Sau mười phút ngập ngừng, Germain nhắm mắt lại, cầu trời phù hộ rồi giơ đĩa chỉ hù họa.

Thế mà lại chạm vào đúng trán cô bé Marie, khiến cô vừa hất tấm da ra, vừa reo chiến thắng.

Thế là anh được phép hôn cô, rồi nhắc bổng cô lên trong đôi tay vạm vỡ của mình, anh mang cô vào giữa phòng và cùng cô khai mạc buổi khiêu vũ kéo dài đến tận hai giờ sáng. Lúc đó, người ta chia tay nhau để sẽ họp lại vào tám giờ. Vì có một số thanh niên đến từ các vùng xung quanh, và không đủ giường cho tất cả mọi người, nên mỗi cô gái trong làng được mời đến dự đám cưới phải nhận về nhà mình hai hoặc ba cô bạn, còn bọn con trai thì đến nằm la liệt trên rơm cỏ tầng áp mái của trại lính canh. Hẳn bạn cũng nghĩ là ở đó, họ chẳng ngủ mấy tý, vì họ chỉ tìm cách trêu chọc nhau, đùa cợt nhau, và kể cho nhau nghe những chuyện điên rồ. Trong các đám cưới bao giờ cũng có ba đêm thức trắng mà người ta không hề hối tiếc.

Đến giờ đã định để khởi hành, sau khi đã ăn xúp súp có cho nhiều hạt tiêu, coi như một món khai vị, vì cỗ cưới được hứa hẹn là khá thịnh soạn, người ta lại tụ tập ngoài sân trại. Xứ đạo chúng tôi đã bị bãi bỏ, chúng tôi phải đi khỏi nhà nửa dặm để dự lễ cưới ở nhà thờ. Trời đẹp, mát mẻ, nhưng đường sá hư hỏng nhiều, mỗi người phải kiếm một con ngựa, và mỗi người đàn ông cho một bạn nữ, trẻ hoặc già, ngồi trên lưng ngựa, đằng sau mình. Germain khởi hành trên lưng con Xám đã được kỳ cợ cẩn thận, bịt móng sắt mới và trang điểm bằng những dải băng; nó giậm chân xuống đất và phì hơi nóng ra đằng mũi. Anh đến tìm vợ sắp cưới ở ngôi nhà tranh; cùng đến với anh là cậu em vợ Jacques, ngồi trên lưng con Xám già, và cho mẹ Guillette tốt bụng lên ngồi sau lưng mình; còn Germain thì trở lại sân trại để đón cô vợ bé nhỏ yêu quý của mình với dáng vẻ một người chiến thắng. Rồi đoàn người cưỡi ngựa vui vẻ lên đường, được một lũ trẻ con đi bộ hộ tống; chúng vừa chạy vừa bắn những phát súng ngắn, làm cho lũ ngựa lại chồm lên. Mẹ Maurice thì đã ngồi lên một cái xe bò nhỏ cùng ba đứa con của Germain và ba nhạc công vi- Ô-lông. Họ đi đầu với tiếng đàn của họ.

Cu-Pierre xinh quá khiến bà nó rất hãnh diện.

Nhưng thằng bé hiếu động không chịu ngồi lâu cạnh bà. Đến một lúc dừng lại giữa đường, để tiến vào một đoạn khó đi, nó chạy trốn, rồi đến van xin bố nó cho nó được ngồi trước mặt bố, trên lưng con Xám.

- Không được! - Germain trả lời. - Làm thế thì người ta tha hồ mà đùa cợt nhắm nhí! Không làm thế được.,

- Em chẳng cần để ý xem những người ở Saint-Chartier sẽ nói gì, - cô bé Marie nói. - Cho nó lên đi, anh Germain, em xin anh đấy: em còn tự hào về nó hơn là về bộ đồ cưới của em.

Germain nhượng bộ, rồi bộ ba tuyệt vời đó lại nhảy vọt vào hàng ngũ với bước phi nước đại của con Xám.

Và sự thực là những người ở Saint-Chartier, mặc dù rất hay chế giễu, và cũng hơi thích trêu ghẹo, ở quãng tiếp xúc với các xứ đạo xung quanh, cũng không hề buồn cười khi thấy một chú rể đẹp đến thế, một cô dâu xinh đến thế và một đứa bé mà đến một bà hoàng hậu cũng phải thềm. Cu-Pierre mặc một bộ áo lễ bằng da màu lam, một gi-lê đỏ thật đom đống và cũng thật ngắn, chỉ xuống quá dưới cằm một chút. Bác thợ may trong làng đã khoét nách khá hẹp, khiến nó không đưa hai cánh tay bé nhỏ của nó lại gần nhau được. Nhưng nó vẫn hãnh diện lắm! Nó đội một cái mũ tròn có dây đeo màu đen và vàng, và một cái lông công hiên ngang vươn khỏi một túm lông gà Nhật. Một bó hoa to hơn đầu nó trùm kín vai nó, và những dải băng lất phất đến tận bàn chân nó.

Bác thợ làm gai, đồng thời cũng là thợ cạo và làm tóc giả trong vùng, đã cắt tóc cho nó theo hình tròn, bằng cách úp lên đầu nó một cái đĩa sâu lòng, rồi cắt bỏ tất cả những gì thò ra ngoài, đó là phương pháp chắc chắn để bảo đảm được nhất kéo chính xác. Ớn mặc lối làng như vậy, tất nhiên đứa bé tội nghiệp không nên thợ bằng khi nó còn để mớ tóc dài phất phơ trước gió, với tấm da cừu theo kiểu thánh Jean-Baptiste; nhưng nó chẳng hề nghĩ thế, vì tất cả mọi người đều ngưỡng mộ nó, bảo trông nó giống như một người đàn ông nhỏ. Vẻ đẹp của nó chiến thắng tất cả mọi thứ, mà thật thế, còn có cái gì mà vẻ đẹp không gì sánh được của tuổi thơ, lại không chiến thắng cơ chứ?

Con em Solange của nó thì lần đầu tiên trong đời được đội một cái mũ bà xơ, thay cho cái mũ trùm mà các bé gái thường đội đến tận hai, ba tuổi. Và cái mũ bà xơ thật lạ! Vừa cao hơn, vừa rộng hơn tất cả người con bé tội nghiệp. Vì thế, nó thấy mình đẹp quá! Nó chẳng dám quay đầu, và người cứ ngay đơ, nghĩ rằng người ta tưởng mình là cô dâu.

Còn về thằng cu Sylvain, nó vẫn mặc nguyên áo dài mà ngủ trên đầu gối bà nó, nó chẳng nghi ngờ gì mấy để phải tìm hiểu đám cưới là cái gì.

Germain nhìn các con mình, lòng đầy yêu thương, rồi khi đến tòa thị chính, anh bảo cô dâu:

- Này, Marie, anh đến đây, hài lòng hơn cái hôm anh đưa em từ rừng Chanteloube về nhà, hôm đó anh cứ nghĩ là em sẽ chẳng bao giờ yêu anh; anh đã đỡ em trên tay để đặt em xuống đất như bây giờ; nhưng anh cứ nghĩ rằng chúng ta sẽ chẳng bao giờ còn được ngồi trên lưng con Xám tốt bụng, tội nghiệp với đứa bé này trên đầu gối chúng ta nữa. Này, anh yêu em lắm, anh yêu lũ nhỏ tội nghiệp này lắm, anh rất sung sướng thấy em yêu anh và yêu chúng nó, và thấy bố mẹ anh yêu em. Hôm nay đây anh còn yêu mẹ em và các bạn anh, và tất cả mọi người lắm, nên anh muốn có ba hoặc bốn trái tim để yêu được đầy đủ như thế. Thật vậy, chỉ một trái tim thôi thì ít quá, làm sao chứa đựng được ngần ấy tình thân ái và niềm thỏa mãn! Anh thấy lòng mình như quặn đau là vì thế.

Trước cửa tòa thị chính và nhà thờ, có một đám đông tụ tập để xem mặt cô dâu xinh đẹp.

Sao chúng mình lại không nói đến quần áo của cô ấy nhỉ? Nó thật hợp với người cô ấy! Cái mũ bà xơ bằng mu-xơ-lin màu sáng, chỗ nào cũng thêu, lại có cả tua với đăng ten. Ở thời đó, các cô gái quê không được phép để mọi người nhìn thấy tóc của mình, dù chỉ là một sợi; và mặc dù các cô che giấu dưới mũ bà xơ của mình, những món tóc rực rỡ cuộn trong những dải băng bằng sợi trắng để đỡ cái mũ, ngay đến bây giờ, nếu để cho đàn ông nhìn thấy mái đầu trần của mình, vẫn sẽ còn là một hành vi thiếu đứng đắn và đáng xấu hổ. Song bây giờ họ đã dám tự cho phép mình để lại trên trán, một dải băng nhỏ mỏng mảnh, khiến họ đẹp thêm nhiều. Nhưng tôi vẫn thấy tiếc kiểu đầu cổ điển thời tôi: những hàng đăng ten trắng sát vào da ấy mang một phong cách trình bạch cổ xưa có vẻ long trọng hơn, và khi một khuôn mặt được làm đẹp theo cách đó thì đó là một thứ sắc đẹp có một vẻ đáng yêu và uy nghi hồn nhiên, không sao diễn tả được.

Cô bé Marie vẫn còn để kiểu đầu ấy, và trán cô thật quá trong trắng, khiến màu trắng của quần

áo cũng không làm nó tối đi được. Mặc dù suốt đêm cô chưa hề chớp mắt, nhưng không khí buổi sáng và nhất là niềm vui bên trong của một tâm hồn trong vắt như bầu trời, lại thêm một chút lửa lòng thầm kín, bị tính e lệ của tuổi thiếu niên kìm bót, đã đưa lên hai má cô một ánh sáng êm dịu như cánh hoa đào, trước những tia nắng đầu tiên của tháng tư vậy.

Cái khăn choàng màu trắng của cô chỉ để cho người ta thấy được những đường nét tinh tế của một cái cổ tròn, như cổ một con chim ngói; bộ quần áo mặc nhà bằng dạ mỏng màu lục, làm nổi rõ thân hình nhỏ nhắn của cô, nó có vẻ hoàn hảo, nhưng sẽ còn lớn và phát triển thêm, vì cô chưa đủ mười bảy tuổi. Cô mang một áo choàng bằng lụa màu tím hồng, có cả cái vạt mà các cô gái quê đã có cái sai lầm là bỏ đi, trong khi nó đem lại biết bao vẻ trang nhã và khiêm nhường cho bộ ngực.

Vào lúc tặng quà, theo tục lệ Germain đặt treizain, nghĩa là mười ba đồng bạc, vào tay cô dâu. Anh xỏ vào ngón tay cô một cái nhẫn bạc, hình dáng không thay đổi từ hàng thế kỷ, nhưng nay đã được thay thế bằng nhẫn cưới vàng. Khi ra khỏi nhà thờ, Marie bảo anh rất khê:

- Có đúng là cái nhẫn mà em mong ước không? Hả anh Germain, cái nhẫn em đã hỏi anh ấy mà?

- Đúng, em ạ, - anh trả lời, - đúng là cái nhẫn mà Catherine của anh đã đeo ở tay, khi cô ấy mất. Cùng là một cái nhẫn cho hai lần cưới vợ của anh.

- Em xin cảm ơn anh. - Người vợ trẻ nói bằng một giọng nghiêm chỉnh và tự tin. - Em sẽ chết cùng với nó, và nếu em chết trước anh, thì anh sẽ giữ nó lại cho đám cưới của con bé So-lange của anh.

Người ta lại lên ngựa và trở về trại rất nhanh.

Cổ cưới thật là sang và xen với khiêu vũ và ca hát, kéo dài đến tận nửa đêm. Các ông già không hề rời khỏi bàn ăn, trong suốt mười bốn tiếng đồng hồ. Bác phu đào huyết làm bếp, và bác làm bếp rất giỏi. Bác đã nổi tiếng về làm bếp, và giữa mỗi đợt phục vụ, bác lại rời khỏi bếp lò để đến nhảy và hát cùng mọi người. Chẳng có ai muốn bỏ về. Người ta chỉ tỉnh lại vào sáng sớm hôm sau. Lúc đó, trong khi mọi người im lặng và chệch choạng, đi về các ngôi nhà tranh của họ, thì Germain, tự hào và sáng khoái, ra buộc các con bò của mình. Anh thấy hài lòng được có một mình. Anh quỳ xuống luống cày mà anh lại sắp bừa vỡ ra, rồi đọc bài kinh cầu nguyện buổi sáng, trong lòng dào dạt tình cảm, nhiều đến nỗi hai giọt nước mắt đã chảy xuống đôi má anh...

Chia sẻ ebook : <http://downloadsachmienphi.com/>
Tham gia cộng đồng chia sẻ sách :
Fanpage : <https://www.facebook.com/downloadsachfree>
Cộng đồng Google : <http://bit.ly/downloadsach>